

[vW 6-173] GELDERLAND IN DE 18^E EEUW.

Na eene inleiding over Gelderlands's Geschiedenis voornamelijk ontleend aan het bekende werk van Arend van Slichtenhorst, dat op zijn beurt weer eene Nederlandsche vertaling is van het Latijnsche werk van J. S. Pontanus (v. d. Zee) komen de eigenlijke stads-, dorps-, heerlijkheids- en kasteelbeschrijvingen.

Arnhem

- 26 [Bh] Arnhem aan de Rijnkant
 27 [Bh] de Stad Arnhem zoo als se zig vertoonde, 1630
 30 [Bh] de Groote Kerk te Arnhem (fraai geteekent zwart)
 37 [Bh] De gasthuiskerk in Arnhem
 37 [Bh] De S.Jans poort te Arnhem soo die was in den Jaare 1630, gebout door hartog
 39 [Bh] Arnhem
 39 [Bh] Arnhem
 40 [Bh] idem (een stuk vervallen muurwerk)
 40 [Bh] staat niets onder (een kerk een een stuk vervallen muur met muurtoren)
 41 [Bh] de stad Arnhem in 't verschiep
 41 [Bh] de stad Arnhem
 42 [Bh] staat niets onder (vervallen stukken muur en toren met huizen)
 42 [Bh] idem
 43 [Bh] Arnhem, St. Janspoort

St. Andries Schans (Heerewaarden)

- * [44](#) [Bh] S. Andries Schans (in vogelvlugt zwart)
 [vW 6-173] Over Arnhem zal ik, daar ik over deze stad reeds vroeger uit Brinck's manuscripten² 't een en ander in dit tijdschrift heb medegedeeld, thans zwiigen, alsmede over 't fort St. Andries, daar deze laatste aantekeningen uit den aard der zaak voornamelijk van krijgsgeschiedkundig belang zijn.
 Het eerste kasteel waarvan Schoenmaker ons iets vertelt, is:

Arler of 's Heerenloo (bij Harderwijk)

- ** [48](#) [Bh] 't huijs Arler gelegen op de Veluwe of 's Heerenloo [zie ook 645]
 [vW 6-174] waarvan hij evenwel alleen zegt, dat het gelegen is in Gelderland op de Veluwe dichte bij het geruweneerde Klooster van St. Jan, dicht bij Harderwijk³.

Apeldoorn

- 49 [Bh] de papiermolen te Apeldoorn (zwart, fraai)
 49 [Bh] de papiermolen te Apeldoorn (idem)
 * [51](#) [Bh] A.S. aan de rijwegh Antonis Kapel te Apeldoorn anno 1728
 * [51](#) [Bh] J.H. Antonis Kapel aan de andere sijde, anno 1728
 [vW 6-174] Apeldoorn. Een Gelders dorp en legt op De Veluwe omtrent een half uur van 's Konings Loo, van welk hof een seer schoone allee tot aan dat dorp toegemaakt is en is seer breed. 't Is een van de beste dorpen op de Veluwe en is aan een beekje de Grift genaamt gelegen.
 Men vind in de oude handschriften dat de proost van de Mariekerk te Utrecht het recht van patronaatschap over de kerk van Apeldoorn plaght te hebben, maar in de aantekening van Egidius de Monte word het den hertog van Gelder toegeschreven. In deze kerk waren IV vicarijen gesticht.
 1. De eerste was 't medelijden van Gods heijlige moeder. De bedinaar van dese vicarij moest des Zondags en noch twee dagen in de week misse leesen.
 2. Was aan Catrijn toegewijt. Hier was de zelfde last aangehecht. In 't jaar 1608 den 23 Febr. wert er een besluijt genomen, 'twelk was dat de inkomsten van dese vicarijen voortaan soudien dienen tot onderhoud van de kerk.
 Dan waren er noch drie soogenaamde beneficien of kerkdiensten te weten; 1e van de kapelle, 2e van St. Anna, de 3de was van Huijbert over dewelke in 't gemelde jaar de pastoor met de kerkmeesteren en Willem Telg met Philips Warick het recht van vergeving hadden.
 [vW 6-175] Even buijten 't dorp op de wegh naar 't Soerer bosch stond een kapel, dewelke hiernevens (in 't H. S.) ook word aangetoont, sijnde door mijn (A. Schoenmaker) als ik daar was (Anno 1728) getekent, so die toen was. Dese kapel was an Antonis opgedragen. Daar was alsmede een vicarij in, wiens bedinaar de dienst des outaars tweemaal in deselve kapelle, en tweemaal in de parochie kerk aan 't outaar van de Reliqui(e)n doen moest, de hoofdliuiden deser Antonisbroeders hadden het recht en patronaatschap daarover.
 Onder de parochie van Apeldoorn word noch een ander kapel gerekent, Broeklands kapel genaamt, die ter halverwegen tusschen de parochiekerk en de kerk van Niwerveen gelegen is; werdende aldaar heden eenmaal 's jaars gepredikt.
 Op het watertje de Grift dat gestadig loopt, leggen omtrent Apeldoorn twee papiermolens, die door 't water werden gedreven.

Olden Alller (bij Putten) [zie 55]

- 52 [Bh] den Ouden Alller (zonder afbeelding, alleen twee wapens het eene van Delen)

52 [BB] boven ingang : gevierend. 1 en 4 rozen, 2 en 3 eenhoorn.

[vW 6-174]

Den Oudenaller. Is een heerlijkheit in Gelderland, omtrent twee uren van Nieuwkerk (Nijkerk) na de kant van Harderwijk, en niet verre van de Zuijderzee. 't Is een heerlijke plaas. 't Huijs is niet zeer out want bovenaan staat het jaartal van MDCIV (= 1604). 't Huijs lijd rondom in 't water met een vaste brugh, dan lijt er nog een gragt buijten om, met een taras buijten om de buijtenste vijver, beplant met dennen en andere boomen en taxispiramiden. Onder de steenen brugh welke noch nieuw en in 't jaar 1723 gelijc is gelijk daar in steen op staat nevens dees bovenstaande (n.l. in het H. S.) cijferletters van de naam des die dese plaas toekompt.

Onder dese vaste brugh is een aardig kamertje seer gemakelijk om bij somerdagh een kopje thee of iets anders te drinken welk kamertje door de vrouwe van de plaas, daar wel meest toe werd gebruijkt, daarnevens is ook een „woning” voor duijven, welke daar veel sijn en met groote macht geteelt worden tot gerijf van den eigenaar welke is Heer van Didam,⁴ Aller en Mourik en heeft zijn woning tot Arnhem. Hij is so mijn gesegt wiert een heel slecht man van gedrag en is van sijn vrouw en kinderen af. Hij werd in geen geseltschappen bemint ook wil nimant van de "deftige" van Arnhem met hem verkeerren. De man die ons der „wars braght” sijde aan ons, dat hij sijn tuijnier had doodgeschoten en meer andere grove fouten.

Dese heerlijkheit streckt zig vrij verre uijt en heeft ook een koormolen.

Aller (bij Putten)

* **53** [Bh] C: pronk t huys den Aller Anno 1731 (een huis bij de Olden Aller)

[vW 6-174]

Aller. Een oude heerlijkheit in Gelderland gelegen. Is een oud adellijk huijs met een vaste brugh en een droge gragt, en staat op dat goet een schrale boerewooning dicht bij het oude heerenhuijs als boven (in het H. S.) werd aangetoont. Het legt omtrent twee uren van Niukerk, de wegh op na Harderwijk na de zee kant toe en aan de gemene wegh; door een sloot is het van de selve wegh atgeschijden. Het stuckje landt daar 't huijs opstaat is rondom met boomen bezet; het behoort tegenwoordig, soo de boer die er op woonde mij sijde aan de juffrouwe(n) van Delen, die haar woonplaats tot Harderwijk hebben⁵.

53 [BB] een spijker

Olden Aller (bij Putten) [zie 52]

* **55** [Bh] C. Pronk: 't huijs den ouden Aller, Anno 1731

* **55** [Bh] A.d. Haan: 't huijs den ouden Aller, Anno 1731

Angerlo (bij Doesburg) [zie 75]

56 [Bh] A.S. het dorp Akerlo ter sijde van Doesburg, 1728 [Angerlo]

Anholt (bij Kleef)

58 [Bh] A. d. Haan: het steedje Anhold, Ao. 1731

59 [Bh] A. d. Haan: het Raadhuijs en kerk te Aanhold, Anno 1731

59 [Bh] A. d. Haan: 't hof te Anhold, Anno 1731

[vW 6-175]

Anhold⁶. Een steedje gelegen in de Vereenigt Nederland in het Zuijtoosterdeel van 't graafschap Zutphen aan den ouden Issel op de grensen van 't land van Kleef en 't bisdom Munster; is een heerlijkheit aan 't eijnde des graafschaps van den Berg (s Heerenberg) Isselmond⁷ en Emmerik; 't wil zig voor een rijksleen uijtgeven en geen overhoofd nevens den keijzer kennen, daar de heeren van Gelderland met den Grondheer over in geschil staan, immers in 1660 stonden. Dit Anhold wierd mede in de ordinaire (gewestelijke) schatting belast te moeten opbrengen een somma van 184 (g) 2 (st) 6½ (o), in den jaare 1547, doch die van Anhold wijgerden dit te betalen, onder voorgeven dat se een rijksleen en niet Geldersen waren.

De Geschiedschrijvers berichten ons dat hartog Karel van Gelder (de voorlaatste hertog zoon van de niet minder bekende hertog Adolf) heer Jacob van Bronkhorst door 't recht der wapenen de heerlijkheit van Anhold ontnomen hadde, ter oorzake van sijn wederspanningheit jegens 't vorstendom Gelder; ook dat hij in 't jaar 1537 het gemelde steedje met de vrijheit van dien, in leen gaf an Dirk van Bronkhorst, vrijheer van Batenburg, dien hij weder in genade had ontfangen, waartegen Didrik wederom beloofde om de sijde van hartog Karel te houden, 't zij hij van het duijtzte rijk beoorlogt werd, 't zij dat hij zelfs tegens het rijk iets ter hand nam⁸.

In den jaare 1580 is Anhold vermits de grondheer toen de koning van Spanijen aanhing door de Gelderse overste Hegeman⁹ geplondert en tegelijk verbrant geworden.

Dat selfde lod van plondering moest het in den laatsten oorlog (Spaansche Successieoorlog 1701-'13) ondergaan door een france partij die het Hof (kasteel) geheel uitplonderde, doch de stedelingen leden wijnic schade, alsoo dit werk seer haastig moest toegaan.

Als ik in den jaare 1722 daar was, bevond hetselve steedje in een gemakelijk oord te leggen. De heer der plaatze daar op dien tijt sijnde en mijn geseltschap en mijn siende, stuurden een heer van boven na ons om te vragen wie wij waren en vanwaar en wat onze bootschap was.

't Antwoord was vaardig, seggende dat we van Amsterdam daar quamen om de heerlijkheit en de deftige landsdouwe te sien Dit raport boven gebraght sijnde, quam denselven heer wederom en nodigde ons om boven te komen, verhaalde verder hoe dat het de France hadde aangeleecht om op 't slod te komen en wat se al verbroken en medegenomen hadde, betonende ons alle heushijt, en ordineerde dat men ons alles soude laten sien dat besienswaardig was, 't welke wij dan ook deden en na een bedanking voor de ontfangen belleefthijt vertrocken we vandaar na Boekhold daar we onse nachtrust namen.

Hierna vermeldt de schrijver nog enkele bijzonderheden uit Slichtenhorst die echter in hoofdzaak overeenkomen met hetgeen hij reeds hierboven verteld heeft vóór hij van zijn bezoek gewaagt en die hier dus niet opnieuw behoeven te worden vermeld. De eerste mededeelingen zijn ontleend aan 't woordenboek van F. Halma.

Argentau (aan de Maas ten N. van Luik)

62 [Bh] het Kasteel van Argentau aan de Waal (opgeplakt, fraai) [BB: door V. Clotz?]

62 [Bh] het dorp Argentau aan de Waal (moet zijn Maas)

[vW 6-176] Argeteau ¹⁰. Terwijl de prins Frederik Hendrik van Orangen de staten veltheer werkelijk bezig was met het beleggen van Maastricht in den jare 1632, deden de vijanden die op dit slod lagen grote hindernis aan de beleggers; des wierd de hertog van Bouillon derwars gesonden om het te bemagtigen. Dit slod is op een berg gelegen langs welke oever de Maas heenen stroompt. Niet lang duurden het of de hartog wierd daar meester van, waardoor het "Statenvolk" meerder vijlighijt hadden, want sij hadden kort te voren twee schepen met nootsakelijkheden, na 't leger moettende, aangehouden, daar uijt nemende 't gene haar dienstig was, schietende verder de schepen in de grond, doch in den jaare 1634 hadden de Spanjaars een aanslag op Rijnberk, die mislukte, doch de voorhoede deser Spaance bende maakten haar wederom meester van 't kasteel Argentau dat se wel dede besetten.

Aalst

65 [Bh] Ruine van 't slodt Aelst, in de Bommelerwaert

[vW 6-176] Aalst of Andelt. Een dorp in Gelderland behorende onder de Bommeler weert. Toen in den jaare 1547 een. schatting van 75000 gulden over geheel Gelderland geheven werd (zie in Anholt) moest het quartier van Nimwegen een der Geldersche quartieren, volgens zijn grote, opbrengen 24342 gulden. Tot dese som moest de Bommeler weert betalen (als sijnde een der ses verdeelingen van het Nimweegse quartier) 3400 gulden die over de stad Bommel en 15 of 16 dorpen deses deels voorgeslagen sijnde, quam 't dorp Aalst te staan op 239 -12 - 7½ pen, sodanig een som moest Zuijlichem mede opbrengen.

Aalst is (zoo als gezegd) gelegen in de Bommeler weert, aan de Drielsche welschewatering. Het slod meent men dat weleer door de heeren van Heusden gesticht soude sijn. In den jaare 1688 vertoonden het sich soo omtrent als het hier aghter onderaan (in 't H. S.) verbeelt werd. In den jaare 1557 was Jonkheer Jasper Turck heere van Aalst, hij was in den jaare 1572 op het slod te Gorinchem alwaar hij door bontgenooten gevangen wierd genomen, doch wederom sijnde gegeven (= vrijgelaten), trock na sijn huijs Aalst, alwaar hij is overleden. ¹¹

Hierna vertelt de schrijver ons nog enkele historische bijzonderheden van drie heeren van Aalst uit het geslacht van Lijnden, Dirk, Jan en Wouter, allen uit de 14e eeuw, terwijl hij zegt dat in zijn tijd het slot nog slechts uit eenige gebroken muurwerk bestond en drie ronde torens met een steenen brugh en poort met ruijme watergragten en omsingelt.

Eertijds stond de kerk onder de parochiekerk van Wijk (in Nd. Brabant). In deze kerk was ter eere van Maria en St. Antonius een vicarie, die toen hij in 1575 vaceerde, door een zekeren Wemmer de Haas (die er dus het patronaatsrecht over had) aan een anderen priester werd gegeven.

Aalten

66 [Bh] Aalst, Ruine [Aalten]

[vW 6-176] Aal(s)ten. Een dorp onder 't drostamp van Brevoort in het graafschap Zutphen. Toen in 't jaar 1547 op 't gehele hartogdom en graafschap Zutphen een schatting van 75000 gulden werd geleght was 't quartier van Zutphen een der vier quartieren des vorstendoms in de som gestelt van 14475 welke verdeelt over de ampten des Zutphense quartiers droech (?) de stad en 't drostamp Brevoort daarin 1151 gl st en een ½ penning, de stad Brevoort en het dorp Aalten droegen daartoe niet meer dan 23-12-9½; dan noch Brevoort voor zich zelve en zijn erf met de heeren van Schaar 42 gl 6 st. Deze heerlijkhijt heeft Prins Frederik Hendrik in pantschap bezeten.

Amelroy bij Ammerzoden

69 [Bh] 't huijs Amelrooij aan de Maas (zwart, fraai)

69 [BB] door J.St. maar is 't niet!

[vW 6-176] Amelroy. Een kasteel of heerenhuijs in Gelderland aan de Maas in de Bommelse waart, na gissing een uur van Bommel na 's Hartogenbosch, niet verre van de schans Crevecoeur, doch de schans ligt aan de overzijde van de Maas.

Almen

72 [Bh] A.S. het dorp Almen niet ver van Zutphen Anno 1729

[vW 6-176] Almen. Een dorp gelegen in 't Hartogdom Gelder in het graafschap Zutphen tussen de steden Zutphen en Lochem dicht bij het adelijk huijs Ehsen. Het heeft een koorenmolen en is maar een klijn dorpje. Het heeft veel koorenlanden om sich en redelijk veel houtgewas. Het riviertje te Berkel dat uijt Zutphen na Lochem loopt (of liever omgekeerd) stroompt dicht langs de bovengenoemde watermolen heen ¹².

Angerlo [zie 56]

[75] [vW] Angerlo

[vW 6-177] Een dorp gelegen in 't graafschap Zutphen ten Zuiden van Doesburg en behoort tot het

rechtersampt van Doesburg. In de reeds vaker genoemde schatting moest het „rechterampt van Doesburg“, een der seven deelen van 't Zutphense quartier 1293-7-6 opbrengen en „het dorp Angerloe voor zijn smaldeel“ 472-15-3.

Dit Angerloe was voorheen door de vorsten van Bourgondiën aan den Klevenaer (de hertog van Gulik, Kleef en Berg) geschonken en doenmaals onder het ampt van de Leijmers getroecken; dit kreeg den Kleefsen hartog in 't jaar 1473 ¹³ om sijn menigvuldige diensten door hem aan den Geldersman bewezen dus zijn de woorden, maar de vorst van Kleeve beloonde hij verstaat voor sijn menigvuldige onkosten en diensten met het drostampt van Elten en met het "Kerspel en broek" van Angerloe, sijnde wel het vermaartse gedeelte des rechtersampt van Doesburg, 'twelk naderhand door Maximiliaan van Oostenrijk (die zoöals bekend met de dochter van Karel de Stoute, Marie, gehuwd was) wierd bevestigd.

Afferden

77 [Bh] C. Pronk org.: het dorp Afferden, Anno 1733

Appeltern dorp en slot

79 [Bh] het dorp Appeltern Anno 1732

79 [Bh] A. d. Haan: het slot Appeltern Anno 1732

[vW 6-177] Appeltern. Een Gelders dorp in Maas en Waal, ligt niet verre van Batenburg, is een dorp van seer wijnig belang, maar niet onvermakelijk langs de Maasdijk gelegen, anderhalf uur beneden Batenburg, 't heeft een oude half vervallen kerk, die meest geruïneert is, soo dat men de oeffening van den godsdienst gehouden is in 't Coor te doen en de toorn is "geheelijk" geruïneert. De kerk is op en langs met den dijk gebout, dit dorp is in het kerkelijk vereenigt met Outvoorst, een dorpje gelegen rondom in goede wijlanden en is omtrent een half uur gaans van Appeltern binnensdijks gelegen.

Noch vind men hier een aansienlijk huijs of slod, het huijs te Appeltern genoempt, en woonplaas der heeren van Appeltern; dit huijs is merendeels modern, behalven een vierkant torentie en is gelegen nevens de Maasdijk in een hoog geboomt, echter sich selven van seer verre laat sien langs de genoemde stroom; over welke de lugtige zaalen van dit huijs een vermakelijk uitzicht genieten. Beijde, het dorp en het kasteel sijn in den jaare 1732 na 't leven afgebeeld door C. Pronk en en [sic] de Haan.

Eenige dorpen waarvan alleen vermeld staat, hoeveel zij in de gewestelijke omslag van 1547 hebben betaald, kan ik gevoegelijk voorbijgaan.

[Van Wijhe is hier blijkbaar op teruggekomen, want in zijn volgende artikel vervolgt hij met namen die met A. en B. beginnen.]

83 [Bh] C. P. Altforst, Anno 1732

Aerdt

[85] [vW] Aart

[vW 6-276]

Een dorp in Gelderland, in de Overbetuwe, onder het quartier van Nimwegen. 't Is een dorp met een parochiekerk, 't welk volgens de reeds meer door my genoemde heer Alting "soo in naam als in de plaatsinge geen klijne overeenkomst heeft met het oude arenatium." De parochiekerk van dit dorp, openstaande door de vrywille afstand in den jaare 1529 van Wouter Zuurmond, werd na het veranderen der godsdienst en "'t verbeteren" derselve, door een gereformeert predicant bedient, behoorende onder het classis van (In 't H. S. opengelaten.)

Avezaath (bij Tiel)

87 [Bh] het dorp Avesaat (een havesaat te Didam ?) [Avezaath bij Tiel]

Appelenburg (bij Dodewaard)

89 [Bh] C. Pronk: 't heerenhuijs genaampt Appelenburg Anno 1728

St. Anna (nu Nijmegen)

91 [Bh] C. Pronk: St. Anne (bij Nimwegen), Anno 1731

[vW 6-279]

St. Anne. Is een herberg, gelegen omtrent een klyn half uur buyten de stad Nimwegen en op de wegh naar de Graaf gaande, welke herberg in dees mijn liefhebbery plaats heeft om een seltsaam geval in den jaare 1702, wanneer de France voor hadde om Nimwegen met verrassing meende te vermeesteren, maar 't is haar door de goethyt van den almagtigen God mislukt. Ten dien tyde wasser in dese herberg een frans bevelhebber, die een ontugtige en vuyle toeleg maakte op een Dochter van dat huys, om deselve met wil of tegen wil te misbruyke, hy daerop vat de dochter aan, die haar ongemeen weerde tegen dese fransman, riep vader en moeder te hulp, welke byde medeveel weer dede om dese schennis voortekomen, waarop de fransman de ouders drygde om met syn pistool deselve te doorschieten, welke hij der dien eynde gelade hebben bij hem neder lyde, dat geen klyne schrik aan de ouders baarde. Daarop gaat hij voort om syn schelms voornemen te volbrengen Als nu desen deugniet op 't puynt was om te volbrengen, komt er een kogel, uyt de stad geschoten synde, welke door de muur van 't huys heen vligt en quest nimant dan dese ontaarde fransman, die door dese kogel zyn been wiert afgeschoten, dat hem meteen 't leven koste, dus wiert syn quaat voornemen op een wonderlyke manier belet en de onnosele maagt ontquam de schendaad.

Ik was in den jaare 1708 met de Heere Klaas Kalf van Saandam en Johannes Oosterwijk tot Nimwegen, soo wierd van (door) de boode Walterbeek ons dit geval verhaalt, waardoor wij wierden aangeset om een wandeling na dese plaas te doen en vonden aldaar dienselfde Kastelij. Sijn vrouwe en

dochter waarvan wij gesproken hebben in goede gesontheit, welke ons toen verhaalde 't geen er reeds gesegt is en wees ons aan waar de kogel door de muur gevlogen sijnde, langs een tafel, op welke den schender het onnosele meysje ter neder had geworpen, doende dese kogel geen meer schade, dat te verwonderen was, als den fransman sijn been te raken.

Op dit wonderlijk en seltsaam geval maakte den voornoemden Johannes Oosterwijk op heterdaad dit onderstaande veers, 't welk gedrukt is in een verjaargedicht waarin hij onse kleefse rijs verhaalt. 't Vers dūs luijt:¹⁴

Een france hopman, die een meysje wilde onteeren
In Speyt van ouderen en haar teder tegenweeren,
die dartele paszie stond te boeten sijnen lust
òf voeld sijn heete brand, door heeter vuur geblust:
Een kogel uyt de stad, door 's hemels wraak gedreven
benam den schender het been en met sijn been het leven.

Den Boel (bij Ressen) [zie 130]

[92] [vW] Den Bock of Driel?

[vW 6-279] Een nieuw gebouw in Gelderland, van de Betuwe tussen de stad Arnhem en Nimwegen, omtrent tegenover Oosterhout, 't selve komt met sijn laanen aan de vaart, welke tussen Arnhem en Nimwegen ligt, 't behoort tegenwoordig aan eenen heer Smits.

Bredevoort

93 [Bh] Breevoort

93 [Bh] Breevoort (als vesting geteekend)

94 [Bh] Breevoort

[vW 6-280] Werd in seer oude brieven Bredevoort genoemd. Het is een starck steedje en is in een moerassige streek in 't Oosterdeel van 't Graafschap Zutphen bij de grense van het munsterse bisdom, omtrent twee mijlen van Anholt, niet ver van Grol (Groenlo). Het Kasteel is gebout door Godefried van Reenen, bisschop van Utrecht¹⁵. Tot dit slod, noch tot de stad is geen toegang dan alleen, daar het aan bijde zijde van de weg Veenlande sijn. Het is derhalve door de natuur seer sterck, een doorgaande dijk loopt door de stad, henen en men kan er niet als door middel van dese dijk komen of over een klijn smal voetpadt, anders is het allerwege door ontoegangbare moerassen omringt, daar men genen voet op kan setten of men blijft daarin steken. Hierna vertelt Schoenmaker uitvoerig de geschiedenis in van Brevoort van 1246 tot 1674 toe. In de jaren 1672-'74 hield de bekende Barend van Galen, bisschop van Munster hier huis.

Baak (bij Bronkhorst) [zie 219]

99 [Bh] C. Pronk: 't huijs Baak, Anno 1730

[vW 6-280] Baak. Een heerenhuys gelegen in Gelderland, tussen de steden Zutphen en Doesburg. Het is een oud gebouw en heeft een diepen gragt rondom met een vasten brug en seer deftig geboompt nevens grassige wijden ook koorlanden, daar is ook een groote boeren woning by, leggende een wynig ter syde van de Heeren of algemenen wegh. De toegang daar heen is niet al te fraay, door de gaten, die in die wegh syn. Dus (in 't H. S.) heeft Pronk het na 't leven getekent, als wy in den jaare 1730 daar samen waren.

Beuningen en' t huis Blankenberg

100 [Bh] A. d. Haan: het dorp Beuningen, Anno 1731

* 100 [Bh] A. d. Haan: 't huijs Blankenburg gelegen in Beuningen Anno 1731

[vW 6-281] Boninge of Beuninge. Is een dorp gelegen in 't Hartogdom Gelder, in het ryk van Nimwegen, niet verre van het dorp Ewyk, ontrent een uur van Nimwegen, aan de oversyde yan de Waal. De Kerk aldaar is vry out en vervallen. Dit dorp staat in de lijst op 1117½ morgen land, doch werd maar geschat op 1100 mergen 't moest bij de schatting in 1547 176 gulden opbrengen.

In dit dorp lyt een oud vervallen slod, genaamt Blankenburg hiernevens (in 't H. S) afgebeeld en na 't leven getekent door A de Haan de Jonge. Het behoort aan eenen heer genaamt Christiaan Rynhard, baron van Isendoorn. Als wy daar waren werd dit slodt, soo gebroken kelders als kamers door ordre van den heer wat opgeruympt om hem en de syne desnood daar te kunnen herbergen, alsoo het ook wat gerepareert wierd en wel insonderhyt, omdat aldaar een rentmeester soude op komen wonen.

Barneveld

* 104 [Bh] Barneveldt ook Barrevelt

Halma's woorden een Gelders dorp in de Neder Veluwe, dit dorp moest sijn quote opbrengen in de gemene schattinge van 750000 gulden in den jaare 1547 Soo moest dit dorp Barneveld voor sijn aandeel opbrengen een somma van f 1902-14st, sijnde dit dorp geschat van de 7 dorpen gelegen onder het quartier van Arnhem.

Beschrijving van 't Utrecht 3 dl p 133

Barneveldt is een treffelijk dorp, gelegen op de Neder Veluwe en behoeft in groote en aanzienlijkheid voor geen dorp van de Betuwe of Veluwe te wijken, het heeft de naam gekregen van t gerecht van Barneveldt het staat noch tegenwoordig volgens het gebruik der roomsche kerkordeninge onder het bisdom van Utrecht.

De parochiekerk aldaar die aan Odulphus tot hun beschermheer had is lange jaren bekend geweest

door eenen Frederik van Houthuijzen.

De dorpen Voorthuijzen en Garderen behoren onder t gerecht van Barneveld.

Barneveld een Gelders dorp en niet verre van den Stichts bodem gelegen het is een vrij groot dorp een bestrate weg als in de Steden dicht aan beide zijden betimmerd het heeft eer meer als minder 350 huijzen zijnde een zeer groote gemeente gelijk ik gezien heb dat de kerk die al vrij groot is tot aan het portaal vol was, daar zijn echter noch al eenige roomsgezinden doch die moeten op het Stichts van Utrecht te kerke gaan sijnde een kleijn uurtse van daar gelegen Hier word den tol van het Huijs ter Schuur vergadert.

Aan het kuskel of doodsbeenhuysje aldaar leest men:

hier is geschiet rechtvaerdig recht

hier ligt de meester bij de kneght

hier ligt de sotte bij de wijse

De jongen bij de oude grijssen

hier ligt de Armen bij de rijken

Den vuijlen bij den zuyverlijken

Anno 1717

Ant. Mat. Anal.
tom. V pag. 442

Als de wegen in de jaare 1441 in de voortijd begonden te droogen en dat men deselve soo te voet als te paart weder konde gebruyken soo trocken die van Utrecht en Amersfoort de Veluwe op tot Barrelt en daeromtrent omdat veele van hare vijanden haar aldaar plegen te onthouden alsmede tot Nieuwkerk, van welke het Sticht dagelijx veel overlast lede. de Gelderse hadden te Barnevelt een starckte opgeworpen dat die van Utrecht ...[niet ingevuld] en starck met roven en branden te werk gongen waarvan het dorp Barnevelt vrij een groot gedeelte moest uijtstaan dat aldus verricht sijnde trecken se op de Veluwe daer se het niet beter maekten.

Ant.mat. anal.
tom II pag 106

In de maant Julius des jaers quamen een gedeelte ruijters uyt Rosendael te Barneveld vermeersterde den kerck en toorn sijnd te samen maer 19 stark, die van Amersvoort en Nieuwkerk quamen te Barnevelt en geschut bij haer dat ze voor de kerk plante, en schooten op den toorn doodende aldaer vier of 5 man, die vorders noch op den toorn waren hadden geern tot een Accoort gekomen dat dan ook eijndelijk werd toegestaen en de geene die op den toorn waren hadden haar geerne gevangen gegeven, die van Amersfoort antwoorden dat sij se niet in handen nemen en woude sij en moesten eenen geheten Jan van Schaffelaer te galmgaten uijtwerpen van den toorn dat die geen die op den toorn waren niet doen en wouden, doen sijde Jan van Schaffeler Lieve gesellen ik moet immer sterven, ik en wil u in geene last brengen, en gong boven op den tinnen van den toorn staan Sette sijn handen in sijn sijde en sprong van boven neder mer hij en viel niet dood mer doe lagh hij en wierd verder doot geslagen.

Borculo, het Hof

107 [Bh] A.S. 't Hof te Borculo. Anno 1729
[vW 6-280]

Borkelo. Is een verheve plaas, gelegen an de revier de Berkel in 't graafschap Zutphen, synde omtrent 4 uren van die stad gelegen, daar de Berkel in de Drusiaanse gracht (dat is de Issel) loopt. Het is wel eer een drostamp geweest van het geslacht van dienselven naam en is leenroerig an 't hartogdom Gelder. Men vindt hier gewag van in een giftbrief van graaf Otto III van Gelder, op het jaar 1232 en in 't perkamentboek (het z. g. cartularium) van Utrecht op het bovengenoemde jaar daar verhaalt vindt, dat Hendrik van Borkulo (verkeerdelyk Blerdo genoemd) met de dochter van zekeren Rudolf, die eenige tyd te voren (te weten Rudolf) gerabraakt was, gekregen heeft de heerlykhyt van Couverden en Drenthe.

't Is een redelyk steedje tusschen Lochem en Winterswyck, met een deftig huys of Hof, alsoo bij desselfs inwoonders genaempt. 't Is gebout na de manier der steden in dat quartier. Als wij nu dese somertocht deden in den jaare 1729 was het soo warm als wy van buiten quamen, dat ik byna van myn selven was. Tot Borculo komende was het wederom soo kout, dat myn dienstmaagd Geesje Avens een warme stoof versocht te mogen hebben, doch sulx is myn meer gebeurt in 't rysen.

De kerkelyke regering tot Borculo bestaat uyt 4 ouderlingen, 4 diaconen, 2 kerkmeesters en 2 armmeesters. In dit steedje syn wynig roomsgezinden. De politieke regering is 4 burgermeesters en 8 gemeenlyuden. Het steedje heeft omtrent 450 huysen verdeelt in zyn straten.

Het hof of 't Kasteel aldaar lyt even aan de eenensyde der stad, hebbende om sig twee gragten en een deftige singel, dewelke met hooge boomen beplant is, 't is een deftig dan (= doch) geen heel out gebouw, doch ik meen, dat het wel meer als eens verniewt sal syn. Van de stad daar na toe gaande moet men eerst door een poort.

Hierna deelt de schryver de opschriften mede, die men aan de binnen en buitenzyde dier poort leest. Zy hebben betrekking op de heeren en vrouwen uit het geslacht Limburg-Stirum-Bronkhorst, die ook heeren en vrouwen van Borculo waren sedert 1397 of '98. De opschriften hebben betrekking op personen uit de 17e eeuw

By Brincks beschryvingen deelde ik al iets omtrent hen mede. Borkelo placht eene munt te hebben, welke door de wylen heeren aan de Vorsten van Gelder is . . . (Dit woord is onleesbaar.)

Balgoij (bij Wijchen)

115 [SB] Balgoyen: (g.a.)
[vW 6-281]

Is een dorp in Gelderland tussen Maas en Waal gelegen. 't Moest in de schatting van 1547, 194 g., 16 st. betalen. 't Behoort onder het rijk van Nymwegen, omtrent twee uren van die stad na de Maaskant, de Graaf en Ravesteyn. Dit dorp is in 't kerkelyke gecombineert met Niftrik en Keenth, 't heeft een mooy kerkje, pralende met een hooge spitz op de toorn, doch wanneer d'r gepredikt word sijnder zeer wynig

toehoorders.

- 115 [SB] Wel eer heeft hier een deftig slot gestaan, 't welk in den jaare 1672 door de franzen (is) geruineerd en van al zijn oude luyster niets anders vertoont als eenen lagen vierkanten heuvel (waar uyt ik eenig out ijserwerk van veelerleij soort heb sien graven) die rondom met Ruygte als boomen en kool begroeyd is.

Baar en Lathum [zie 605, 612, 649]

- 116 [Bh] C. Pronk: Baar en Latum

Batenburg, stad en slot

- 119 [Bh] C. Pronk: het steedje Batenburg, Anno 1732

- 120 [Bh] C.P. 't Slodt Batenburg, Anno 1732

- 120 [Bh] C.P. 't Slodt Batenburg, Anno 1732

[vW 6-282]

Batenburg. Is een kleine stad in 't Hollands Gelderland, gelegen in het klijne landschap Maas en Waal met een Sterk Kasteel aan de Maas, twee mylen van Nimwegen en ook soo verre van Tiel gelegen, tussen Megen en Ravesteyn. Het was eertyts bemuurt en kond noch tegenwoordig stadsvryheden, hoewel het nooyt ter vergadering van de Gelderse staten beschreven is geworden en heeft daarenboven het recht van zilveren en goude munt te slaan. De inwoonders beweren, dat Batenburg het ouste slod in dese landstreek is en door de Bataviers, wanneer die Sich van de Katten afgesondert, gesticht.

Daarna vertelt Schoenmaker ons, hoe aanvankelijk de heeren van Batenburg op 't Slot woonden; reeds in de 12e eeuw worden zij genoemd. Toen deze in mannelijke lijn waren uitgestorven, kwam het aan Heer Willem II van Bronkhorst en Anholt, gehuwd met Johanna, dochter van heer Gerard van Batenburg. Heer Willem sneuvelde in 1328 bij Hasselt. Het slod bleef tot 1676 in het bezit der Bronkhorsten; toen gravin Johanna van Bronkhorst het door huwelijk aan graaf Johan van Hoorn bracht. Uit dit huwelijk zijn slechts 3 dochters geboren.

Nog deelt Sch. mede, dat twee heeren van Bronkhorst-Batenburg, Gerrit en Dirk in 1568 op last van Alva te Brussel zyn onthoofd.

Hij bezocht met Pronk en de Haan Batenburg in 1732 en deze beiden hebben het stadje en het slot naar 't leven geteekent. Het dorp (zoo vertelt de Haan ons, wiens aantekeningen door Sch. zyn overgenomen) heeft een oude Kerk met een lage toorn en 't bestaat voornamentlyk in een lange straat van den dyk binnewars streckende. Het is met vrugtbare koornackers omringt, maar voornamentlyk munt dese plaas uyt door den overpragtigen en niwen burgt, beroempt als de ouste en schoonste van geheel Gelderland, en warelyk hetsy men aght slaat op desselfs outhyt, groothyt, beroempthyt en cirelykhyt, ofdat men het oge laat spelen op desselfs gelegenthyt, edele besitters of wel de bossen, hoven en plantagien, waarmede het slod omheynt is, ik sie gene redenen om te verhinderen, dat men het selve niet boven alle andere gestichten van dien aard, die in Gelderland gevonden word, soude stellen, de Graaflyke burght van het vermakelyk Buuren selve niet uytgesondert. 't Bestaat geheel uyt een rondeel, hebbende vyf sware ronde toornen met cierelyke kappen gedeckt, een ruym binnenplyn, seer prachtig betimmert en ten dele na de gereguleerde bouwordre opgemaakt, voort ruyme zalen, lugtige vertrecken en swaire gewelfde kelders, alles met een breede en diepe graft omvangen.

Nevens het huys heeft men vrugtbare hoven, lommeragtige lanen en een aangenaam bosch, sig uytstreckende langs de Maas. 't Is met een hogen aardewal omvangen en op de wyse als het graaflyk slod van Buuren en 's-Heereberg, van welke men over eenen swaren brugh, die van steen is en op drie bogen rustende, tot in het slod is tredende, en geeft een seer deftig en vermakelyk uytzicht over de buytendyks liggende hove, op de zacht vloeyende revier, de Maas, na 't overgelegene Ravestynse land, dat word echter selden door sijne eigenaar, de graven van Bentheim, meen ik, met desselfs hofhoudinge vereert.

Beukelaar (bij Twello)

- * [123](#) [Bh] C.P. 't huijs den Beukelaar, Anno 1729

[vW 6-282]

Is een heerenhuys, gelegen in Gelderland na de kant van Deventer, bij het dorp Twello en aldus na 't leven getekent door den Kunstschilder Cornelis Pronk, als wij in den jaare 1729 daar waren.

Bijlant, v/h Halt (bij Tolkamer)

- 124 [Bh] Huijs te Halt, nu Bijlant J.S. (zwart, fraai)

- 124 [SB] Bijlant; eigenaardige teek, door J.S.

[vW 6-282]

Is in Gelderland gelegen na de Maaskant, niet verre van de Graaf, onder het Nimweegse quartier

Beijler Bos (bij Barneveld)

- ** [125](#) [Bh] 't huijs Beijler bos op de Veluwe (zwart, mooi) [BB (huis met toren) J.S.]

- 125 [SB] is een heerenhuys gelegen onder Gelderland op de Veluwe tussen Amersfoort en barneveld.

Bevervoorde (bij Gelselaar)

- * [126](#) [Bh] C. Pronk: Bevervoorde Anno 1730

- 126 [SB]

is gelegen in 't Hertogdom Gelder in 't graafschap Zutphen. Het is een adelijk havesaat, het huys is seer oud en sleght en met rode pannen bedekt en een hout gevel gelijk hier boven vertoont word en als wij in den jare 1730 daar waren na het leven nagetekent, daarom lijt een droge toegewassen gragt en is rondom seer vermakelyk met boomen beset, de lands douwe daar omtrent is seer goet.

Brantsenburg (bij Steenderen) [zie 733]

- * **128** [Bh] C. Pronk: Brantsenburg, Anno 1730
[vW 6-283] Is gelegen onder 't hartogdom Gelder in het graafschap Zutphen, by het dorp Steenre (= Steenderen) en Bronkhorst. 't Is weleer een edelmanshuys geweest dus (in 't H. S.) is het na 't leven getekent als wy daar in den jaare 1730 samen waren. Daar is noch maar de voorpoort van en de grond van 't oude huys is met veel ruygte en boomen beset.

Den Boel (bij Ressen)

- 130 [SB] Den Boel: (g.a.) [zie 92]
een nieuw gebouw in Gelderland in de betuwe tussen de stad Arnhem en Nimwegen omtrent tegenover Oosterhout; 't selve komt met zijn laanen aan de vaart, welke tussen Arnhem en Nimwegen ligt; 't behoort tegenwoordig aan eenen heer Smits.

Bangvrij of Meurs (bij Didam)

- 131 [SB] Bangvrij anders het hof van Neurs (g.a.)
aldus genaampt, is gelegen in 't graafschap Zutphen en niet verre van didam tegens het klooster aan, het draa(g)t de naam van Meurs in de kaart sijnde het goed van de gravinne van Meurs, in dien tijd heeren van didam, het huys is afgebroken en is tegenwoordig maar een hogen koornacker, het heeft maar omtrent een half uur van Zeventer gelegen.

Den Brielerd (bij Barneveld)

- ** **132** [Bh] C. Pronk: den Brielerd, Anno 1731

Brummen

- 134 [Bh] C. Pronk het dorp Brummen Anno 1729

Beerenkamp (bij Nijkerk)

- 135 [Bh] Beerekamp zonder afbeelding
137 [SB] Beerekamp: (g.a.)
is een landhuys gelegen bij Nijkerk. Is na mijn gissing ruym honderd jaar getimmerd geweest, behoord aan den heere Gerrit Cousijn benting (Bentinck) extra ordinaris gedeputeerde wegens de proventie van Gelderland, hij werd ook genaampt Jonker van Nijkerk.

Brakel, huis en dorp

- * **138** [Bh] C. Pronk: het Adelijk huijs Brakel Anno 1735
139 [Bh] 't huijs Brakel in de Bommelerwaard
140 [Bh] Brakel, getekent in den Jaare 1674
141 [BB] geeft beschrijving en (verwijst naar tekening in bezit v. den Advocaat M. Brouerius van Nidek)
147 [Bh] C. Pronk: het dorp Brakel Anno 1735
138-147[SB] Brakel in de Bom.waard: tekst met afbⁿ

Bronkhorst kasteel en kerk

- * **153** [Bh] C. Pronk: 't kasteel Bronkhorst van verre te sien, Anno 1729
153 [Bh] C. Pronk: het Kasteel Bronkhorst, Anno 1730
154 [Bh] C. Pronk: 't Kasteel Bronkhorst, Anno 1730
154 [Bh] C. Pronk: 't Kasteel Bronkhorst in een ander gesicht, Anno 1730
156 [Bh] A.S. de poort of ingang van het Slodt Bronkhorst, A. 1730
156 [Bh] A.S. de kerk in het steedje Bronkhorst in Gelderland, A. 1730
152^{vs0} [BB] als ik daar in den jaare 1730 was met Cornelis Pronk tekende Zijn E. en ik het selve huys af etc.
148-157[SB] Bronkhorst: tekst met afbⁿ

Biljoen (bij Velp)

- 160 [Bh] C. Pronk: 't Adelijke huijs Biljoen, Anno 1729
160 [Bh] C. Pronk: 't Adelijke huijs Biljoen in een ander gesicht, Anno 1731 [BB: beide fol. 161]

Beek en Boxaf (bij Nijmegen)

- * **162** [Bh] C.P. Overblijfsel van 't huijs Beek en Boxaf in 't verschiet. Anno 1730
162 [BB] fundam. huis te Beek (van familie v. Randwijk bij herberg Boxaf)
163 [Bh] Beek
164 [Bh] C. Pronk: Boxaf (boerenherberg niet ver van Nijmegen) Anno 1730
164 [BB] "ik heb de rijs na Kleef 17 maalen gedaan en mijn geselschap op deze hoogte (Boxaf) gebraght, welke alle daar groot genoeg vonden ..."

Broekheez (Borghees) en Elten (bij Kleef) [zie 436]

- 165 [Bh] C. Pronk: Broekheez en Hoog Elten Anno 1731
165 [SB] Broekhees is een heerenhuys in Gelderland na bij het Kleefse gebiet en dus na 't leven getekent met den elterenbergh of hoog elten in 't verschiet. {zie 609}

Boulenham (bij Doetinchem)

166 [Bh] Boulenham drie quartieren van Deutekom aan den Ouden Issel gelegen

Betuwe

168 [Bh] gesicht van de Betuwe (zwart, fraai geteekend)

168 [Bh] Ander gesigt van de Betuwe (zwart, fraai geteekend)

Bijsteijn (bij Putten)

172 [SB] Bijsteijn: (g.a.)

een Edelmans huys in Gelderland niet verre van het dorp putten en is aan de heere wegh gelegen, het is maar een gemeen huys hebbende rondom een vrij hooge aarde wal met dichte boomen beset waardoor het wijnig gezien wordt als van den genen die daar wesen willen. Puttersbroek ligt daar dicht bij, 't welk bij regenagtige zoomers ordinair seer vogtig is, doch het was van dit jaar ongemeen droog also men een ongemeen droge somer gehad heeft. Het is hier ongemeen vermakelijk, soo van deftige en vruchtdragende landrij en gras gewas en zeer deftig geboompt, dat ongemeen lommerig is. hierna twee goede afb."

* 174 [Bh] 't huijs Bijsteijn op de Veluwe (zwart, fraai)

* 174 [Bh] 't huijs Bijsteijn in een ander gesigt (zwart, fraai)

174 [BB] Bijsteyn te Putten, met hooge ronde tooren J.S. 2x

Beijmen (Bemmel?)

180 [Bh] het dorp Beijmen (aan de linge) [zou dit Bemmel kunnen zijn?]

180 [Bh] 't dorp Beijmen in een ander gesicht (zwart, fraai)

Beijl (bij Voorst)

184 [Bh] C. Pronk: het adelijk huijs de Beijl, Anno 1730

184 [SB] De Beijl (Beele): 1730 is een out Edelmans huys in Gelderland bij het dorp Voorst gelegen, het behoort aan een weduwe en als wij het na 't leven uyt tekende stond hetselve ledig en dewijl daar weijnig land bij is soo en konde dit perceel niet wel verhuurt worden, 't heeft veel houtgewas en rondom sag men deftige landen met granen, dat ongemeen deftig was om te sien, het lijd soo wat ter sijde van de algemeene wegh af.

Boonenburg (bij Heerde)

* 185 [Bh] C. Pronk: Boonenburg, Anno 1730

185 [SB] een Edelmans huys op de veluwe gelegen niet verre van het dorp heerden aan het watertje de grift genaampt, ligt rondom in 't water met een vaste brugh gelijk boven getoont word en na het leven is getekent in den jare 1730 als wij daar waren. Rondom staan zeer hooge boomen en sijn aankompst is door een deftige seer brede laan komende van het dorp heerde en werd de kerklaan genaampt wijders zijn daar zeer schone en vruchtbare kooren landen. Den tegenwoordigen Eygenaar daar van is den heer H. dandel (Daendels) burgemeester van Kampen's broeder en schout te heerden.

Boelenham (bij Dodewaard)

187-190[SB] Boelenham: bij Wageningen (g.a.)

is een deftige buytenplaats gelegen in de heerlykhijt Hemmen in 't ampt van over betuwe omtrent een uur gaans van Wageningen sijnde noch een Edelmans huys welke de selfde naam van den boelenham voert gelegen omtrent een quartier uurs van doetikum aan den Issel. Dit boelenham bij Wageningen werd in den jare 1731 primo mij te aanvaarden te huur gepresenteert hebbende verschijde bouw en wijlanden. Het huys lijt rondom in zijn gragten, hebbende verschijde groote kamers, keuken, solders en kelders, stalling voor 12 paarden en meer. Dit huys en een voordelig duyvenhuys mitsgaders deftige tuynen boulant met zeer schone vrugt dragende boomen, alom parken, nevens verschijde laanen, speelhuis en vijvers, visserij in de rivier de linge en boden woning.

Het is seer commode gelegen om af- en aan te houden also de vraght wagens van Utrecht en Nimwegen aldaar op een half quartier uurs voorbij komen rijden.

{De verdere tekst bevat de heeren die B. hebben beseten.}

Terborg, hof en stad

192 [Bh] A.d. Haan: 't hof ten Burg in 't graafschap Zutphen, Anno 1731

192 [Bh] A.d. Haan: 't hof ten Burg van agteren A° 1731

194 [Bh] A.d. Haan: het steedje Burgh of ten Burg in 't graafschap Zutphen, Anno 1731

Beekbergen

* 196 [Bh] A.S. Beekbergen op de Veluwe 1726 J.S. (zwart, goed geteekend)

Berghuizen (bij Hattem)

197 [SB] Berghuysen (g.a.)

een heerenhuys in Gelderland gelegen omtrent Hattum en 't huys Meulekaten.

Berghem (bij Ravesteyn)

Bommel, Zaltbommel

- 200 [Bh] Bommel
 201 [Bh] de stad
 201 [Bh] Bommel
 202 [Bh] de groote kerk te Bommel (zwart, fraai geteekend)
 207 [Bh] de plattegrond van Bommel (opgeplakt, goed geteekend)

Deel II (B-H, 211-415)*Bruchem (bij Zaltbommel)*

- 211 [SB] Bruchem, het dorp. (g.a.)
 [vW 6-177] Een dorp en heerlijkheit in Gelderland in de Bommelerweert gelegen, ontrent een uur van Bommel en niet verre van Halwynen (Herwijnen). In den jaare 1731 was heer van Bruchem W. van Coeymans¹⁶ out-schepen en Raad der stad Amsterdam, deze heer quam te sterven op den 17 mej des selven jaars op sijn buyteplaas Suyderburg bij Voorburg.

Bennekom

- * **212** [Bh] C. Pronk: Bennekom, Anno 1731
 213 [Bh] C. Pronk: Brinen, Anno 1732
 [vW 6-177] Van Bennekom vertelt de schrijver alleen iets over de ligging

Baarle (bij Didam)

- * **214** [Bh] A.d. Haan: 't huijs de Baerle te Dydam, Anno 1731
 214 [SB] is een out heerenhuys van wijnig omslag gelijk men ook aan de tekening wel sien kan, het behoort onder het graaf{schap} Zutphen en is gelegen bij het dorp didam aan een klijn beekje tussen doesburg en Zeventer Als men dit tekende soo quam het toe aan [niet ingevuld] Schaep tot de baerle.

Creveceur schans (bij 's Hertogenbosch)

- * **215** [Bh] Op de Schans Creveceur en 's Hartogenbosch in 't verschiet, Anno 1733
 218 [Bh] Gesicht van Heel na Krevekeur en 's Hartogenbosch
 [vW 6-177] Daarna volgen mededeelingen over de schans Creveceur, die hier minder thuis behooren daar zij evenals die over het fort St. Andries van krijgsgeschiedkundigen aard zijn.

Baak (bij Bronkhorst) [zie 99]

- 219 [Bh] C. Pronk Capel of Baak Capel Anno 1730
 219 [SB] gelegen in Gelderland sijnde een Ruine van een oude Roomsche capel niet verre van 't oude adelijk huys baak op de weg na het dorp steenre en werd Baak Capel genoemd mogelijk omdat de family van Baak in oude tijd deze kapel hebben doen bouwen. Deze kapel had een vicary doch door dien er geen onderhoud voor deze kapel en zijn bedinaars meer te vinden is, zoo is dit gebouw vervallen en staat maar allenig de oude muragie gelijk hierboven vertoont word en na 't leven is afgetekent in 't jaar 1730 als wij daar waren.

Doorwerth het slot

- 222 [Bh] C. Pronk: Voorpoort of ingang van het slot Doorweert, Anno 1731
 222 [BB] voorpoort met jaart. 1638 niet de huidige - fol. 230: 1668. (Groot huys)
 222 [Bh] C. Pronk: het Slot Doorweert van buijten. Anno 1731
 223 [Bh] C. Pronk: het Slot Doorweert op de andere sijde. Anno 1731
 224 [Bh] C. Pronk: het Slot Doorweert anno 1731
 224 [Bh] C. Pronk: het Slot Doorwert in een ander gesicht. Anno 1731
 225 [Bh] A.S. Dore Weert, Ao. 1728
 225 [Bh] I.H. Dore Weert, Ao. 1728 (goed geteekend en fiks gekleurd) [SB: 2 prutsteekⁿ.]
 226-229[SB] tekst
 229^{vso} [BB] "gelijk ik in den jaare 1731 zelfs beschout hebbe en aldaar deftig getrakteert wierdt door rentmt Paulus Otto Ulriks"
 * **230** [Bh] A.S. Van binnen den ingang van 't kasteel Doreweert, 1731
 230 [SB] teek. van voorburgt met tekst.
 230^{vso} [BB] "so heb ik van dese heerlijke plaats vijf besondere tekeningen na t leven doen tekenen door den vermaarden tekenaar Cornelis Pronk alsoo wij dat maal int jaar 1731 te samen geweest sijn."
 230^{vso} [BB] "een gewesene schans genaamt duneschans ... die nu gesleght was en steyl van beneden tot aan de Rijn liep."

Didam en het huis Loel (Loil)

- 231 [Bh] A.d. Haan: het dorp Didam en den Elterenberg in 't verschiet, Anno 1731 [SB: kerktoren nog met spits]
 * **231** [Bh] A.d. Haan: loel of huijs te Didam, Ao. 1731
 232 [SB] Didam, Diem en in oude tijd 't heodem is een dorp met een heeren huys gelegen in Gelderland in het graafschap Zutphen tussen Deutekom en Zeventer niet verre van den Issel. Het heeft een groot distrikt

en rondom het dorp veel heerenhuysen en is een redelijk Gelders dorp.....

In 't jaar 1609 werd daar de Meursse toorn, genaamt de bergvrede afgebroken, welke niet verre van den Issel stond en drie verdiepingen hoog was opgebouwt. Het selve had boven een yser luyk met een deurgat in de muur slaagswijze van onderen tot boven opgaande. Het gebouw was van duyfsteen, een teken sijner outhijt.....

- Doddendaal (bij Ewijk) [zie 344]*
- * **233** [Bh] A.d. Haan: de Ruine van 't Adelijk huijs Doddendal, Anno 1731
 - 233 [Bh] A. d. Haan: gesicht van Doddendaal van Achteren, Anno 1731
 - [vW 6-178] Is gelegen tot Ewijk aan de Waaldijk. In 1731 werd het door C. Pronk en A. de Haan bezigtigt en afgetekent als 't hiervoor staat. Het is doenmaals een oude vierkante romp, sijnde rondom in een ringmuur beslooten op wiens eene hoek noch een oude ronde toorn staat en is heden met riet gedeckt.
 - Men vertelt dat op de drie vorige hoecken van den ringmuur slagten [plagten?] diesgelijke toorns gestaan te hebben en buijten dese muur siet men eenen brede en ruijme vijver over welke men langs een ophaalburg binnen het slod gaat. Voorts is het gansche lichaam ten eenenmaal van dese ringmuur vrij en afgeschijden, sodanig dat men binnen denzelve rondom het huijs kan wandelen en verthoont deze muur agter het huijs noch eenige sware gewelven en bogen. Een gangpad langs de borstweeringe sijnde op die selve wijze als in 't huijs 't Abcoude, voorts sijn de muuren seer gehakelt (gescheurd, stukgehakt) en an stucken geschoten door de Franzen in den jaare 1672 en 1702, doch een of wel meeste gedeelte is tot het bewonen bequam gemaakt, ten deele tot verblijf van den heer eijgenaar, den Hoogedelen heer Diderik Johan baron van Stepraad, heere van Loendersloot, Oukoop, Niewbeek, Slangenburgh enz., sijnde een roomsgesint heer, die ook de overige gemacken van het huijs laat bewonen door eenen roomschen pastoor, welke sijn kerk is houdende in een onderaarsche kelder van dat slod, 't welke tot dat gebruik vrij net is opgemaakt en soo ruijm dat er meer dan 800 personen door den dienst sonder verandering in 't gehoor kunnen komen en deselve bijwonen.
- Drakenburg (is de Blauwe Toren bij Herwijnen)*
- * **235** [Bh] C. Pronk t Huijs Drakenburg Anno 1735
 - 235 [SB] geen ligging, geen tekst
 - 235 [BB] (= Bl. toren in Betuwe?)
 - [de tekening stelt de Blauwe toren te Herwijnen voor; ook het jaartal klopt niet]
- Driel*
- 236 [Bh] A;S. het dorp Driel in Gelderland Anno 1728
- Drempt*
- 238 [SB] Drempt: g.a.
- Duijstervoorde (bij Twello) [zie 280]*
- * **240** [Bh] het huijs Duijstervoorde bij Zutphen Anno 1692 (zie 280)
- Dreumel, huis en dorp*
- * **242** [SB] 't huys Drumel gelegen bij Tiel; teek. zonder naam en jaar
 - * **243** [Bh] C. pronk org: Het huijs Pol te Drummel, Anno 1733
 - 243 [Bh] C. Pronk org: Het dorp het dorp Drummel, Anno 1733
 - 244 [SB] Drummel, of DRUMELLEN, is een Gelders dorp gelegen tussen Maas en Waal ten Zuyden van Tiel; 't is een klijn dorpje
 - [vW 6-178] 't Is in 't kerkelijke met het dorp Wamel gecombineert 't heeft een oud kerkje, doch de meeste ingesetene van dit dorp sijn roomsgesinden. Het behoort onder de ampten van tussen Maas en Waal en legt aan de Waaldijk, maar omtrent een uurtje van tiel hier legt een havesaat de pol genaamt, 't is van wijngig aansien, doch 't is echter door den konstminnaars C.Pronk en de Haan na 't leven getekent en beijde hier voor aangewesen.
- Drost (bij Dreumel)*
- 245 [SB] 't huys Drost g.a.
 - is gelegen in de tielerwaard, niet verre van de stad tiel tussen de dorpen of gehuchten Sandijk en Oyen niet verre van de rivier de Waal.
- Deutekom of Doetinchem*
- * **246** [Bh] Deutekom, ook wel Dotekom (gesigt op de stad vogelvlugt)
 - 246-250[SB] Deutecom: teek. zonder naam en jaar
 - 251 [Bh] C. Pronk Deutecom Anno 1730
 - 252 [SB] tekst
- Dieden (aan de Maas t.o. Batenburg)*
- 254 [Bh] A. d H het dorp Dieden Anno 1732
 - 254 [SB] een dorp aan de Maasdijk gelegen schuyns tegenover batenburg en behoort onder Gelderland en 't

ampt van tussen Maas en Waal doch rondom leght het in 't gebiet van Ravesteijn als ingesloten. 't Is hier vrij boomrijk 't geen aangename gesigten en wandelwegen uytmaakt en dat langs den dijk die hier vrij veel voor land heeft. Den toorn die daar staat is vrij dik en grof. Wijnig Gereformeerden ledematen zijn hier.

Diepstegen (bij Doetinchem)

- * 256 [Bh] A. de Haan Diepstegen 1731 (bij Deutekom)
256 [SB] een hofstad gelegen in Gelderland in 't graafschap Zutphen, aan den ouden IJssel, tussen het stadje Deutekom en Burg. Hetselve word een havesaat genoempt en behoort aan den heer N. Waal drossart van 's Heerenberg. Deze havesaat of heerenhuys is van seer wijinig aansien doch in eenen smakelijken oord gelegen, het is maar een groot boerenhuys en nevens de schure een laagh huysjen van steen gebout met een zoldering met roode pannen gedeckt; en is een nieuw gebouw.
Dus is het door mijn vrienden C.Pronk en A. de Haan na 't leven uytgetekent in den jaare 1731.

Dieren, huis en dorp

- 257 [SB] het oude huys te Dieren: teek. zonder naam en jaar
258 [Bh] Gesicht van Dieren na Doesburg (fraai geteekend en gekleurd)
258 [Bh] Ander gesicht van Dieren na Doesburg
259 [Bh] 't Huijs te Dieren van Aghteren Ao. 1728 (fraai geteekend en gekleurd)
259 [BB] vgl. Doorwerth 1728 [Doorwerth, 225 en ook 433 Hoeflaken, getekend door I.H.]
260 [Bh] het bosch en wildbaan bij 't huijs te Dieren (vogelvlugt)
258-260[SB] tekst met afbeeldingen.

Doesburg

- 263 [Bh] Doesburgh te sien van 't huijs te Dieren Ao. 1728 (gekleurd)
263-267[SB] Doesburg

Druten, huis en dorp

- 268 [Bh] A: de Haan 't huys te Druten Anno 1732 [SB: achterzijde]
268 [SB] Druten in Gelderland gelegen is een fraai dorp en heeft een tamelijk aansienlijke kerk en een adelijk huys hierboven na 't leven vertoont en getekent door den konstliefhedder Abraham de Haan junior in 't jaar 1732. Het is de woonplaats van de heeren van Druten 't welk berugt is om sijn boomrijke plantagie en ongemeen vrugtbare boomgaarden en koornackers. Den tegenwoordige besitter van dat huys en heerlijkheijt is Johan Hendrik van Deelen beschreven in de Ridderchap des quartiers van Nimwegen. In 't kerkelijke is Druten gecombineert met Afferden.
269 [Bh] C. Pronk: het huijs te Druten Anno 1732
269 [Bh] C. Pronk: het dorp Druten Anno 1732

Doornenburg (bij Gendt)

- 272 [Bh] C. Pronk: 't kasteel Doornenburg van Buijten, Anno 1732
* 272 [Bh] C. Pronk: 't kasteel Doornenburg in een ander gesicht. Anno 1732
273 [Bh] C. Pronk: 't voorhof van het kasteel Doornenburg, Anno 1732
273 [Bh] C. Pronk: het kasteel Doornenburg aan de regter sijde. Anno 1732
[volgens onderstaande tekst heeft (ook) A. de Haan het slot getekend; zie 277]
[vW 6-178] Is een dorp met een slod in de Opper Betuwe in Gelderland aan het begin van de Linge gelegen. Hier was in de Roomse tijt een parochiekerk. Otto graaf van Gelder schonk in den jaare 1255 een gedeelte van de tienden 't welk hij plagt te hebben aan het klooster 's Gravendale. Tegenwoordig word Doomburg met het dorp Panderen door één kerken leeraar bedient staande onder het Classis van Nimwegen. Het slod getekent door den konstenaar A. de Haan de jonge na 't leven werd hierbij vertoont, op welk huijs sij gevonden hebben 32 wapenschilden. (Deze worden in 't H. S. alle opgesomd.) Het huijs was gebout volgens het bijstaande jaargetal in 't jaar 1565 en verniewt in 't jaar 1660.
274 [BB] gebouwd 1565, vernieuwd 1660. 274^{vs0}: daden v. Gijsbr. v. A. afgebeeld

Deil

- 275 [SB] dorp Deijl: g.a.

Dorstuizen (bij Voorst)

- * 276 [Bh] C. Pronk Dortshuijs anders Bosloo Anno 1732.
276 [SB] een heerenhuys in Gelderland op de Veluwe tussen Gietelo en Middelbeek en dus na 't leven getekent door C.Pronk als wij daar in den jaare 1732 waren.
276 [BB] in gevel 1630.

Dodewaard, dorp en slot

- 277 [Bh] A.S. Doodeweert
277 [Bh] A.de Haan: het Slodt Doodeweert, Anno 1732
277 [SB] boven: dorp, onder: slot. het slot is echter Doornenburg. [zie 273]
278 [Bh] C. Pronk: het dorp Doodeweert, Anno 1732

278-279[SB] Een Gelders dorp gelegen in de Betuwe niet verre van de Waaldijk tussen de steden Nimwegen en Tiel.

[vW 6-179] De wagens die van Nimwegen rijden van of naar Utrecht wanneer het droog weer is, rijden hier van den dijk af dwars door de Betuwe, genaamt de Dalwegh. Dit dorp en Hierne hebben samen een predicant, en 't heeft ook een kormolen. 't Is al een fraaije buurt met goede huijsen 't bouwland is hier omheen vrij goet en bestaat meest uijt een sware kleijgrond.

De schrijver deelt ons verder nog mede dat het tijdens graaf Reinoud I in 1315 een dorp was gelegen op een lage, onveilige en volklooze plaats. In de parochiekerk was een zeer kostbaar kruis maar in de "bijgeloovige" roomsche tijden is dit kruis naar Arnhem overgebracht, omdat het in zoo'n onnoozel dorp niet thuis behoorde. Te Arnhem werd het in de Collegiale kerk van St. Walburg geplaatst. De parochiekerk te Dodenwaard werd met toestemming van graaf Reinoud door den toenmaligen bisschop van Utrecht Guido van Avesnes (broer van graaf Jan II van Holland en Henegouwen) bij de Arnheimsche kerk ingelijfd.

Duystervoorde (bij Twello) [zie 240]

280 [SB] Duystervoord g.a. geen tekst (240)

Doornik (bij Lent)

281 [SB] Dornik g.a.

.....Al hier heeft al vroeg een slod gestaan en wierd hetselve in den jaare 1354 in de broeder twist van Reijnold en Eduard van Gelder door de laatst genoemde als hoofd van de Bronkhorstige factie ingenomen en ten deele verwoest.....

In den jare 1466 wierd dit slod weder verwoest door Adolf Hertog van Gelder, omdat de eijgenaar daarvan de zijde van zijn vader Arnold aan kleefde. In den jaare 1585 op dit slod een troep staten volk gelegerd zijnde die het selve verlieten op de overkompst der spanjaarden onder haultepenue.

Dukenburg (bij Nijmegen)

283 [Bh] Ruïne van 't huijs Duckenburg en 't niwe huijs

283 [Bh] 't Orangehuijs op den Duckenburg [BB: volgens tekst door C. Pronk]

284 [SB]In den jaare 1585 als den spaanse veltoverste de staatsche volkeren voor Nimwegen in de schans Knotsenburg leggende deed de vlucht nemen soo heeft hij sijn {weg} over Nimwegen vervolgende sig meester gemaakt van het slod Duckenburg houdende daar en daar ontrent seer sleght huys en staken het slot in brant als zij vandaar trocken toen is het blijven leggen en hier wert noch een brock daarvan getoont nevens een ander huys daar bij gebout. Het behoord tegenwoordig aan de broeder van den graaf van Schuylenburg welke heer voornemens was om aldaar een nieuw huys te bouwen en was in den jaare 1728 al besig om de materialen bij de andere te brengen sijnde aldaar een deftige oranjerie gebout gelijk hier nevens getoont word en door C.Pronk na 't leven is afgetekent.

Domselaar (bij Epe) [zie 336]

** 286 [Bh] C. Pronk Domselaar of 't Huys te Eep Anno 1730

286 [SB] Domselaar of 't huys te Eep is een out Edelmanshuys in Gelderland aan het dorp Eep, op de Veluwe anderhalf uur van Koningsloo. Het is een ouderwets gebouw en lijd in eenen gemakelijken oord en aldus na het leven afgebeeld door C.Pronk als wij in den jaare 1730 daar waren. Voor ontrent 6 jaaren geleden braken bij nacht eenige schelmen in het huys, die den heer van Domselaar handen en voeten bonden, des gelijks ook de dienstmaagt. Deze gauwdieven hadden haar onkenbaar gemaakt en stalen aldaar alles wat zij mede dragen konden. Naderhand zijn deze dieven gevangen genomen en tot Arnhem gebracht en bevonden dat het hoog duytsse joden waren, die dan ook na haar verdiensten gestraft zijn. Den heer Domselaar om sulke ontmoeting niet weder onderworpen te zijn, brak met sijn woning op en week na Amsteldam; zeer ontstelt zijnde wegens dit geval is niet lang daarna tot Amsteldam overleden en de plaas wierd verkocht.

Dinxperlo

288 [SB] Dinxperlo: g.a.

Deest (bij Ewijk)

289 [Bh] C P St. Antonis kapel tot Deest Anno 1732 [SB: en tekst]

Duffelt (bij Millingen a/d Rijn)

290-291[SB] De Duffel:

Den Dam bij Zutphen

292 [SB] Dam: g.a. tussen Zutphen en het huys de Voorst

[vW 6-180] Een heerehuijs in Gelderlands derde quartier in het schout-ampt van Zutphen. In een brief van Reijnoud grave van Gelder van de jaare 1324 van de vrijheid van de Lobeeksche tol vind men tot medetekenaar Evert van den Damme. 't Is gelegen tussen Zutphen en 't huijs te Voorst.

Dalem (bij Gorinchem)

- * **293** [Bh] A.d. Haan: het dorpje Dalem in Gelderland, Anno 1734
 293-299 [SB] verkoopcondities der hooge heerlijkheit D.
 294 [SB]De hooge heerl. zal worden verkogt met het groote heerenhuys, landerijen, erven

Deelen (bij Arnhem)

- 299 [Bh] Deelen (geen afbeelding alleen het wapen van Delen)
 299 [SB] Is Gelders en in de kaart bekend bij barnevelt, doch het is daar wel vier uren vandaan op de veluwe gelegen op de wegh na Arnhem; het is maar een herberg en een ordinaire plijsterplaas voor de hessen karren en diegene die sig daar eens wil vervarssen daar ontrent in die gewesten vind men noch adellijke dames welke de naam van Deelen voeren en wonen ook tot Harderwijk. [vW: zie hiervoor bij Oudenaller en Aller]

Elspeet

- * **300** [Bh] C. Pronk Elspeet Anno 1732
 [vW 6-180] Een Gelders dorp aan de Veluwe soom 't welk dorp tot een plijsterplaas strekt voor de ordinaire post of vracht wagens die van Harderwijk over 't Loo en Deventer of Zutphen rijden. De huijsen staan er wat verstrooyt gelijk in Gooijland en dus na 't leven getekent door den tekenmeester Cornelis Pronk als wij in den jaare 1732 daar waren. De Inwoonders van dit dorp en de omgelegen boeren zijn door den bant redelijk welgestelde luijden, die hier ter kerke komen, en wel soo dat dese kerk of dorp geen armen tot haar lasten hebben. Niettegenstaande deze welgestelthijt dezer dorpelingen en omgelegen landluijden wort er in de kerk de ordinaire almosen vergadert en besteet daar het meest van noden is. Men hout het vergaderen daarvan in 't gebruik, of het door de tijt quam, dat men 't mocht van noden hebben. Het land dat vrij goet is word ordinaris met rogge en boekwijt besaait dat toen wij daar waren deftig stond. De inwooners aldaar bestaan meest uijt gereformeerden. Het kerkje quam mij seer out voor en heeft een koor. Het meeste gedeelte van de toorn bestond uit "duijfsteen."

Engelenburg (bij Zutphen)

- * **301** [Bh] C. Pronk t huijs Engelenburg Anno 1732.
 301 [SB] Is een heerenhuys en heerlijkheit in Gelderland op de veluwe tussen de stad Deventer en Zutphen en dus na 't leven getekent als wij daar in den jaare 1732 waren door C.Pronk. Ik vinde in den jaare 1645 de heer Andries Bicker Gerritsz burgermeester der stad Amsteldam heer van Engelenburg ²¹ en tot een ²² der burgrije. Deze heer is negenmaal burgemeester geweest.

Ehze (bij Almen)

- 302 [Bh] C.Pronk 't Adellijke huys Eese Anno 1729
 302 [SB] is een adellijke hofstad gelegen in Gelderland tussen de stad Lochem en Zutphen in een ongemeen vermakelijke landstreek; om het huys is een bosch met ongemeen deftige laanen en zwaar geboompte, daar het oog sig op verlustigt; bij het huys is een lopent beekje, dat van Lochem afkomt en bij het dorp Almen in de berkel valt lopende na Zutphen, daar de berkel sig in de Issel ontlast. De baron van Linteloo, drost en hoofdofficier van brevoort is daar heer van¹⁷, onder welke drost ampt ook behoren de dorpen alten, wenterwiek dinxperlo en

Everdineweert (in de Maas tussen Mook en Cuyk)

- * **303** [Bh] C. Pronk Everdineweert Anno 1732.
 303 [SB] is een langwerpig eijlantje en is in de Maas gelegen tussen Mook en Cuyk; op dit eijlantje is een heerenhuys gebout en dus na 't leven afgetekent door C.Pronk in den jaare 1732. Het is niet seer out en van geen groot belang; men vind aldaar zeer deftige fruytboomen ongemeender als op andere plaatsen en is meer een seer goede gelegenthijt om vis te vangen, die er overvloedig is. Wanneer de fransen in den jaare 1702 Nimwegen besprongen hadde de Nederlandsche staat hier een schans, die door de fransen wierd opgeëijst, doch wierd niet overgegeven. Dit eijlantje behoort onder het land van Cuyk.

Eschoten (bij Otterlo)

- 304 [Bh] Eeskoten geen afbeelding
 304 [Bo] Een ridderhofstad of kasteel gelegen in Gelderland op de Veluwe, hebbende de heerehuysen Laar en Otterlo tot gebuuren en is ontrent vier uren ten noord westen van Arnhem gelegen.
 * **305** [Bh] Eschoten aan de meulenbeek
 305 [Bo] Eschoten is een dorp in Gelderland op de Veluwe gelegen aan het watertje genaamd de meulenbeek
 NB de afbeelding is een gewone dorpsstoorn met een soort kerk eenige woonhuizen en digtbij een koornmolen. (Otterlo met de Harskampermolen?)

Enspijk

- 306 [Bh] C. Pronk: 't huijs te Enspijk [BB: 1728]
 306 [Bh] C. Pronk: de kerk tot Enspijk
 306 [BB] (verwart dit met Spijk van v. Aerssen fol. 307)
 307 [SB] daar staat ook een seer out kasteel, bijde {dat zijn de kerk en het kasteel} gaan hier nevens en in den jaare 1728 als mijn vrient C.Pronk op dien tijt daar was; dat kasteel quam aan C.Aerssen want hij

hadde hetselve van den Ridder Gerrit Renoy gekocht, doende hetselve op 't nieuw wederom optimmeren; 't is gelegen aan de Linge tussen de dorpen Rumpst en Meeteren.

[vW 6-179]

Enspeijk staat onder den naam Henspic op het jaar 885 vermeld bij den historieschrijver Rhegino (Hist. beschrijving v/h. Utr. bisdom), sijnde een dorp daar de Rijn en de Waal van malkanderen schijden en de Betuw van weerskanten met hunne holten (?) omvangen. Het is ook de plaas daar de veltheer der Normannen Godefroy¹⁸ die Vrieslant toen met een zeer geweldige of geweldenaarige onderdruckte den gesante van Karel de Dicke¹⁹ ging ontmoeten en daar deselve gesanten het gehijligde recht misbrijckende den voornoemden Godefroy vermoorden, 't welke bij den bovengenoemden historieschrijver Regino op het gemelde jaar breder vermeld staat.

Tegenwoordig behout het noch het beste deel van sijn oude naam als namentlijk Spijk²⁰ en heeft volgens het schrijven van (den bekenden reeds vaker door mij genoemde kroniekschrijver) Gouthoeven een kerk met een moije spits.

Ermelo

- * **308** [Bh] het dorp Ermel bij Harderwijk (zwart, goed getekend)
- 308 [Bh] het dorp Ermel bij Harderwijk (zwart, goed getekend)
- * **309** [Bh] A. de Haan het dorp Ermel Anno 1731
- 309-310[SB] en tekst

Ede

- * **311** [Bh] C Pronk het dorp Eede Anno 1731
- * **312** [Bh] het dorp Eede op de Veluwe Anno 1660
- * **312** [Bh] het dorp Eede in een ander gesicht (beiden zwart en fraai geteekend)
- 311-314 [SB] tekst.

Erkelens (Deu, ten O. van Roermond)

- 315 [Bh] Erkelens (als vesting) (goed getekend en fraai gekleurd)
- 316 [SB] blank.

Elden (Arnhem-zuid)

- 317 [SB] Elden: g.a.
- 318 [Bh] A.S. 't dorp Elden tussen Arnhem en Nimwegen, Anno 1728
- 318 [Bh] A.S. 't dorp Elden, Anno 1728

Elst

- 319 [SB] Elista: Elst g.a.

Ellecom [zie 345]

- 320 [SB] Ellingen: g.a. {is Ellecom}

Elburg

- 321 [Bh] Elburg gelegen aan een inham van de Zuiderzee &c.
- 322 [Bh] Elburg
- 325 [Bh] De kerk van Elburg in 't jaar 1602
- 326 [Bh] C. Pronk t Stadhuijs en kerk te Elburg Anno 1732
- * **328** [Bh] Vispoort, Vildertoren: Goorpoort en kruijttoorn te Elburg, Anno 1732
- 328 [Bh] C. Pronk: 't Klooster tot Elburg, Anno 1732
- 329 [Bh] C. Pronk: Elburg aan de Zeekant, Anno 1732
- 329 [Bh] C. Pronk: Elburg aan de landsijde, Anno 1732
- 321-331[SB] Elburg, tekst.

Echteld

- 332 [Bh] C. Pronk de kerk tot Echteld Anno 1728
- 333 [Bh] C. Pronk 'thuijs te Egteld Anno 1728

Eekhout (bij Elburg)

- * **334** [Bh] C. Pronk Eekhout Anno 1732 vanouds Roosenburg (bij Elburg)
- 334 [SB] Het huys genaamt Eekhout, vanouds voerden het de naam van Roosenburg gelegen in Gelderland bij Elburg en aldus getekent na 't leven door den konstschilder Cornelis Pronk.
- 334 [BB] (voornaam, groot en nieuw)

Echt (bij Roermond)

- 335 [SB] Echt: g.a.
.....dicht bij dit vleck staat een sterck slod, hetwelk bij den inval van Keijser Maximiliaan de eerste in den jaare 1193 belegert en na eenige dagen niet zonder grote bloedstorting veroverd werd, hebbende de burgtaten hetselve onder gunst van een donkere nacht verlaten, doch het wierd nadat den Keijser vertrocken was door de Gelderse wederom verwoest. Het Echterbosch dicht bij Echt heeft er zijn

naam van bekomen.....

Epe [zie 286]

- 336 [Bh] C. Pronk het dorp Eep Anno 1730
337 [Bh] A.S. het dorp Eep op de Veluwe Anno 1730

Eibergen

- 338 [Bh] C. Pronk: het dorp Eijbergen, Anno 1729
338 [Bh] C. Pronk: de kerk tot Eijbergen, Anno 1729
339 [Bh] A.S. een straat in het dorp Eijbergen, Anno 1729

Est (bij Geldermalsen)

- 340 [SB] Est (in de tilerwaard) g.a.

Emaus (bij Harderwijk)

- 341 [SB] Emaus: g.a.
is een klooster geweest in Gelderland, doch nu in een brave boerderij verandert en laad sig dus zien getekent door C.Pronk 1731 {teek. ontbreekt} het ligt in de heij doch een wel uytgekozen plaas van de Monniken om zijn bekorelijkheit in een schoon geboompt. De geestelijke broederen hebben meest altijd haar ter neder geset daar ze bemerkten dat het vette der aarde haar ten deel zoude zijn. Het is niet verre van Harderwijk gelegen. Het behoort aan de Juffrouwe van Deelen tot Harderwijk, 't huys leijt op een hoogte en heeft een droge gragt met een vaste brugh. (zie 299)
- 342 [SB] blank

Etten (bij Terborg) [zie 349]

- 343 [SB] Etten: g.a.
.....-Dicht bij Etten staat het slod Middeler het welk den van Dorten plagh toe te komen. (in margine staat: "Slichtenhorst pag.78"; deze verwijzing is onjuist, evenals het hier meegeedeelde)

Ewijk, dorp en slot [zie 233]

- 344 [Bh] A.d. Haan: 't dorp Ewijk en de heerlijkheit Doddendaal, Anno 1731
344 [SB]In dit dorp lijd het huys of slod Doddendal, gelijk boven te sien is.

Ellecom [zie 320]

- 345 [Bh] Ellekom aan de Meulebeek bij Dieren (zwart en goed geteekend)
345 [Bh] Ellekom in een ander gesigt (zwart en goed geteekend)
345 [SB] 2 goede teek.ⁿ zonder naam en jaar.
346 [SB] tekst
347 [SB] blank

Eck (bij Maurik)

- 348 [SB] Eck: g.a.

Etten [zie 343]

- 349 [Bh] A.d. Haan: het dorp Etten in 't graafschap Zutphen bij ten burg, Anno 1731

Overeng (te Didam)

- * 350 [Bh] A. de Haan t huijs Overeng te Dydam Anno 1731 [BB: (vrij eenvoudig doch binnen gracht)]
350 [SB] {het is het nu nog bestaande huis doch binnen een natte gracht gelegen}
351 [SB] blank.

Emeren of Hamerden (bij Westervoort) [zie 481]

- 352 [Bh] A. d Haan Emeren of Hamerdonk te Westervoort Anno 1731
352 [SB] Eemerden of Hamerden (zie 481) een heeren huys gelegen in Gelderland onder het graafschap Zutphen tegens het Hertogdom Kleef omtrent een half uur van den Rijn tegenover huissen tegen westervoort aan de weg na duiven sijnde een oud gering huys. Het behoorde in den jaare 1731 aan den heer la Rocque en Holtzius predicanten te Groningen.

Engelenburg (bij Herwijnen)

- * 353 [Bh] C. Pronk t huijs Engelenburg Anno 1735
353 [SB] {bij Herwijnen} geen tekst.
354 [SB] blank.

Frisselsteijn (bij Herwijnen) [zie 438]

- 355 [SB] C. Pronk Frisselsteijn Anno 1735; geen tekst.
355 [SB] {Frissensteijn te Herwijnen}
356 [SB] blank.

Gelselaar

- * **357** [Bh] C. Pronk het dorp Gelselaar Anno 1732.

Ginkel huis en dorp

- * **358** [Bh] Ginkel (zwart en fraai getekend) (een boerderij). [BB: tekst verward]
359 [SB] C. Pronk Ginkel Anno 1731

Geesteren (Gld.)

- 360 [Bh] C. Pronk het dorp Geesteren Anno 1732.

Gendringen

- * **361** [Bh] A. d. Haan de kerk te Gendringen Anno 1731.
362 [SB] tekst

Gelderse Toren (Spankeren)

- 364 [Bh] C. Pronk de Geldersen toorn, Anno 1732.

Gietelo (bij Twello)

- * **365** [Bh] 't huijs Gietelo op de Veluwe
365 [Bh] 't huijs Gietelo op de Veluwe in een ander gesigt (zwart en fraai)
365 [BB] (huis met toren) (door J. Stellingwerff)
366 [SB] een heerenhuys gelegen in Gelderland aan de Veluwe zoom dicht aan den Issel tussen de steden Deventer en Zutphen het dorp Gorssel dat aan de andere zijde des Issels ligt is daar ontrent tegenover. In den jaare 1576 hebben die van deventer den hof te Gieteloo belegert.

Groot Watergeer (bij Nijkerk)

- ** **367** [SB] Groot Watergeer: teek. zonder naam en jaar.
Is een heerenhuys buyten Nieuwerk ontrent een quartier van daar gelegen na de zeekant toe 't lijd rondom in een droge gragt met een vaste brug aan de gemene wegh in een vermakelijk geboompt, 't heeft rondom wijland tot aan de zeedijk toe. In den jaare 1731 den 22 augustus heeft den heer Hector van Glinstra dat huys Groot Watergeer te koop doen vijlen aan de meest daarvoor biedende en was gelegen onder het ampt van Nijkerk en wel dicht onder de vest langs de vaart, bestaande in een deftig huys met verschijde vertrecken, groote schuur, hof en boomgaard, allees en ander houtgewas en ongeveer 52 morgen arkemeens land zijnde weij-, bouw- en tabaxland, doch de hofstede is niet verkocht also deselve te wijng geld zoude gelden. In een glas stond dit bovenstaande wapen van den heere van Schagen, haringhuijzen en kolham, wouwe wassenaer.
Klein Watergeer ligt tegenover dit Groot Watergeer in een plijsirig bosch, doch is maar een boere woning

Groot Erentel (bij Nijkerk)

- 368 [SB] Groot Erentel: g.a.
een heerenhuys in Gelderland ontrent een uurtje noord oost van hoeflaken tussen Nieuwerk en 't huys ter Schuure.
369 [SB] blank

Grensvoort (bij Renkum)

- 370 [Bh] C pronk grensvoort Anno 1729
Grensvoort een heerenhuys en hof gelegen in Gelderland aan de Veluwezoom omtent een uur van Wageningen bij het dorp Rinkom het behoort den Heer van Golsteijn burgemeester van Zutphen rekenmeester der kamer van Arnhem
Het huijs ligt rondom in t geboompte in een zeer goede landstreeke en uijt kragt van dit Adelijk goed heeft de Heer aldaer de vrije jacht. 't Is dus na t leven getekend als wij in den jare 1729 daar waren door den tekenmeester C Pronk.
Grensvoort welk huis door den Heere van Lijnden gebout is en door haar beseten wierd soo is het oude te swak en te slecht wordende afgebroken, en dit nieuwe daar weder gebout en veel deftiger gemaakt, het geboompte bedekt het huijs en daar is ook rondom veel hout om te kappen en sijn door de eigenaar Golsteijn vele schone soo wij als boulanden, daaromheen gelegen aangekocht.
De Jesuiten hadden hier voor eenige jaren haar intrek gehad, maar nu sijn de voor eenige jaaren van daer door ordre der Staaten weder vertrocken Sij bedienden de Roomsgesinden van Wageningen Renkom en de daer om heen gelegen plaatsen aan de Rijn of Veluwe, en wanneer dese Jesuiten door ordre als boven van daar vertrekkende was wierd sijn plaats wederom vervuld met een priester van de Hollandsche geestelijkheid sijnde een Jansenist
In den jaare 1371 op den IV dach van December sterft Reijnout hertoge van Gelder latende geen kinderen na doch doen wierd Gelderland in twee parteyen gedeelt want de Hekers ontfongen de Gravinne van Kleef oudste suster van den overleden Reijnout en de Bronckhorsten wilden onder de regering van een vrouwe niet staan maar sijn namen de oudste soon van de hartoginne tot hunne beschermheer aan

sijnde deze Willem van Gulick, dese sijn moeder was een jonger suster als de eerstgenoemde gravinne van Kleef, door deze tweespalt ontstond het oorlogsvuur door geheel Gelderland hetwelke wel zeven jaren geduurt heeft.

Arent van Hoern bisschop van Utrecht was van gedachten dat de ouste suster voor des jongste susters soon moest gaen en dat die met recht hertochinne van Gelerland moest zijn. hierom soo quam hij haer ook te hulp en maakte met den Heer van Gennip een huwelijk als dat grave Jan van Bloijs tot gemalinne dese vrouwe soude nemen.

Hierop soo versaamde den bisschop en den bovengenoemde graaf Jan een magtig heir bij den anderen sij kregen den graaf van den Berg van der Mark en Kleef Jonkheer Dirk van der mark nevens veel meer andere ridders en knapen tot hare hulpe, met dese magt quamen se voor het huijs Groensvoorde dat aan haar werd overgegeven. togen vandaer naar Arnhem dese ontfangen mede de vrouwe en de grave van Bloeijs en swoeren hem hulde.

370 [BB] nieuws door van Lynden gebouwd

Gameren (bij Zaltbommel)

- * 372 [Bh] Gammeren
- 372 [Bh] Gammeren van binnen (half een ruïne)
- 373 [SB] Gammeren

..... Daar is een out adelijk huys, waar van hier nevens de afbeelding der ruinen te sien is. Den 12 mej des jaars 1729 heeft den heer Steven Baron van Rantwijk, heere van Gammeren.....

Golstein (t.o. Wijk bij Duurstede [zie 898])

- * 374 [BB] Hoeckenburg (= Golstein) tegenover Wijk bij. D. (hier met 2 torens)
- [374] [Bo] golsteijn een heerenhuijs gelegen in Gelderland aan de leckdijk in de Neder Betuwe over Wijk te Duurstede.

Glinthorst (bij Barneveld)

- ** 375 [Bh] 't huys Glinthorst (zwart en fraai getekend) [BB: door J. St.]
 - 375 [SB] gelegen in Gelderland op de Veluwe bij het dorp lunteren ontrent twee uren Zuyt Zuyt West van voortthuizen ontrent een uur van Rijnsouw.
- Den heer Baron van Wijnbergen, heer van de Glinthorst was in den jaare 1732 wegens Gelderland.....- Jonkheer van Wijnbergen heer van Glinthorst en Klarenbeek houd sijn woning tot Arnhem.

Garderen

- * 378 [Bh] C P het dorp garderen Anno 1731

376-377[Bo]

Garder of Garderen is een Gelders dorp gelegen op de Veluwe na de kant van de Zuijderzee hebbende een dicke en stompe toorn sonder spits en ligt in t geboompt. Hieromtrent staat een put van een ongelofelijke diepte en aen 't Uddelermeer de ruijneschans van welke de ingesetenen sich inbeelden de eene gemetzelt en den anderen gegraven te sijn door de Reusen. (Sli ghenorst Geld gesch p III)

Van de bourschap Stroo bij Garder is gesproten Johannes Anastasius ofte Versteghen soon van eenen Gerardarens die hoewel onder het gild behoorende van de eenvoudige en geensins diepsinnigste Godtgeleerden nog tans bij sommigen neffens en boven de hoogste mannen van sijn tijd werd gesteld. Hij heeft (gelijck uijt sijn eijgen getuijgenis is af te nemen) bij de ses jaren te Garder geleert en om dat men mede bij hem vond eenige schriften waerbij de Pauselijke afgoderij werd over den hekel gehaald en gelasterd heeft men hem op nieuwjaersdag 1550 binnen Arnhem gevangen gebragt, en meest op de aenklagte van Frans Son, en eenen Gruwel gewesene abt tot Zwol hem tot eenen sondigen wederroep gedwongen, den volgende maant wiert hij te Hattem op den toorn van den Burght verseeckert en een vonnis van Eeuwige gevanckenisse hem voorgelesen, waer uijt men hem verlossing beloofde soo hij maer sijnen veder of pen voor de Paus wilde gebruijcken, en dewijl sijn gemoet tegens dese dreijgementen steijft en onversettelijk staen bleef wiert hij eerst in wintermaand des jaers 1551 van den toorn gelaten nae voorgaende verborging van niet uijt het huijs te sullen wijken en anderhalf jaer in die bangigheijt gehouden sijnde is in den jare 1553 met scherpe bevelen van binnen 14 dagen van Hattem nae Leuven te moeten reijsen om aldaar drie jaren te besteden in de verborgentheijt van Roomse geloof aen te leeren, daer hij echter nae drie dagen van daar is geschyden, of sijn gevanckenis ontweken hebbende naderhand een boeck genaamt een kort onderricht voor het Christelijk geloof ingestelt en uijtgegeven.

An Matt de noblitate IV B.p 1071

Ik Gerard Voet der rechten dochter Candelaer en Stadhouder der Leenen des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen doe condt dat voor mij en mannen van Leen hier nae beschreven erschenen is Hendrik van Meurs, ende heeft als oom en mombert tot behoef sijner nicht of halve broeders soons dochter Agnes van Bijler te leen ontfangen een Wiltforster goet genaamt het goet Wedichem mijt alle sijne toebehoren (gelegen) in den lande van Veluwen in den ambte van Barneveldt, in den kersspel van Garderen zijtwaarts streckende op de beke an den Furstendom Gelre en Graefschap Zutphen ten Zutphensche rechte met een pont goed Golts te verheergewaden leenroerig gelijk t selve gemelter Agnes deur afsterven hares broeders wijlen Johan van Bijler is is aengeerft ende heeft gedachte Henrick van Meurs van harentwege daarvan hulde en eedt van trouwe gedaen en geloof den Furstendom Gelre en Graefschap Zutphen sampt der overigheid van dien trouw hold en gehoorsaam te sijn ende alles te doen wat een goet en getrouw leenman sijnen leenheer schuldig is en behoort te doen desgelijcken Agnes van

Bijler en hare erven soo duck des noot gebeurt ende sal elck een erledicht oock doen sullen
Bebtelijk in alle meergemelte Furstendom en graafschap sampt eenen ideren haers goeden Rechtes
sonder archelist hier zijn over en aen geweest als mannen van heer Jasper van Hattem - deurwaerden des
Hofs van Gelderland ende Gillis van Engelen des te oirconde en getuijgenis van waerheit heb ik
Stadholder voornoempt duck genante Furstendom en Graafschaps zegel aan desen brief doen hangen.
Geschie te Arnhem op Dinghsdagh de 11des maents december in t jaar ons Heeren en Saligmaker
gebeurt MDCIV(1604)

Gendt, dorp en huis

- 379 [SB] Gent tekst
380 [Bh] C. Pronk: het dorp Ghendt Anno 1732
380 [Bh] C. Pronk: 't huijs te Gendt, Anno 1732
381 [SB] het huys te Gent dat met zijn stallinge bijna ja tot op den dijk staat, welke aan het huys
selve verbonden zijn. Dit gebouw is een modern gebouw gelijk aan de tekening in den jaare 1732 door
Pronk daarvan gemaakt kan gezien worden. Het staat in een ongemeen deftige plantagie maar is laag van
Randen en Dack; het behoort tegenwoordig aan den heer Majoor de Villattes soo het huys, dorp als de
geheele heerlijkhijt.
382 [SB] 8 wapens

Geldern (Deu, ten O. van Venray)

- 383 [Bh] Gelder (gezigt op de stad)
383 [Bh] Gelder (idem, in vogelvlugt);
384-386[SB] tekst.

Grol - Groenlo

- 387 [Bh] de stad Groll
387 [Bh] de stad Groll
394 [Bh] C. Pronk Groll, Anno 1729
395 [Bh] Groll (met muren) fraaij geteekend en gekleurd
395 [Bh] Groll (als vesting) fraaij geteekend en gekleurd
388-393[SB] Groll: tekst
396-404[SB] Groll: tekst.
398 [SB] Groll: pl. grond met afbⁿ. v/h kast. Marreveld naar Blaeu.

Hardenburg (bij Anholt/Dinxperlo)

- * **405** [Bh] A d Haan Hardenburg Anno 1731 (kasteel bij Anholt)
405 [SB] gelegen in Gelderland en 't graafschap Anholt en wel op deze manier. 't Hertogdom Gelder en 't
vorstendom Anholt werd hier door een waterbeekje geschijden, welk beekje door het bouwen van het
boven gemelde nederhof gedempt wierd, waardoor het dan op de Gelderse gront mede is gebout; echter
heeft dit goet of heerlijkhijt niet te gelden in de belasting van Gelderland of 't graafschap Zutphen. Het
behoort in eijgendom aan den heer N. Kockenhaun maar 't word bewoont door Jan van de Mossel
wonende tot Amsteldam, die niet alleen dit goet in pacht heeft, maar ook het overige gelegen te
Gendingen, 't welk dan bovengenoemde heer Kockenhaun aldaar is toebehorende; dit huys werd door
den bovengemelde van Mossel tot een tabax spinderij gebruykt.

Hoekelum

- ** **406** [Bh] Heukelum op de Veluwe (zwart en fraai geteekend) [BB: (door J. Stell.) (modern)]
406 [Bo] heukelum heerenhuijs in Gelderland op de Veluwe bij het dorp Eede tussen Lunteren en
Wageningen ter sijde van het dorp Helsum in de kaart van Visser bekend
* **407** [Bh] C. Pronk: 't huijs Heukelum, Anno 1731 [BB: (veel ouder!)]
408 [SB] blank.

Hulhuizen (bij Doornenburg)

- * **409** [SB] Hulhuyzen: teek. zonder naam en jaar.

Hoerlo (bij Olst Ov.)

- 410 [Bh] C. Pronk Hoerlo Anno 1732 [BB: Overijssel]
410 [Bh] C. Pronk Hoerlo Anno 1732 (zonder bijschrift)
411 [SB] blank.

Harselo (bij Bennekom)

- ** **412** [Bh] C. Pronk 't huys Harselo Anno 1731
* **413** [SB] 't huys Harselo: slechte teek. zonder naam en jaar.
413-414[Bo] Halma l 395

Harselo een huijs op de Veluwe en is leenroerig aan de heerlijkheid van Dooreweert tusschen
Arnhem Wageningen en de Velwezooom. Rutger van Randwijk heeft het allereerst ten Zutphensche
rechte in den jare 1389 ontfangen daarna wierd het beleend door Jans van Stampvoorde van daer is het

Harselo is door leenrecht verbonden aan den dooreweerd als mede den wintmolen met 11 morgen land, twelk Rutger van Randwijk eerst tot Zutphens recht heeft ontvangen en daarmede in den jare 1389 beleent Jans van Stampvode daerna is het gekomen aan de Boekoppen en laatstelijk aan die van Eck behalven de hooge en lage heerlijkheid van Rozanden.

Een leen dat hout en staet ten Zutphende rechten is van sulk een natuyren dat hetselfde voordelijk erst als andere leengoeden aen de ouste man of t naeste lijf die man voor t wijf te weten of een man een soon hadde op dieselfde soude dat voorsrs leengoed komen t erven enz.

[Deel III (H-L, 416-618)]

Helloww

416 [SB] Hellowe: g.a. onbel. tekst.

Hien (bij Dodewaard)

[zie 536]

417 [Bh] A.S. Hien Anno 1731

[bij afb.] Hien dit dorp, aan de Waaldijk gelegen, staat in het geboomte

[SB] .daar bij is ook een heerenhuys, 't welk dicht aan de Waaldijk staat.

Hunnenschans (bij Garderen)

418 [SB] Hunnenschans: g.a.

Heesselt (bij Heerewaarden)

419 [SB] Heessel: g.a. onbel. tekst.

's Heerenberg, hof en stad

420 [Bh] het vorstelijk hof tot 's Heerenberg aan de zuijtwestsijde

420 [Bh] het vorstelijk hof te 's Heerenberg aan de noordwestzijde

423 [Bh] 't Raadhuis tot 's Heerenberg

423 [Bh] de kerk binnen 's Heerenberg noordwest te sien

* 424 [Bh] 1. de oude poort. 2. De gasthuistoren. [3, niet] 4. 't Raadhuis. 5. De kloktoorn. 6. De Mullepoort, van de stat 's Heerenberg.

424 [Bh] De Stadt 's Heerenberg van de noordoost zij

425 [Bh] 1. De kloktoorn, 2 't school, 3 De kerk tot 's Heerenberg

425 [Bh] de stad 's Heerenberg

426 [Bh] 't graafelijke slod tot 's Heerenberg van de zuijtoost zijde te sien

426 [Bh] 't graaffelijk slod tot 's Heerenberg aan de west zijde

420-427[SB] 's Heerenberg: tekst met meerdere afbⁿ.

Hoeflaken, huis en dorp

428 [SB] Hoeflaken: tekst.

428^{vso} [BB] "als ik in den jaare 1728 dit dorp tekende" zie fol. 433

* 429 [Bh] C. Pronk: het huijs Hoeflaken, Anno 1729

* 429 [Bh] C. Pronk: 't Rechthuijs van Hoeflaken, Anno 1729

430 [SB] Hoeflaken: tekst

431 [Bh] C. Pronk: de kerk tot Hoeflaken, Anno 1729

* 431 [Bh] A.d. Haan: Hoeflaken, Anno 1735 [BB: de kerk]

432 [SB] blank

* 433 [Bh] A.S. het dorp Hoeflaken, Anno 1728

* 433 [Bh] I.H. het dorp Hoeflaken van de andere sijde, Anno 1728

434 [SB] Hoeflaken: tekst.

Hengelo (Gld)

435 [SB] Hengel: g.a.

Hesis Zutphania (bij Emmerik) [zie 165 en 609]

436 [SB] Hesis Zutphania g.a. verwarde tekst.

..... Ik zoude derhalve gissen dat hier gemeent wordt broekhees leggende tussen 's Heerenberg en Emmerik.

Heelweg (bij Varsseveld)

437 [SB] Hellewich of Heelweg: g.a.

een dorp in 't graafschap Zutphen en is gelegen tussen Brevoort en den Bergh 't welk in den jaare 828 geschonken is aan de kerk van Utrecht.

Herwijnen [zie 355]

438 [Bh] Het Huijs Herwijnen in de Tielerwaard in Gelderland (zwart en fraai geteekend)

* 438 [Bh] Het selve Huijs van achteren (zwart en fraai geteekend)

438 [BB] door J. Stell. maar onderschrift van hand als Rademaker !
439-440 [SB] verwarde tekst.

Herwen [zie 531]
441 [SB] Herwen: g.a.

Heeselt (bij Neerijnen)
442 [SB] Hesola of Hessel: g.a.
is een dorp in de tilerwaard aan de Waal een groote duytsche mijl van Thiel na beneden

Hoolvoort (bij Nijkerk)
** 443 [Bh] C. Pronk 't huys Hoolvoort Anno 1732 (tusschen Bunschoten en Nijkerk)
443 [SB] een heerenhuys in Gelderland en is gelegen tussen bunschoten en nikerk en is aldus na 't leven getekent door den tekenmeester C. Pronk in den jaare 1732 als wij daar waren. Het heeft bij den ingang twee steenen pilaren met een hek en staat op een stene brugh wijders is het met heerlijk geboompte omvangen. Den eijgenaer hiervan is een fransman en in fransen dienst is sijnde een vaandrager die hetselve in 't jaar 1731 gekoft heeft.

Heerewaarden [zie 482]
445 [SB] Herwarden: g.a. onbel.tekst

Halsaf of Babberich
* 446 [Bh] A. d. Haan 't genaampt Halsaf Anno 1731
446 [BB] (vermakelijk verhaal van een overval) waaraan het zijn naam dankt, heette eigenlijk Babberich.
447 [SB] tekst.

Heelsum
448 [Bh] C. Pronk: het dorp Heelsum Anno 1729
449 [Bh] A.S. Heelsum bij Rincum op de Veluw, 1726 J.S. (zwart en fraai get.)

Havesaat te Didam [zie 87]
* 450 [Bh] A. d. Haan een havesaat te didam: behoort den Heer Hoen Anno 1731.

Avezaath (Kapel-Avezaath)
450 [SB] behoort den heer Hoen. {is huys Avesaat} [de tekst gaat over Avezaath bij Tiel; zie fol. 87]
[vW 6-276] Avezaat moest 324 g. en 7 st. in de schatting van 1547 betalen. Het was een der hoogst geschatte dorpen van het ampt der Nederbetuwe (eene der ses verdelingen van 't nimweegse quartier) Avesaat segt de heer Alting, (reeds vroeger en door mij genoemd) een sekere kerk op den rechter oever van de Linge, beneffens een Kapel op de slinker leggende byde een uur gaans van de stad Thiel. Alwat de edele heer Baldrik hier omtrent heeft beseten, heeft hij in den jaare 1350, gelyk Beka (de middeneeuwsche Kroniekschrijver) verhaalt, weggeschonken aan de kerk van Utrecht.²³

Avezaat was van outs Avensate genaampt, is een parochie in de Nederbetuwe, dewelke haar oude naam noch behout, het is gelegen aan de regtersyde van de Linge, hebbende aan de oversyde van de oever een Kapelle staan.

Haan de Moor was in den jaare 1407 kanonik te Geervliet en pastoor van Avezaat. Hij was een man van groote rijkdom en is te Geervliet, dat hij voor syn woonplaas hield, heymelyk met syn gehele huysgezin binnen syn eigen huys vermoort Syn eygen kappellaan, genaampt Pieter, dewelke de voornaamste der burgeren in den bloede of in swagerschap bestond, was den aanlyder van dit grouwelyck schelmstuck Dit staat wytlopig beschreven in de hollandsche Kronyk, waaruyt Pontanus syn verhaal van dit grouwelyk schelmstuck heeft getrocken.

Hanepoel (bij Bennekom)
** 451 [Bh] A de Haan thuijs hanepoel op de Veluwe Anno 1728
451 [Bo] Hanepoel een Edelmanshuijs op de Veluwe tusschen Lunteren en Wageningen omtrent het dorp Ede en Bennekom
451 [BB] (met torens)
452 [SB] blank.

Harderwijk
453 [Bh] A.d. Haan: Kerk en toorn van Harderwijk, Anno 1731
453 [Bh] A.d. Haan: Zeepoort te Harderwijk, Anno 1731
454 [Bh] A.d. Haan: Harderwijk: de academie en Luttekepoort, Anno 1731
454 [Bh] A.d. Haan: Harderwijk en de Smeepoort, Anno 1731
455 [Bh] de Groote Poort
456 [Bh] De Vrouwekerk te Harderwijk, Anno 1607 (zwart, fraai getekend)
456 [Bh] het Klooster in Harderwijk
457 [Bh] Harderwijk aan de Zuiderzeekant

Hedel [zie 485]

466 [SB] Hedel: g.a. onbel.tekst.

Hattem, stad en kasteel

467 [Bh] Hattum (in vogelvlugt)

468 [Bh] Hattem;

* 469 [Bh] 't Casteel van Hattum

473 [Bh] A.d. Haan: de stad Hattum te sien over de Issel

473 [Bh] de andere helft van Hattum

476 [Bh] Hattum (vier voorname huizen, + het kasteel in welstand en gezigt op de stad fraai getekend en gekleurd)

* 478 [Bh] A.S. Ruïne van 't oude kasteel te Hattum, Anno 1730

478 [Bh] A.S. een out Klooster in de stad Hattum: den Engelenberg genaamt, 1730

479 [Bh] C. Pronk: Hattum, Anno 1730

479 [Bh] C. Pronk: 't veer van Hattum met het veerhuijs op Zwoll, Anno 1730

467-479[SB] Hattum: tekst

480 [SB] blank.

Hamerden (bij Westervoort) [zie 352]

481 [Bh] C. Pronk t huijs Hamerden Anno 1731

481 [SB] {de teek.ⁿ 352 en 481 zijn zoo goed als zeker gelijktijdig gemaakt, schetsmatig ter plaatse, later thuis uitgewerkt, vandaar de verschillen in: kleur der pannen, vorm der ramen, soort der boomen, put, bij de een een deur, waarbij de ander een raam, dak van de schuur enz.}

481 [BB] "als wij daar waren" Duiven-Westervoort

Heerewaarden [zie 445]

482 [SB] Herwarden: g.a onbel. tekst.

Overhagen bij Velp

* 483 [Bh] t huis Hag (bij het huis Biljoen) [BB: Overhagen]

483 [Bo] Hag een heerenhuijs in Gelderland een uurtje van de lustplaats Roosendaal bij het huijs Billijon.

Holthuijsen (bij Twello)

484 [Bh] C. Pronk Holthuysen Anno 1730 (bij het dorp Wille en Deventer)

484 [SB] een heerenhuys in Gelderland gelegen na de kant van Deventer bij het dorp Twello het huys lijd rondom in 't water met een vaste brugh hebbende rondom heerlijke wandelingen en deftige laanen met hoog geboompt; het huys is voor een gedeelte vernieuwt doch men kan echter aan eenige oude muragie wel sien dat er een deftig out gebouw gestaan heeft het werd tegenwoordig als Pronk dit na 't leven tekende dus vertoont.

Den heer die het thans bewoont is een predikant wiens naam Albertus is, welke uyt Ostindiën hier in 't vaderland wedergekomen is.

484 [BB] (8-kantige toren zonder spits)

Hedel [zie 466]

485 [Bh] C. Pronk: 't kasteel te Heedel van achteren, Anno 1728

486 [Bh] C. Pronk: 't kasteel te Heedel van voren, Anno 1728

485 [SB] onbel. tekst.

Hakvoort (bij Barneveld)

** 487 [Bh] C. Pronk de hoffstede Hakvoort Anno 1730

487 [BB] van voren nieuw, van achteren oud met 6 kant. toren.

487 [SB] een heerenhuys en hoffstede gelegen in Gelderland bij het dorp Barneveld, zijnde van voren een nieuw gebouw en dus na 't leven getekent door den tekenmeester Cornelis Pronk.

Heel (bij Putten)

** 488 [Bh] thuis heel op de Veluwe

* 488 [Bh] thuis heel op de Veluwe in t Verschieet {zwart en fraai} [BB: door J. St.]

Heel een heerenhuijs in Gelderland op de Veluwe gelegen tussen Putten en Voorthuysen Op dit huijs was dat Reinout Hertog van Gelder door zijn zoon gevangen zijnde geset wierd, daer hij ses jaren lang gevangen sat: hij hadde tot zijne echtgenoot de dochter van Guijen Graaf van Vlaanderen, 't was zijn eerstgeboren zoon die hem gevangen sette, hij verkreeg van Keijzer Rudolphus het regt om munt te mogen slaan in den jare 1320. Margriet van Vlaanderen huijsvrouwe van den gevangen Reijnolt dochter van Guijdo Graef van Vlaanderen sterf in den jare 1321 werdende in t klooster van Gravendael begraven. Slightenhorst en Ant. Matt komen hier niet overeen in de plaats in welke Reynout gevangen geset wierd. Slichtenhorst p 114 noemt het Montfoort de bovengenoemde Margriet word mede te laste gelegd dat zij

haar zoon aanzette tot het gevangen nemen van Reijnout zijn vader. Wat kan de heerschzucht niet al kwaad brouwen want deze vader heeft soo het schijnt te lang geleefd voor den zoon.

Opheusden

490 [Bh] A.S. het dorp Huesden in de Neder Betuwe gelegen Anno 1728 [SB: {Opheusden}]
491 [SB] blank.

Harreveld (bij Lichtenvoorde)

492 [SB] Herfeld: g.a {Harreveld} onbel. tekst.

Hernen [zie 510]

493 [Bh] A. de Haan 't slot te Hernen Anno 1732
493 [SB] {achterzijde} geen tekst
494 [SB] blank.

Herveld (bij Zetten)

495 [Bh] het dorp Herselte gelegen in de Tielerwaard aan de Waal
495 [SB] Herfelt: in quartier van Nimwegen, teek. zonder naam en jaar.

Heerde

496 [Bh] C. Pronk het dorp Heerden Anno 1730
497-498[SB] tekst.
498 [BB] "in de jaare 1730 als wij daardoor na Kampen rijsde door C. Pronk getekent."
499 [Bh] het dorp Heerden in een ander gesicht (zwart, fraai)
499 [Bh] het dorp Heerden op de Veluwe; (zwart, fraai)

Heegh (bij Didam)

* 500 [Bh] A. d. Haan 't huys Heegh te dydam: Anno 1731
500 [SB] een heerenhuys in Gelderland onder 't graafschap Zutphen dicht bij Zeventer tegens de Kleefse grenzen volgens de kaart. Het vertoonde sig in den jaare 1731 gelijk hierboven vertoont is, 't welk na 't leven is getekent. Dit huys behoort aan de minderjarige kinderen van de overleden generaal Smit tot Kleef.
501 [SB] blank.
* 502 [Bh] A. d. Haan Heegh te Dydam Anno 1731
502 [SB] een gemeen heerenhuys gelijk bij de agterheinig kan gesien worden en is gelegen tussen Oldegoor en didam in het hartogdom Gelder in het graafschap Zutphen.
503 [SB] blank

Hunderen (bij Twello)

504 [Bh] C. Pronk het huys Hunder Anno 1729 {bij het dorp Twello}
504 [SB] onbel. tekst.
504 [BB] Hunder. (mijne teekening !) "als wij daar in jaare 1729 waren."

Heteren, huis en dorp

505 [Bh] huijs Heteren Anno 1736
505 [SB] Heteren is een Gelders dorp gelegen onder 't Nimweegsche quartier in de Over Betuwe dit huys Heteren ligt aan den Rijn in de betuwe tussen de stad Arnhem en Nimwegen. {hoe kan dat?}

Huet (bij Doetinchem)

506 [SB] Hult: g.a. {Huet?}
een heerenhuys in Gelderland het is eijgendom des grave van Lottum geweest, generaal des konings van pruysen.

Hoeven (bij Elst)

507 [SB] Hoeven: g.a.
een dorp in Gelderland in 't quartier van Arnhem in de Veluwe zoom, maar een gering dorp {Heuven?}

Hoenkoop (bij Voorst)

* 508 [Bh] C. Pronk 't huys te Hoen Anno 1730 (bij Voorst en was eig^m Theodorus Huygns)
508 [SB] of 't huys te Hoenkoop {?} is een havesaat of heerlijk goet gelegen in Gelderland tegenwoordig toebehorende den heere Theodorus Huygens schepen en Raad der stad Amsteldam en aldus na 't leven getekent door den tekenmeester cornelis pronk in den jaare 1730 als wij daar waren. Ik bevond het een goede boere woning te zijn niet verre van het dorp Voorst te zijn 't welk hier in 't verschieft getoont word. 't Is al een goet eindje van de gemene wegh gelegen, daar loopt een passagie na toe als voor den gene die er wesen wil welke wegh tussen de seer goede koorlanden door loopt. In dese heerlykhyt is vrij veel hout gewas doch ontrent het huys niet. [BB: muurankers (16?)76]

Homoet (bij Valburg)

- 509 [Bh] C. Pronk het dorp Homoet Anno 1732
509 [SB] onbel.tekst.

Herne (Hernen) [zie 493]

- 510 [Bh] C. Pronk het dorp Herne Anno 1732
510 [Bh] C. Pronk t Kasteel te Herne Anno 1732
511 [SB] het kasteel aldaar is een aansienlijk ouwerwets gebouw omvangen van een brede water gragt of vijver en ongemene fraye lusthoven vrugtdragende boomen, blompriëlen, 't heeft een zware vierkante toorn met vier hangtorens op ieder hoek een en is cierlijk opgemaakt behalven een kleijn rond torentje en nog eenige minder hangende torentjes gelijk hier na 't leven getekent verbeeld word door C. Pronk.

Horssen (bij Duten)

- 512 [SB] Horsen: g.a. onbel. tekst.

Hemmen

- 513 [Bh] 't huys te Hemmen in de over betuwe in 1520 in zijn bloeiende staat
514-516[SB] geslachtstafel Heeren van Hemmen.
517 [SB] blank.

Horst (bij Goch, Deu)

- 518 [SB] Horst: in het land van Kessel. g.a. onbel. tekst.

Haaften (bij Zaltbommel)

- 519 [SB] Haaften: g.a.
* 520 [Bh] Ruine van 't slod Hatten [m.z. Haaften] bij Bommel (zwart, goed get.) [BB: Joh. Stell]
520 [Bh] Ruine van 't Slod Hatten [m.z. Haaften] in een ander gesicht (zwart, goed get.) [BB: Joh. Stell]

Hoogerhuis te Empe

- * 521 [Bh] C. Pronk: 't Hooger Huijs van Eemd Anno 1730 (nabij Zutphen)
521 [SB] onbel. tekst {Empe}
521 [BB] (groot huis) schuin tegenover de Marsch bij Zutphen (Emst?) (gem. Brummen)

Hummelo

- 522 [Bh] C. Pronk: het dorp Hummel, Anno 1730
523 [SB] blank.

Bergharen

- 524 [SB] Haren: g.a. onbel tekst {Bergharen}

Hoemen (bij Voorthuizen)

- ** 525 [Bh] 't huys Hoemen op de Veluwe (zwart en goed getekend) [BB: door J. Stell.]
525 [SB] Hoemen of Huem een heerenhuys gelegen in Gelderland op de Veluwe ter zijden van het dorp Voorthuyze en digt bij 't huys Kemna aan een beekje.

Huinen (bij Putten)

- ** 526 [Bh] 't huijs Heune op de Veluwe (zwart, fraai)
* 526 [Bh] 't huijs Heune op de Veluwe in een ander gesicht (zwart, fraai)
526 [BB] nog twee door J.St. {zal Heurne / Hoorne zijn!} bij het Uddelermeer, bij Staverden en Elspeet (fol. 527)
527 [SB] 't huys Hunen gelegen in Gelderland in de Veluwe ten Zuyd Oosten van Harderwijk bij een meertje genaamt Uddeler meer; het huys Staverden en 't dorp Elspeet zijn daar vrij na gebuuren.

St. Jurrian (bij Harderwijk)

- * 529 [Bh] Ruine en overblijfsel van St Jurrian bij Harderwijk
529 [Bo] Dit Sint Jurrijan is wel eer een klooster geweest en was gelegen bij Harderwijk bezuiden de stad na de Zekant

Hulshorst

- * 530 [Bh] Hulshorst bij Harderwijk
530 [Bo] hulshorst een Gelders dorp gelegen op den Veluwe niet verre van Harderwijk op de wegh na Nunspeet omtrent een uur van de Zuiderze rondom int geboompt, bij dit heerenhuys is een wintkoornmolen.

Herwen [zie 441]

- 531 [SB] Harwen: dorp in de over betuwe g.a.

Hulkesteijn en Pannekoek (bij Nijkerk)

532 [SB] Hulkesteijn: g.a.

gelegen in Gelderland is een heerenhuys en hofstede niet verre van Arnhem gelegen, van vooren komt het aan de gemene wegh, die na Wageningen loopt en van achteren aan den Rijn leggende aan den voet van de bergh 't is omhijnt van zeer zware hooge boomen en ter zijde ziet men toebaxlanden, die daar om heen vrij veel wast.

** 533 [Bo] Ruijne van t huijs Hulkesteijn [SB: teek. zonder naam en jaar] [BB: bekende afbeeld.]

Halma I:56

Altena of Hulkesteijn is een kasteel geweest waarvan men hier de ruinen noch verthoont gelegen op de oever van de Zuiderze, en word dus genaamt omdat het lag op de grenzen ja als op de neus der Hollandsche en stichtsche bodem hetzelve was door Hartog Kaerel van Gelder gebout, hetzelve heeft ook den naam van Hulkesteijn gevoerd. In den jare 1517 wierd het stormerhant veroverd door Felix bastaard van Oostenrijk hij liet de toorn en wallen door het boskruijt springen. Naderhand is t wel weer vernieuwt doch eijndelijk heeft men het geheele werk laten vervallen en van die bouwstoffen het huijs te Pannekoek of der Pannekoeken, binnen de vest anders Nieuwkerk opgerecht. De gemelde hertog Karel had voorgenomen van dit Altena of Hulkensteijn af door het Stadsland de meijnte of gemeente genaamt en de holker erven een graft te doen graven die ten laetsten in den Rijn omtrent Wageningen uitkomen soude en den naem van den ouden Rijn voeren maar door vele voorkomende veranderingen wierd dit werk in zijn beginselen gesmoort.

534 [SB] Altena of Hulkesteijn:

* 535 [SB] doch eijndelijk heeft men het geheele werk laten vervallen en van die bouwstoffe het huys te Pannekoek of der Pannekoeken binnen de vest onder Nieuwkerk opgerecht

Hien en het huis Schuilkerke

[zie 417]

535 [BB] huis Schuykerke bij de kerk te Hien door C. Pronk [BB: (heerenhuis begin 18^e eeuw?)]

* 536 [SB] het dorp Hiene : teek. naar C. Pronk, 1728

.... een dorp gelegen in Gelderland in de neder betuwe bij Bommel. {bij Doodewaard} Bij de kerk van Hiene ligt een deftig heerenhuys genaamd Schuykerke

Den Houte (bij Etten)

* 537 [SB] den Houte: goede teek. zonder naam en jaar. [BB: (ubi?) door J.St.]
geen tekst [zwakke aant.: Etten of Oedenrode]

Houve of Hoeve (bij Borculo)

* 538 [Bh] Meijling het huys genaamt Houve In t graafschap Zutphen

538 [SB] geen tekst {z. van Borculo}

Hees, dorp en huis (nu Nijmegen)

539 [Bh] A. de Haan het dorp Hees Anno 1730.

539 [SB] onder het quartier van Nimwegen.

540 [Bh] C. Pronk Heez Anno 1732

540 [BB] huys Hees bij Nijmegen

541 [SB] blank.

Heimensberg (ten o. van Rhenen)

542 [SB] Heijmensberg: g.a. tekst.

543 [SB] blank.

Isseloort (bij Westervoort)

544 [Bh] Isseloort (fraai gekleurd en geteekent in vogelvlucht)

546 [Bh] de Schans Isseloort gelegen aan den Issel

544-548[SB] Isseloort: tekst

549 [SB] blank.

Isselvielt (bij Wezep)

* 550 [Bh] C. Pronk Isselvielt Anno 1730 (in de buurt Weesp.)

550 [SB] een nieuwe gebouwde hofstede, ligt in Gelderland in de buurt van Weesp {Wezep} aan de heere wegh doch door een gegrave sloot daarvan afgeschijden, het behoort tegenwoordig aan den heer Steenberg burgemeester te Kampen, 't ligt in eenen gemakelijken oord en om zijn nethijt dus na 't leven uytgetekent door den tekenmeester cornelis pronk in den jaare 1730 als wij daar waren; in de gevel van 't nieuwe huys zijn deze twee wapenschilden.

Iperenburg (bij Wilp)

* 551 [Bh] C. Pronk Iperenburg en de tegeloven Anno 1732. [BB: en de ticheloven kort daarbij]

551 [SB] een heerenhuys in Gelderland aan den Issel niet verre van Deventer en dicht bij het dorp Wilp gelegen en dus na 't leven uytgetekent als wij daar in den jaare 1732 waren.

Isendoorn, IJzendoorn [zie 1196]

- * **552** [Bh] C. Pronk Isendoorn (bij Ochten) Anno 1728.
- 552 [BB] gedeeltel. ruïne. (tussen Ochten en Kesteren)

Irst (bij Oldebroek)

- * **553** [Bh] C. Pronk de Ridderhofstand Irst Anno 1730
- 553 [SB] een ridderhofstand in Gelderland aan de Issel niet verre van het huys Bockhorst {Buckhorst} gelegen in ongemeen zwaar geboompt en seer deftige laanen; boven den ingang staan de bovengestelde wapenschilden met het jaar MDCLI. Het huys ligt in een watergraght met een vasten brugh, 't heeft ook een deftig voorpleijn, het behoort tegenwoordig aan den heere Willem van Harsholte, heere van Irst, ; het word tegenwoordig bewoont door den heer Diderik van Harsholte zijn soon, brigadier Is na 't leven getekent door C. Pronk in den jaare 1729 als wij daar samen waren.

Ingen

- 554 [SB] Ingen: g.a. onbel. tekst.

Indoornik (bij Heteren)

- 555 [SB] Indoornik: g.a. onbel. tekst.

Cuijk

- 556 [Bh] C. Pronk: Kuijk en Mook in 't verschie, Anno 1732
- 556 [Bh] het dorp Kuijk
- 557 [Bh] A.d. Haan: de kerk te Kuijk, Anno 1732
- 558 [SB] blank.

Kesteren

- 559 [Bd] A.S. het dorp Kesteren in de Neder betuw. Anno 1728.
- het dorp Kesteren
- 559 [SB] : teek. zonder naam en jaar {bij de kerk een huis, waarschijnlijk de pastorie}
- 560 [SB] dorp Kesteren: tekst.
- 561 [SB] blank.

Kampersteijn (bij Maurik)

- 562 [SB] Kampersteijn: g.a.
- is een deftige hoffsteden gelegen in Gelderland in de neder betuwe naar het karspel van Maurik, is voorsien van een heerenhuys en in deselve verschijde royale vertrecken, keukens en twee considerabele kelders, koetshuys en stal voor 6 à 7 paarden, schuur, duyphuys, mistgaders een seer deftige tuyn leggende binnen hunne gragten en poorten dicht bij de rivier de Leck. Hierbij is extra schoon land groot ontrent vier en een halve morgen leggende in hun fleur van 't groeyen deselve sijn bepoot met mey kars alsmede appels en pere boomgaarden alles gelegen in de zeer heerlijke en vermakelijke contrije. Deze deftige en vrugtbare plaas word uyt de hand te koop gepresenteert om deselve tegens mej 1731 te kennen aanvaarden.
- 563 [SB] blank.

Kerkhoven (bij Didam)

- * **564** [Bh] 't huys Kerkhoven te Dydam: teek. naar A. de Haan, 1731.
- 564 [SB] een heerenhuys in Gelderland onder 't graafschap Zutphen bij de heerlijkheit van didam, toch vertoont zich heel gering gelijk de tekening hier boven aantoon, 't welk na 't leven gedaan is.
- 565 [SB] blank.

Kessel (Li.)

- 566 [SB] Kessel: g.a. tekst.
- 567-568[SB] Kessel: tekst

Kerkwijk

- 569 [SB] Kerkwijk: g.a. onbel. tekst.

Hoog Keppel

- * **570** [Bh] C. Pronk het dorp Hoog-Keppel Anno 1730.
- 570 [BB] onbel. tekst. als wij daar ... waren

Keenth

- 571 [Bh] C. Pronk het dorp Keenth Anno 1732. [SB: ruine der Kapel,]

Olden Keppel (bij Drempt)

- 572 [SB] Keppel, eygentlijk Olden Keppel: g.a.
- het slot van Pallandt is nevens dat van Bronckhorst in den jaare 1582 door het krijgsvolk van

den hartog van Anyou of Alencon voor de staten ingenomen, omtrent het jaar 1502 heeft het garnizoen te Heussen {Huissen} 't slodt aangetast daar die van Zutphen tegen uyt quamen om 't slodt te ontzetten maar de Kleefse hebben heer Hendrik van Voorst met 600 man en al hunne nasleep gevankelijk na Emmerich gevoert, dit soo wel geluckt zijnde, moedigde hen der maten aan, dat zij 't oog op Arnhem begonde te werpen

Laag Keppel

- * **573** [Bh] C. Pronk het Kasteel Keppel: Anno 1730.
573 [Bh] (staat niets bij gezigt van de andere zijde) [BB: naar C. Pronk, 1730]
574 [SB] tekst
575 [SB] blank
- * **576** [Bh] C. Pronk het kasteel Keppel Anno 1730Tuil

Klingelenburg (bij Tuil)

- 577 [Bh] A. d Haan 't huijs Klingelenburg (bij Bommel)
[vermoedelijk kasteel Klingelenburg of Neerijnen A. de Haan 1731]
- 577 [SB] of 't huys Klingenburg of Klinkelenburg gelegen in Gelderland bij Neerijnen in het dorp Bommel
{??} het is een schaduwrijke beplanting, daar dat huys in gelegen is; het behoort heden aan sekere mevrouwe {is Klinkenburg bij Tuil}

Kervenheim of Kernhem (bij Ede) [zie 604]

- * **578** [Bh] C. Pronk: 't kasteel Kervenheim, Anno 1731
- * **578** [Bh] C. Pronk, 't kasteel Kervenheim, Anno 1731
- 579 [Bo] Kernhem of Kervenheim een Heerenhuijs in Gelderland bij het dorp Ede gelegen. Arnout van Egmond Hertog van Gelder was omtrent den jare 1426 vrij mild en droeg met toestemming van zijne Raden aan Udo de Boede erf veele polders op welke op de Veluwe waren en ook onder dezen het deftig huijs Kernhem bij het dorp Ede gelegen met twee morgen lands en zijn toebehooren in het bijzijn van Geerlich van der Capellen Richter van de Veluwe en zijn bijzitters neffens de gerechtsluyden Willem van Rijswijk Otto van Schonauwe Otto van Scherpenseel Jacob Bierwijsch, en is dus na t leven zoo het tegenwoordig is in den jare 1731 geteekend door C Pronk.

Kortenburg (bij Renkum)

- * **580** [Bh] C. Pronk t huijs Kortenburg Anno 1729
A d Haan t huijs Kortenburg In een ander gesigt Anno 1730. [BB: klopt niet!]
581 [BB] bij Renkum (nieuw gebouw met toren) van v. Golstein burgem. v. Zutfen. "als wij daar waren"
- 581 [SB] K. is een heerenhuys gelegen in Gelderland ter zijde van het dorp Rincom. Dit huys is een nieuw gebouw in een seer gemakelijken oord rondom int geboompt gelegen zijnde ongemeen voordelig voor de liefhebbers van de jacht. Den tegenwoordigen eijenaar daarvan is de heer N. van Golsteijn burgemeester der stad Zutphen en rekenmeester in het hof van Gelderland te Arnhem. Dit goet is een oud adelijk goet welke ook de vrije jacht heeft en dus na 't leven getekent door C. Pronk en Abraham de Haan de jonge.
582-583[SB] blank.

Keijzerskroon herberg bij Apldoorn

- * **584** [Bh] A.S. d'herberg d'Keijzerskroon op 't Loo, 1726. J.S. (zwart, fraai) [BB: door J.S.]
- 584 [Bo] Als ik in den jare 1726 met mijn goede vrienden op t Loo gekomen was, verveelde mij het gaan geweldig en mijn geselschap het koninglijk huis op 't Loo gaande besichtigen zoo zat ik voor de bovengenoemde herberg brengende mijn ledigen tijd door met hetzelfde na mijn beste vermogen uijt te tekenen gedagtig zijnde dat ik hetzelfde huijs in een zeer slechten staat gevonden hadde in een veel vroeger tijt, en tegenwoordig is aldaar groot gemak voor den Reijziger onder anderen een kamer die al vrij groot is in dewelke 4 ledekanten staan deze reijs was de sestiende maal dat ik aldaar geweest was ten tijde als Willem Koning van England en prince van Oranje noch leefde wierd deze herberg meer als de helft vergroot om de ongemene toevloet van menschen die aldaar bij zomerdagh dagelijckx quamen.

Kootwijk

- 585 [Bo] Kootwijk (zonder afbeelding)
Kootwijk een gering dorp midden op de rugge van de Veluwe in Gelderland gelegen hebbende een schrale magere en zandige bodem In dit dorp zijn maar 14 huisgezinnen, deze bekleden het kosterschap aan de daar zijnde kerk bij beurten en ider op zijn beurt alsoo der om de geringheid des dorps geen koster op staan kan, het Kootwijkerbos is niet verre van het dorp Kootwijk gelegen
(outheden en gestichten van Deventer 2 deel p 392)

Kemmena (bij Voorthuizen)

- * **586^a** [Bh] C pronk het huijs Kemmena Anno 1732 [bij Voorthuizen]
- 586^a [SB] Het huijs Kemmena weleer een Edelmans woning gelegen in Gelderland niet verre van het dorp Voorthuizen ter sijde van hoemen en heel aan de Veluwezoom lijt zeer gemakelijk in het boomgewas en dus na 't leven getekend door C Pronk als wij in den jare 1732 daar waren sijnde dit kemmena een ander kemna als het gene in t Graafschap Zutphen en niet verre van het stedje Deutekom is gelegen.

Dit kemmena behoort aan de Abdisse van Elten (soo mijn daar sijnde onderrecht is) welke hier een Rentmeester op geeset heeft die tweemaal des jaars de rente gaat ontfangen van de goederen welke zijne meesteres hier omheen toekomen de heerlijkheid van het huijs is verdwenen alsoo het tegenwoordig maar een deftige boerenwoning is.

Kemnade (bij Doetinchem)

586 [Bh] C. Pronk t huijs Kemna Anno 1730 (bij Deutekom)

586 [SB]De heer Commandeur brevoort heeft deze hofstede met zijn bouwhof, landen en al het gene dat daartoe behoort gekoft voor een somma van 47000 gulden.

** 587 [Bh] A d Haan Kemna Anno 1731, {bij Doetinchem}

588 [SB] blank.

Kriekenbeek (ten O. van Venlo, Deu.)

589 [SB] Kriekenbeek: g.a.

een landdrostampt van Gelderland onder 't quartier van Roermond.

Krijt of Vosbergen (bij Heerde)

590 [SB] 't huys Krijt: slechte teek. zonder naam en jaar, {of Vosbergen}

onbel. tekst. {zie 1066}

Kannenburg (bij Vaassen)

* 591 [Bh] C pronk het Adelijk Huijs Kannenburg van achteren Anno 1730

C pronk het Adelijk Huijs Kannenburg van vooren Anno 1730

591 [Bo] Den Kannenburg is een oud Adelijk huijs in Gelderland aan het dorp Vaassen t is een seer oud gebouw heeft weleer gehoord aan den Gelderse Generaal Marten van Rossen wiens portret noch in den gevel staat: dus hebben we het geteekend aan twee sijden in den jaare 1730 het ligt in een vermakelijke landsdouwe soo van geboompte als koorlanden.

De Roomschesinden plegen aldaer haar kerck of bijeenkomst te houden, doch dat is verboden soo dat de kerck verlijt is na 't heerenhuijs genaamt Oosterhuijs gelijk op het Artijkel Oosterhuijs is aangetoond het behoerd tegenwoordig aan den Heer [niet ingevuld] Rentmeester Johan Hendrik van Isendoorn van Bloijs getrouwt met Margaretha baronnesse van Reede dochter van Godert Graaf van Athlone hij quam in den jare 1703 in de battaleije van Heekeren te sneuvelen.

in den jare 1732 is Frederik Jan van Isendoorn heer van de Kannenburg aangesteld in dienst der Staten Generaal tot majoor te paart onder regement van den Generaal majoor van Ginkel.

593 [SB] blank.

Klarenbeek

594 [Bh] C. Pronk: 't huijs Klaarenbeek van achteren, Anno 1729

594 [Bh] C. Pronk: het doolhof in 't bosch van Klarenbeek, Anno 1729

599 [Bh] A.S. de Waeterval in 't bosch van Klaarenbeek 1726, J.S. (zwart, fraai) [BB: door J.S.]

599 [Bh] A.S. het heerenhuijs te Klarenbeek, Anno 1728

595-598[SB] tekst. {bij Arnhem}

Munnikhuijsen klooster (bij Arnhem)

600 [Bh] 't Klooster Munnikhuijsen buijten Arnhem nu geheel wegh en nu Klarenbeek genaampt (zwart, fraai in vogelvlugt) [BB: J.St.]

601 [SB] ontbreekt.

Kilder (bij Doetinchem)

602 [SB] 't huys Killer twee vrij goede teek.ⁿ zonder naam en jaar. afgebrant in 't jaar 1656

Kevelaar (Deu., ten O. van Venray)

603 [SB] Keveler of Kevelaar: g.a.

Kernhem (bij Ede) [zie 578]

** 604 [BB] Kernheim bij Ede door J.St.

604 [Bo]

Sligtenhorst p 214

Kerkhem een heerenhuijs op de Veluwe bij het dorp Ede. In den jare 1426 heeft hertog Arent van Gelder het huijs Kerkhem met twee morgen lands en verder toebehooren aan Udo de Boese opgedrongen dit geschiede in 't bijwesen van Gerlag van der Capelle Richter van de Veluwe en sijn bijsetters neffens de geregtslyuden Willem van Rijswijk Otto van Schonauwen Otto Scherpenzel.

Lathum [zie 116, 612, 649]

605 [SB] het dorp Latum: teek. zonder naam en jaar.

606 [SB] het dorp Latum: teek. naar C. Pronk, 1729. [BB: geveild 14-6-1729]

607 [SB] het dorp Latum: teek. naar A. de Haan, 1731.

is geleege in Gelderland aan den Issel bij het dorp van die naam tegens over het huys Biljoen; 't is een oud vierkant starck gebouw met een voorpoort op een heuvel meerendeels van afgevallen puynhopen bestaende rondom in een vervuylde toegegroeyde graft, het is in sijn welstant een deftig kasteel geweest met den titel van baronny, welke het noch heden behoud en welks voorrechten en landen besettende; den tegenwoordigen besitter daarvan is de heer Johan Frederik Baron van Westerholt van hakvord en Scherpenzeel, gedeputeerde in de Ridderschap van Zutphen, doch den Heer van Wartensleben en den jongen heer Hompesch besitten ieder een aandeel van veertig duysent gulden in deze goederen als warom ook dieselve baronny niet heeft kunnen verkocht worden. Voor het tegenwoordige word het huys verhuurt.

608 [SB] blank.

Langhare (bij Aalten) [zie 165 en 436]

609 [SB] Langhare: g.a.

Is een adellijk slot geweest in het graafschap Zutphen {is Broekhees bij Hoog Elten}

Ter Leede (bij Kesteren) [zie 666]

* 610 [SB] ruine van 't huys ter leede: teek. zonder naam en jaar, [BB: (niet Butkens!)]
geen tekst.

Lichtenburg (bij Silvolde)

* 611 [SB] de hofstede Lichtenburg: teek. naar A. de Haan, 1731

Een hofstad gelegen in Gelderland int graafschap Zutphen tussen het steedje Burg en Anhold ontrent de slooten Ulft, Schuilenburg en het dorp Silvolde aan den ouden Issel in een seer vermakelijke landouwe soo van hout als graangewas en dus na 't leven getekent door A. de Haan in den jaare 1731. In den jaare 1492 heeft Karel van Egmond hertog van Gelder sig meester gemaakt van het huys Lichtenberg, 't welk door Borgondise knechten beset was; die van binnen boden geen of wijng tegenstant als geen ontset voorhanden zijnde.

Sligtenhorst zijt van 't huys Lichtenberg gelegen onder het begrip van 't Sticht van Utrecht en wel binnen {5 min." Z. van Woudenberg} het vlek Woudenburg, soo dat het schijnt, dat er twee huysen van die naam zijn; altijd het welk boven staat is na 't leven getekent staande ter plaatse als boven werd aangewesen.

Lathum [zie 116, 605, 649]

612 [SB] het huys te latum: teek. naar C. Pronk, 1731. [BB: (veel beter)]

Leur en het huis den Hagert

613 [SB] dorp Leur: teek. naar C. Pronk, 1732.

* 613 [SB] 't huys den Lagert te Leur: teek. naar C. Pronk, z.j. [BB: huis den Hagert]
geen tekst.

Lent bij Nijmegen

614 [SB] dorp Lent over Nimwegen: teek. naar A. de Haan, 1730.
onbel. tekst.

615 [SB] blank.

Langler (bij Barneveld)

** 616 [SB] 't huys te Langeler: goede teek. zonder naam en jaar. [BB: door J.St.]

Een Edelmanshuys gelegen in Gelderland benoorden van Scharpenzeel ontrent een half uur van 't huys te Glint. -

617 [SB] blank.

Leuth (Deu, Z.O. van Venlo)

618 [SB] leute g.a.

{dorp} in het drostampt van Kriekenbeek {Leuth}

Deel IV (L-O, 619-820)

Lienden huis en dorp [zie 663-666]

619 [SB] het huys lynden of ter lee

in de neder betuwe over de stad Reenen anno 1520 teek. zonder naam, onbel.tekst.

619 [BB] (= Butkens n.f.) [n.f. = notoire falsificatie?]

620 [SB] tekst

621 [SB] Lynden 1606: {dorp} teek. van J.S.

de kerk van Lynden: teek. van J.S. zonder jaar.

622-625[SB] tekst. [vervolg op 662]

Lunhorst (bij Didam)

* **626** [SB] 't huys te Lunhorst te didam: teek. naar A. de Haan, 1731.

een heerenhuys gelegen in Gelderland tussen Zeventer en Doesburg in 't graafschap Zutphen aan de Kleefse grenzen te didam. Deze havesaat welke een out heerenhuys is, heeft eenige houtgewassen en word tegenwoordig beseten door den heer Arend Joost van Munster tot den lunhorst. 't Is een out huys van wijnig aansien gelijk de bovenstaande verbeelding ook aan wijst en geen water gragt echter benefens noch van de jacht visserij en vogelerij. De macht om imant te qualificeeren tot Edelman de jaarlijkse veld schouw over wegen en wateringten etc. in den geregte van didam als waarom het ook out gewoonte is dat de veldschouwers verslag moeten doen hunner bevindingen op het huys lunhorst voorts heeft het een tamelijke uytstekende kamer van leenen waarvan verschijde leengoederen afhankelijk zijn, dat alles heeft mijn vriend de Haan genoteert als hetselve uyt de mond van Mevrouw van Munster het vertelde wanneer zijn E. het huys aftekende. Dit huys heeft recht om tot didam te mogen jagen.

Lochem

628 [SB] Lochem: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1729.

629 [Bh] Lochem, een poort

629-634[SB] tekst.

[vW 7-203]

Een steedje in het hertogdom Gelder, onder het graafschap Zutphen, gelegen aan de Vliet de Berkel, is weleer een stercke stad geweest, maar vooral seer vermaart geworden in de laatste Munstersche oorlog. De bisschop van Munster had het met zijn krijgsvolk bezet, maar hij wierd op den 13 November des jaars 1665 daar wederom uytgejaagt, doch in den jaare 1672 hadde hij daar meerder voordeel also hij der om soo te spreken met kousen en schoenen inliep, maar moest het in den jaare 1674 weder verlaten²⁴. In de stad staat maar één kerk, dewelke de naam van Gudelaaskerk voert en benefens alle de tiende door de gravinne Irmgardis, nadat haar gemaal graaf Gerhard overleden was in 't jaar 1134, geschonken is aan 't Capittel van Zutphen. Deze giftbrief wordt in het H. S. volledig medegedeeld terwijl vervolgens een beschrijving wordt gegeven van de zeven vicarieen die ter eere van verschillende heiligen in deze kerk gesticht waren, terwijl er bovendien nog andere bijzondere diensten waren. Daarna gaat hij over tot de beschrijving der voormalige kloosters luidende als volgt:

Te Lochem hebben eertijts twee vrouwekloosters gestaan, het eerste, omdat er soo veele vrouluuden woonden, werd het grootste convent genoemd. Dit vrouwvolk, die geen kloostergeloften deden en susters van 't gemene leven genoemd wierden, hebben er al van 't begin der 14e eeuw gewoont, sij hadden Agnes voor haar patronesse verkozen en stonden onder de regering en besoecking (z.g. visitatie) der broederen van heer Florishuys te Deventer. Int jaar 1504 de 9 Augustus onder den Overste Hendrik van Laar en de Kloostervoogdesse Ida Vosses is dit Convent van de parochiekerk afgesondert, mits soo soude het jaarlijks 4 rijnsse guldens aan 't Kapittel van Zutphen opbrengen.

Het tweede vrouweklooster was bekend onder den naam van kljne convent van dezelfde soort van vrouluuden bewoont, men vond in de papieren van²⁵ huys te Deventer aangetekent, dat de Susters van dit huys, die het pauselik interdikt tegen Rudolf van Diepholt²⁶ onderhielden en daarom genoodzaakt werden Deventer te verlaten en herwars te wijken, het eerste begin ontrent 't jaar 1430 aan dit convent gegeven hebben; wanneer deselve Susters weder na Deventer vertrocken, is het klooster echter, gelijk daar ook aangeteekent staat, blijven staan. Het gasthuys dat hier ten dienste der armen gesticht is, draegt de naam Van Magdalena's gasthuys, in desselfs kapelle was een vicary gesticht, wier bedinaar door de Raad verkoren wierd en tot het lesen van twee missen per week gehouden was. (Wij zien hier dus duidelijck bemoeiing van de overheid met zuiver kerkelijke aangelegenheden).

Onder dese parochie, te weten te Laar (het tegenwoordige Laren) buyten de stadt, staat een kapel die de Ewaldussen, volgens de aantekening van Sasbolt voor haar patroon wierd (lees had (?)) Dit waren twee broeders, die om de verschydenhyt der kleur van haar, de een de witte en de andere de swarte Ewaldus genoemd wierden, waren na (= naar) het schrijven van Beda²⁷ door 't voorbeelt van Willebrord er toe gebragt (de bekende evangelieprediker uit Engeland, de eerste bisschop van Utrecht in de 7e eeuw) om Ierland, daar se lange jaaren in ballingschap geleefd hadden te verlaten en al hunnen arbijt ten dienste van 't Evangelie te gaan besteeden. Zij worden ook in Westfalen bij een dorp dat ook Laar genoemd wordt, seer plegtig geviert, ja seker schrijver die een geschrift van den lof der Westfalingen uytgegeven heeft, seyt, dat de parochiekerk van dit Laar de ouste van gans Westfalen sy, want daar liggen vaste bewijsstukken, dat sy hunne leeringe (na het rooms gevoelen) aldaar eerst begonnen hebben; maar nawelyks hadden zy de fackel van het Evangelie aldaar ontstoken, of sy wierde bij eene plaats, die noch de moortmolen genoemd word, om hals gebragt en in den vloet²⁸ geworpen, van daar dreven de doode lichamen in den Rijn en syn door een sigtbaar wonderteken tegen stroom en van een wonderbaar licht

beschenen tot Keulen toe, voortgedreven Deze en andere bijzonderheden, vindt men, zooals Schoenmaker ons vertelt uitvoerig beschreven in het leven van Anno bisschop van Keulen. Zoo o. a. dat hun naamdag te Keulen en Utrecht en in de onderhoorige bisdommen op 3 October werd gevierd, terwijl in Keulen in de Hubertuskerk een kostelijke kas is, waarin hun relikwieën nog bewaard worden, doch hun kruinen zijn te Munster. Intusschen schenen in Schoenm's tyd die heiligen vergeten, want in de d'Adamsche en Utrechtsche almanak stonden ze niet vermeld.

Schoenm. zelf stond als 18^e eeuwsch Protestant vrij sceptisch tegenover al deze wonderen want in een kantteekening staat "Beuselpraat van de twee gebroeders, Ewaldussen genoemd, bespottelyke ontdekking derselve toont aan het Rooms bijgeloof.."

In de kerk te Laar was ook een vicary, die men aan Gregorius heeft toegewijd en wier bedinaar gehouden was Woens- en Vrijdags een mis te doen en wierd daartoe door den heer van Verwolde (dat daar ook ligt) verkoren.

In de maand April des jaars 1730 is overleden den baron van Kapelle, heer van den Boedelhof, schout tot Zutphen, in syn plaats wierd wederom aangesteld den heer van Eeze, baron van Lintelo (zie over hem onder Eeze, in een vorig nummer) welke het schoutsamt van Lochem beklede, doen werd wederom tot schout van Lochem aangesteld de baron van Ripperda, heer van Vorden, in plaats van baron van Lintelo. Na deze mededeeling vertelt Schoenm. iets over de wederwaardigheden van Lochem als vesting, in den 80-jarigen oorlog. O. a. het bekende verhaal van de wagen met hooi, waar de Spaansche soldaten onder verborgen waren. Hij citeert voornamelijk uit Halma's woordenboek en uit Guiccardini's beschrijving der Nederlanden. Ten slotte zegt hij: "In den jaare 1729 was ik in dat gewest (Gelre) en ook te Lochem, dat gelegen is "op" de watervloet de Berkel, twee mijlen van Zutphen en lyt niet verre van de Lochemse berg, welke berg rondom beset is met koorlanden, en de Lochemse moolen om meel te malen, staat daar ook op, het is een klijn, doch sinnelijk. (=zindelijk!) steedje, leggende rondom in 't geboomt, hetselve heeft syn deel in de oorlogen vrywel gehad, gelyk reeds gesegt is, vóór de brant (in 1618) heeft er een hooge spits op de toorn gestaan, doch nu is deselve niet hoog."

635 [SB] Lochem: teek. naar C. Pronk 1729, geen tekst.

636 [SB] blank.

Langeveldslo bij Wijhe (Ov)

637 [SB] Overissel

lamslo: g.a. {Langeveldslo}

een oud slod of adelijk huys in overissel gelegen in het landschap van Zalland; in de jaare 1636 behoorden dit adelijk huys aan Jonkheer Jan van Laar.

638 [SB] blank.

Lucht of Schoonderlucht (bij Elst)

* 639 [SB] het huys genaamt lucht: teek. naar C. Pronk, 1732.

een heerenhuys alsoo genaamt gelegen in Gelderland.- {Schoonderlucht}

639 [BB] (volgens v. Veen te Valburg) met toren (voornaam)

Lunteren

* 640 [SB] Lunteren: teek. naar A. de Haan, 1735.

641 [SB] blank.

Lakemond (bij Randwijk) [zie 646, 647]

642 [SB] lac mont: g.a. onbel. tekst {Lakemond}

643 [SB] blank.

Lathmer (bij Wilp)

644 [SB] 't adelijk huys latmeer: {Lathmer} teek. naar C. Pronk, 1730.

een oud adelijk en deftig gebouw na de oude wijze en gelegen int Hartogdom Gelder aan de Veluw zijde bij het dorp Welp ontrent twee uren van Deventer 't lijd rondom in een watergragt met een vaste brugh, heerlijke singels of wandelweegen om het huys en vertoont sig gelijk hier boven werd afgebeeld getekent na 't leven door den tekenmeester Cornelis Pronk in den jaare 1730 als wij daar waren. de landen hier omheen gelegen zijn seer vrughtbaar als ook het houd gewas dat daar vrij veel is.

Loo (bij Harderwijk)

** 645 [Bh] 't huijs het Loo genaamt bij Harderwijk door C. Pronk, Anno 1731

[645] [Bo] Loo is een kommanderij bij Harderwijk gelegen waarvan het overblijfsel dus door Cornelis Pronk na t leven is geteekend als wij in den jaare 1731 daar waren.

Wanneer de Roomsgesinden in deze landen noch meester waren, woonde hier een kommandeur van de Duijtsche orde die het bestier der kerkelijke saaken na de Roomsche wijs hier waar nam doch nu is het een deftige boerewoning, doch de voorpoort van het gebouw word hier boven vertoond welke al vrij oud was t lijt in de hei van de algemeene wegh af ontrent een half uur gaans van Harderwijk. Boven den ingang word ook nog het hoofd van Johannes den Dooper verbeeld, de geheele omtrek van dit klooster en het daarbij gelegen huijs Emaus genoemd lijt op een landstreek den Horst genoemd. dit zijn noch geestelijke goederen de Zuijderzee is niet verre van deze commanderij gelegen.

645 [BB] boerewoning {poort}

Lakenburg (bij Wamel)

646 [SB] 't huys lakenburg: geen tekst teek. naar C. Pronk, 1732

* 647 [SB] 't huys Lakenburg: teek. naar A. de Haan, 1732

gelegen in Gelderland even buyten het dorp van Wamel en dus na 't leven getekent door den liefhebber Abraham de Haan junior. het is een ouderwets gebouw doch een Ridderlijk goet het huys word, doch verkeerdelijk door de inwoonderen van wamel en de daar omheen gelegen landluyden lakemont genoemd. 't Is tegenwoordig eijgen aan den heer Ernst van lauwik, welke beschreven is in de Ridderschap in 't quartier van Nimwegen.

Leeuwenberg (bij Twello)

* 648 [SB] Leeuwenberg of Luterenberg: teek. naar C. Pronk, 1730. [BB: (voornaam en sterk)]

Is een oud Edelmanshuys gelegen in Gelderland ontrent een uurtje van Deventer en niet verre van het dorp twello. Het is een oud gebouw gelijk ook de tekening vertoont en na 't leven getekent is door C.Pronk. Aan den ingang van de poort stonden twee wapenschilden. 't huys ligt rondom in 't water met een vaste brugh het derde wapenschild was een wapenbort dat voor het huys stond het heeft een boere en een bouw huys 't heeft in een vroeger tijt behoort aan de familys van Itterssum na zijn dood zijn kinderen doch heden behoort het aan de weduwe van den Generaal linden {van Lynden} [BB: vroeger Ittersum]

Lathum [zie 116, 605, 612]

649 [SB] 't huys latum: teek. naar A. de Haan, 1731. [BB: wapen Isendoorn 1562 en † (rozen)]

650 [SB] blank.

Lisideumen (niet gevonden)

651 [SB] lisideumen: g.a.

is outijts een dorp in de betuwe geweest.....

Leeuwen (Boven Leeuwen)

652 [SB] lewen leeuwen: g.a. tekst:

653 [SB] leeuwen: goede teek. zonder naam en jaar. [BB: door J.St.]

onbel. tekst.

* 654 [SB] Leeuwen: teek. naar A. de Haan; 1732

.....In den jaere 1353 wanneer de broeders Rynout en Eduard om de regering van Gelderland streden en veel onnozel bloet vergoten wierd gelijk in zulk een gelegenhijt altijd geschied, waren twee broeders genaampt Willem en Emerit van druten twee kloeke mannen leggende tot dienst van Eduwart op het slot leeuwen deze heeren zouden op paasdagh te samen in harnas ter doop ter kerk {in een gebouw aan de bassecourt} gaan ende Willem door een onverhoet ongeluk op de brug sijnde van het huys sijn been beseerde waardoor hij teruggeweder na huys gong. dit scheen als een voorzegging van minder tegenspoet Emerik egter gong zijn gang maar hij was ter nauwernoot in de kerk gekomen wanneer eenige overgeveren booswichten met een groot gedruys quamen aanzetten. Emerik in het beklimmen van het altaar door de scherpte des zweerts geyaagt en den priester die door het opheffen van zijn ciborie en smekelijke woorden daar tussen quam op hoop van de boosdoenders te stillen en Emerik alsoo uyt de handen der moordenaars te redden wierd door het bloot Rapier gedwongen, wilde hij mede niet om hals komen, Emerik te laten volgen.-

655 [Bh] Leeuwen, het Huis [BB: C. Pronk 1732]

656 [SB] blank.

Lobith

657 [SB] lobith: g.a.

..... Op dit slot lobet was het, dat de woelige Adolf van Gelder, ondersteunt door zijn quaataardige moeder, zijn vader Arnout Hartog van Gelder op een barbarsche en wilde wijze heen voerden in der nacht over 't ijs en bijna zonder kleederen daar hij een tijt lang door zijn zoon gevangen wierd gehouden en daarna op 't slot te buuren gebracht.

Lobbrouk (Lobrecht, Lobberich Deu. ten ZO. van Venlo)

658 [SB] lobbrouk: g.a.

een Gelders dorp onder het quartier van Roermond onder het drost ampt Kriekenbeek.....

Langevoord (bij Anholt Duitsland)

* 659 [SB] de langvoord: teek. naar A. de Haan, 1731. [BB: bij Anholt (genre Biljoen)]

{Landfort} onbel. tekst

660 [SB] blank.

Leur (bij Wijchen)

661 [SB] het dorp leur: teek. naar A. de Haan, 1732; onbel. tekst.

Lienden (vervolg) [zie 619-625]

662 [SB] tekst, vervolg van 625 verso.

- * **663** [SB] het kasteel lijnden 1725
het kasteel lienden van agteren 1725 2 teek.ⁿ zonder naam; geen tekst. [BB: (ter Lee)]
- 664 [SB] tekst geslacht van Lynden.
- 665 [SB] blank.

Ter Leede (bij Kesteren) [zie 610]

- 666 [SB] 't huys ter lee in de betuw aan den Rijn teek. zonder naam en jaar
..... is nu een ruine gelegen bij Kesteren aan den Rijndijk schuyns tegenover Reenen in de betuwe zijnde het gerecht van oudeweert en behoord onder de proventie van Gelderland 't is wel eer een seer starck kasteel geweest gelijk de muuren daarvan die ik gezien hebbe klaar aantoonen en wierd door de Gelderse hartogen gebout om de stroperijen der Utrechtse te beletten uyt het kasteel horst die menigmaal over den Rijn in de betuwe vielen en veel quaat aldaar deden..... {Men ziet op de tekening niets van de ruine}
- 666 [BB] (van v. Saksen Saalfeld door Waldeck)

Lichtenvoorde

- 667 [SB] Lichtenvoorde: g.a. onbel. tekst.
- [vW 6-280] Lichtevoort is insgelyks een steedje met een slod en een poort bewaart, leggende als op de uysterste paalstede van 't graafschap ontrent een halve myl van Bredevoort en van Groll.
Hierna volgen allerlei historische byzonderheden ontleend aan oude schryvers, zoowel over de heerlijkheid zelf als over de heeren uit het geslacht Bronkhorst en tenslotte vertelt Sch. hoe ook hier Bisschop Barend van Galen zoowel in 1666 als in 1672 met zyn troepen is geweest.
- [vW 7-207] Een klyn steedje in 't vorstendom Gelre onder het graafschap Zutphen, onder de baronnye van Wisch. Het heeft maar een poort en een kasteel. De pastoor van Grol (Groenlo) was gerechtigd om hier op den eersten Sondagh na de dagh van den Heyligen Johannes de Dooper (24 Juni) wanneer het wijfeest der kerke in de roomse tijden aldaar gehouden wierd met sijn onderhoorig volk te komen en aldaar de dienst na het gebruyk der roomsgesinden, dan aldaar te verrigten.

het Oude Loo (bij Apeldoorn)

- ** **668** [Bh] C. Pronk Oude Loo anders Konings Loo 1729
- 668 [SB] 't loo anders Koningsloo.
Dit is het oude huys en dus na 't leven getekent door den tekenmeester en portretschilder C.Pronk in 't jaar 1729 als wij daar waren 't loo is maar een klijne buurt gelegen op de veluwe ontrent 4 uren van deventer; hetselve was wel eer een lustplaas der hertogen van Gelder, wer wars zij sig begaven als zij wat wilde rusten wegens de moeyelijkheden der land bestiering of afgemat zijnde van het oorlogen als leggende op een ongemeen genoegelijke plaas om te jagen, hebbende de rivieren IJssel, den Rijn en de Zuyder Zee..... Als ik in den jaare 1705 met mijn kinderen en noch ander geselstchap daar was, zoo besagen we onder andere ook dit oude loo en vonden daar groot vermaak dronken aldaar een kopje thee van het fontijn water en sagen aldaar zware verwulfde kelders en op desselfs binnenplaas stond het wapen van Gelderland, nevens het jaar getal 1538.

's Konings lusthuys 't loo (bij Apeldoorn)

- 669-670[SB] 4 teekⁿ van het nieuwe loo zonder naam en jaar
- 669 [BB] 1730 nogmaals op 't Loo "mijn vrinden verwachtende".
- 671 [SB] blank
- 672 [SB] 's Konings lusthuys 't loo 2 teek.ⁿ zonder naam en jaar
- 673 [SB] tekst
- 674 [SB] gezicht op 's Konings loo bij de herbergen 2 teek.ⁿ van A.S. 1728
- 675 [SB] tekst

Loenen (bij Eerbeek)

- * **676** [SB] 't kerkje van loenen op de veluwe 1726 teek van A.S. naar J.S.
[vW 7-208] Loenen. Een dorpje gelegen op de Veluwe an het Beekbergerbosch, wat meer afwijkende na Zutphen, de inwoonders van dat dorp generen haar met de landbouw. Te Loenen plagt voor de reformatie maar een kapel te wesen, doch na de reformatie is deze kerk of kapel tot een kerk gehouden, in wesen sooals se boven (in 't H. S.) vertoont word en ik in den jaare 1726 heb uytgeteekent. De heer van Heussen (evenals van Ryn geschiedkundig beschrijver van het bisdom Utrecht) getuygt dat hij sedert de reformatie niets van de kerkampden van de kerk tot Loenen op de Veluwe vernomen hadde.
Dit Loenen is onderschyden van het dorp Loenen, dat aan de Vecht ligt²⁹, werdende wel tot onderschijt van dit Loenen, Loenen Trajectum genoempt. Dit Loenen heeft een bosch en een veen, uyt welke men turf haalt om te branden. Dit dorp staat onder het schoutsampt van Veesen anders Vaassen bij Epe, waar de Kannenburg staat. (Zie over Vaassen en de Kannenburg Brinck's aanteekeningen in het Octobernummer van 1922).
- ** **677** [Bh] Loonen (Lona, dit is een adelijk huijs op de Veluwe, omtrent twee uren van Zutphen gelegen {Terhorst bij Loenen})
- 677 [SB] teek. zonder naam en jaar.
lona velavienses dit is een adelijk huys gelegen op de veluwe behoudende de naam van loenen 't is ontrent twee ure van Zutphen gelegen. Graaf Rotgarus heeft hetselve weg geschonken aan Alfridis of

Montfort (ten Z. van Roermond)

678 [SB] montfoort of montfort: g.a.

een steedje in spaans Gelderland en is in een moeras gebout.....het heeft een heerenhuys welke mede in een moeras gelegen is, men kan daar maar langs een wegh bij komen.....

679 [SB] blank.

Manhorst (bij Didam)

* 680 [SB] 't huys de manhorst te didam: teek. naar A. de Haan, 1731

is een heerenhuys gelegen in Gelderland het behoort tegenwoordig aan den heer Raet, raadsheer te Kleef.

681 [SB] blank.

Mariëndaal klooster (bij Arnhem)

* 682 [SB] 't Klooster Mariëndaal buyten Arnhem: 2 goede teekⁿ zonder naam en jaar [BB: J.St.]

* 682 [SB] 't Klooster Mariëndaal buyten Arnhem

683 [SB] Ruine van 't Klooster Mariëndaal buyten Arnhem teek. zonder naam en jaar.

tekst.

684 [SB] tekst.

685 [SB] blank.

Mariënweerd abdij (bij Beesd)

686 [SB] Mariënweerd: g.a.

686-691[SB] tekst.

* 692 [SB] 'd Abdije Mariënweert teek. naar C. Pronk, 1728 {teek. van een 18^e eeus heerenhuis}

692-694: conditiën van de verkooping van de hooge heerlijkhijt van Mariënweert c.a.

692 [BB] (verk. krachtens resolut. der Gedepr. Staten d.d. 9-6-1734)

695 [SB] blank.

Mook

696 [SB] Mook teek. zonder naam en jaar.

696-698[SB] beschrijving slag op de Mookerheide.

699 [SB] het dorp Mook: teek. naar C. Pronk, 1732

Meteren (bij Geldermalsen)

700 [SB] 't dorp meeteren in de tielerwaard 1650 [BB: (orig. oude teek.)]

't dorp meeteren in de tielerwaard op een ander gesicht 1607 [BB: (copie)]

2 teekⁿ zonder naam of jaar {waarschijnlijk copiëen door A.S.}

701 [SB] onbel. tekst.

* 702 [SB] 't huys te Mekerem: 2 goede teekⁿ zonder naam en jaar [BB: J.St.]

703 [SB] Meekerem een heerenhuys in Gelderland.

{is Huis te Meteren}

Maasbommel dorp en huis

704 [SB] de kerk tot Maasbommel: teek. naar A. de Haan, 1732

met tekst.

705 [SB]Verders is hier {te Maasbommel} 't hoff wel eer een slodt van veel aansien geweest, maar tegenwoordig geheel vervallen, op de plaats daar het gestaan heeft den tegenwoordige gehijmschrijver deses dorps een klijn modern woonhuys laten bouwen, dat laag van verdieping, om de zwaare eijke boomen waar mede het omringt word nauwelijks sigbaar is. noch vind men hier aan den dijk of liever tussen de kerk en den dijk even boven maasbommel een out vervallen huys bekend in de kaart van Slightenhorst met de naam van Kraenenburg 't plaght voor dezen te behoren aan een sekere Mevrouw die bij afsterven dit huys aan eenen van harer dinaren gelegateert heeft welke aldaar van dien tijt af met de woon is gekomen en even de daarbij gevoegde landerijen bestaan kan 't huys selve is seer klijn en laag bestaande in eenige ledige trapgevel{s} {trapgevels zonder ramen?} en fijne muuren die ten deele met pannen ten deele met riet of plancken gedeckt en ten deele zonder dack zijn. Eijndelijk achter de kerk van Maasbommel vertoont zij een laag steene gebouw met schaliën gedeckt out en swaar van muuren en daar nevens een hoge heuvel van puynen en aarde opgehoopt waaraan genoegzaam te bespeuren is dat alhier voor dezen een ruym en swaar gebouw 't zij klooster of slod gestaan moet hebben 't word van de dorpelingen het blaauwe torentje genoempt en is de kaart van Visser bekend met den naam van Kamer; alle navraag die ik hier ontrent aan de in en omwoonders van dit gesticht gedaan hebbe, is vergeefs geweest. Geen mensch heeft mij het aller geringste, noch wegens den waren naam, noch oorsprong, noch gebruyk van deze puynhoopen kennen berigten als alleen dat de eigendom van dat huys en van eenige daarbij gelegen wij- en bouwlanden aan den huysman quam, die het blaauwe torentje 'k meen dit vervallen huys bewoonde.....

705 [BB] {'t tolkantoor bij de kerk - groot sieraad}

706 [SB] blank.

Malburgen (een wijk van Arnhem)

707 [SB] Malburg: g.a.

707-708[SB] tekst.

dit is een seer out kasteel of slodt en is gelegen in de boven betuwe tegen over de grift die Drusus uyt den Rijn.....

Middelaar

709 [SB] ruine van 't huys te middelaar: 2 teekⁿ naar A. de Haan, 1729

710 [SB] tekst.

711 [SB] blank.

Megen

712 [SB] Megen: g.a.

712-713[SB] tekst

712 verso: Johan Graaf van Megen word gemeld in den jaare 1298 en 1303. dezen graaf liet drie zoonen na als Johan, Gerard en Willem. Jan de oudste werd Graaf van Megen van hem word gemeld in den jaare 1323; en erkende met zijnen zoon Willem in 't jaar 1343 dat zijn kasteel en vlek van Megen een open huys voor den Hartog van brabant was en misdaan te hebben met hetselve van hem niet ter leen te hebben ontfangen.....

713^{vs} [BB] Megen sedert 1680 van Alexander gr. v. Vehlen, bⁿ v. Raesfeld enz. Nu v. Keurvorst v.d. Paltz door koop .

714-715[SB] blank.

Malden

716 [SB] het dorp Malden: teek. naar C. Pronk, 1732 [BB: kerkruïne (Franschen 1672)]
onbel. tekst.

717 [SB] ontbreekt.

Molecaten (bij Hattem)

718 [SB] Meulekate: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1730

719 [SB] tekst.

een heerenhuys gelegen in Gelderland tussen de stad hattum en de galgenberg in een seer vermakelijk oort 't werd nu bewoont door eenen heer N. Blommendal zijnde kapitijn in statendienst zijn compagnie lag in 't jaar 1730 binnen deventer wanneer nu den konstenaar pronk het huys aftekende die met zijn broeder verzelt was terwijl ik tot hattum haar {hen} afwaghte, trackteerde en vriendelijk ontfong. Dat Molecaten of ridderlijk havesaat werd te koop geveijlt op 22 november deses jaars 1731 't is versien met een goede stalling, allees en visrijke vijvers houdgewassen en andere hier onder gehorende goederen, het huys en plaas is gelegen onder het schoutsampt van Hattum op de veluwe den heer Johan van Welvelde was in zijn E.leven heer van Zalk, Boekhorst en Molecaten.

720 [SB] blank.

Mussenberg (bij Elst)

721 [SB] de hofstad Mussenberg: teek. naar C. Pronk, 1732
geen tekst.

Maurik

722 [SB] het dorp Maurik: teek. van A.S. 1728, {in Nederbetuwe}
tekst.

723 [SB]te Maurik staat het slod Mariënburg, 't welk de grootvaders, overgrootvaders en oud over grootvaders van Jacob de latorre aartsbisschop van Ephesen, zoo als hij selfs getuygt, bewoont hebben.....

724 [SB] blank:

Middachten

* 725 [SB] Middagten: 2 teek.ⁿ, een zonder naam en jaar; een naar C. Pronk, 1729. [BB: 't oude huis en 't nieuwe]

* 725 [SB] Middagten:

* 726 [SB] Middagten 2 teekⁿ zonder naam en jaar. [BB (aanhaling): 't oude huis en 't nieuwe]

[vW 7-211] Is een ridderhofstad gelegen in Gelderland op de Veluwe, digt aan de Issel niet verre van Dieren en het dorp Ellekom in een ongemeen vermakelyke landsdouwe, soo van houtgewas als heerlijke koorlanden, hetwelk daaromstreeks, seer goet valt, omdat de landen klijchtig syn. Men siet van daar de stad Dousburg en de Elterenbergh in Kleefslan.

727 [SB] Deze Ridder Hofstad behoort den heere van Ginkel, graaf van Athlone³⁰. 't Is hier zoo ongemeen vermakelijk dat men wel uyt de grond sijns harten magh uytroepen "Wonderlijk zijn des Heeren werken en onnaspoorlijk zijn uwe wegen, o heere." Ik heb die gezichten soo daar als daar ontrent met zoo veel genoeg en verwondering beschout, 't welk ik door de pen niet kan uytdrucken.....

[vW 7-211] Dit beminnelijk oort word tegenwoordig (dus sedert den dood van heer Godard van Reede) beseten door den heere Rynhart baron van Reede, heere van Ginkel, Middagten, Zuylenburg, Rouwenberg,

Brugman tot de Niwenbrug enz. enz. ridder van de Malthezer orde, commandeur van Weerde, gouverneur der stad en onderhorige forten (zooals St. Michel) van Venlo, kolonel over een regiment ruyteren ten dienste van den Staat der Vereenigde Nederlanden. (zooals bekend wordt dit huis tegenwoordig bewoond door graaf Aldenburg-Bentinck van Middachten).

- 728 [SB] Middagte: 2 teekⁿ zonder naam en jaar
{vrij zeker naar A. de Haan}
een naar A. de Haan, zonder jaar. [BB (aanhaling): 't oude huis]

De Mars (bij Zutphen)

- 729 [SB] het kasteel de Mars: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1730
van voren en van achteren.

- 730 [SB] een oud Edelmanshuys gelegen in Gelderland ontrent een half uur van Zutphen gelegen aan de Veluwzijde 't selve ligt een schuët weegs van de gemene wegh in een deftig geboompt 't is een fraay huys met een toortie gelijk uyt de nevensgaande tekening gesien kan worden welk wij op onse rijs in dat gewest dus hebben uytgetekent boven den ingang van het huys leest men dit volgende: duc d'Albaas felle krijg wirp mi onder de voet men siet: hoe ik zwieg: wat Godes zegen doet Everd van lintelo: vrouw Arnolda van hoemen zal men in wisdom [vridom] voor mine herstelsters noemen.

Manen (O. van Veenendaal)

- 731 [SB] Manen: g.a.
een heerenhuys in Gelderland en is gelegen tussen veenendaal en wagingen.
- 732 [SB] blank.

Nijbroek en 't huis Frankenburg [zie 128]

- * 733 [SB] 't huys brantzeburg: teek. naar C. Pronk, 1732 {is ook Frankenburg}
het dorp Nieuwbroek en 't huys francenburg: teek. naar C. Pronk, 1732
- 734 [SB]daar is ook een kasteel of heerenhuys francenburg genaamt en dus bijde na 't leven afgeteken{t} door C.Pronk, hetselve behoort aan de kinderen van den heere van Isselmuyden commandeur van Doornik, de goederen worden door den heer Schattelen voor de kinderen geregeert.-

- 735 [SB] blank.

- 736 [SB] Niuwbroek: g.a. onbel. tekst.

[vW 7-210] Is een Gelders dorp en onder het landdrostschap van de Veluwe gelegen, hadde een kerk dewelke aan Gregorius was toegewijt, welke kerk soo lang onder die van ter Wolde had gestaan. Is den 2 July des jaars 1339 tot een parochiekerk opgerecht en kreeg een pastoor op de benoeming van den hartog van Gelderland. In 't jaar 1571 was eenen Rijnier van Keppel pastoor van Niuwbroek.

De kerk had ook twee vicaryen, de eerste was die van Agatha, dewelke door den pastoor begeven wierd. De besitter deser vicarye moest Dingsdags, s'Vrijdags en des Saterdags de dienst aan 't outaar doen; de andere vicary was aan Cathryn aanbevolen, wiens bedinaar die door pastoor en den prior der Carthuysers van Monnikhuysen (bij Arnhem) aangesteld werd, verplicht was, alle Maandagen, Woensdagen en Saterdagen de mis te doen. Hier houdt de beschrijving op.

Elders staat nog: Nibroek is een dorp in Gelderland, ontrent twee uren van Koningsloo na de Isselkant, het is een klijn dorpje met wijng huysen, het kerkje is vrij out, wij reden van 't Loo daarna toe over de Grift, synde een lopent watertje door het "broek" een seer quade wegh en temet tot de asse toe in 't water, schoon het een droge Somer was. In dit dorp vint men geen roomsgesinden; dit dorp schoon 't klyn is heeft voor heur in- en omgelegen boeren een Koormolen. Daar is ook een kasteel of heeren-huys Francenburg genaamt en dus bijde (n.l. 'in 't H. S. waar dorp en kasteel afgebeeld zijn) na 't leven getekent door C. Pronk, hetzelfde behoort aan de kinderen van den heer van Isselmuyden commandeur van Doornik³¹. De goederen worden door de heer Schaffelen 'voor de kinderen "geregeert."

Nijenbeek (bij Voorst)

- 737 [SB] Niuwenbeek of Nibeek: g.a. {Nijenbeek}
[vW 7-209] NIUWENBEEK OF NIBEK.

Een out adelyk slotd gelegen aan den Isselboort, want de revier loopt daar digt aan de muur langs. Den tegenwoordigen eygenaar van dit adelyk slot is den heer Van Doddendal, heer van Loendersloot. Het is meest geruïneert. Het aankomen is over een lage vaste brugh, die gans niet sterk en is. De graght is droog en sonder water.

Hierna doet de schrijver mededeelingen uit de middeleeuwsche geschiedenis, uit het bekende werk van Slichtenhorst, in 't byzonder over de broeders Reinald en Eduard van Gelre in den tijd der twisten tusschen de Heeckerens en Bronkhorsten in de 14e eeuw, vooral in 't jaar 1361. Reinoud werd op dit slot door zijn broeder gevangen gezet (De dikke Hertog!) Daarna vervolgt hij:

"In den jaare 1672 wanneer de france de geunieerde proventien met haar maght overstroemde, meende men de vyand te verhinderen, alsoo syn Hooghyt (prins Willem III) met zyn leger ontrent Voorst lag, tusschen Zutphen en Arnhem, daar wierd op den 17 Mei 1672 een vry leger afgekondigt, dat een ieder daar vry mocht komen soetelen.

De prins van Oranje was gelogeert op het huys te Lunteren, de veldmaarschalk vorst Maurits (van Nassau) op het huys te Nibeek en de veltmaarschalk Paulus Wurtz op het huys van den heer Huygens alle in Vorst gelegen, de graaf Willem van Hoorn, als meester van 't geschut³² op het huys te Mars (zie hieronder) dichtbij Zutphen, voor welk huys op de wijde, Ossenweert genaamt, de gehele artillery

gecampeert stond, doch het leger, dat daar lagh, wiert te swack bevonden tegen de opkomende maght der vijanden, als synde maar 17 of 1800 man.

738 [SB] het oude kasteel Nibeek: teek. naar C. Pronk, 1730.

Nieuwe en oude Pol (bij Wilp)

* 739 [SB] Nieuwe en oude Poll: teek. naar C. Pronk, 1730.

[vW 7-208] Hier (in 't H. S.) dus na 't leven afgetekent door den veelmaal gemelden C. Pronk als wij daar waren (1730). Het oude huys staat op den Isseldyk, een scheut weegs van de niwe Poll; dat oude gebouw is een slecht huys, doch het niwe is een deftig modern huys hebbende een groote bassecourt en ongemene heerlyke visrijke vijvers, 't heeft een vaste brugh, rondom is het voorste met vrughtbare landsdouwen van graangewas en hout om te hacken. De aankomst van dat huys is seer deftig door een lange laan met hoge boomen beset; aan den ingang is een grote stal met koetshuys, in welke stal veel paarden geplaatst kunnen worden.

Den tegenwoordigen besitter van deze plaas is de heer baron van Wynbergen, gedeputeerde wegens Gelderland in 't collegie der Staten-Generaal in s'Gravenhage. Dese heer op de plaas synde, als wij daarwaren, deed ons alle beleefthyt aan.

(De Wynbergens zijn een Harderwijksch geslacht, bekend is o. a. Johan van Wynbergen in de 17e eeuw, eerste curator der Geldersche Hoogeschool voor 't kwartier der Veluwe. De hier bedoelde heeren behooren tot de Protestantsche tak der familie, Katholieken waren zooals bekend van hooge staatsampten uitgesloten).

Nieuwstadt (ten N. van Sittard)

740 [SB] Nieuwstadt, Niestadt, Nystadt: g.a.

[vW 7-209] Nieuwstadt. Een vleck in Gelderland in 't Roermondse quartier (het z.g. Overkwartier, dus nu Limburg). Het is voortijts een steedje geweest met muuren en bolwerken voorsien; het leght seer vermakelyk en is waterrijk. Hertog Willem van Gelder en Gulik, grave van Zutphen, in den jaare 1496 (lees 1396) daarbinnen synde, en beschroompt voor de starcke maght der brabanters, stack het steedje in de brant omdat het soo onsterck was. Het is daarna wel weer opgebout, maar int jaar 1557 (of '37, dit is niet precies te lezen) van muuren en wallen ontbloot. In de schatting van 1547 moest het 342 - 10 - 12 opbrengen.

Door dien de stad Roermond in den jaare 1702 door de maght der geallieerde wapenen verovert wierd soo is dit Niustad mede uyt het besit der Spaansche kroon geraakt. (Dit geschiedde n.l. in den Spaanschen successieoorlog en werd bij de vrede van Utrecht in 1713 bevestigd.)

741 [SB] blank.

Netterden

* 742 [SB] 't huys te Netterden: teek. naar A. de Haan, zonder jaar [BB: (door C.P. en A. de Haan 1731)]

een heerenhuys int hertogdom Gelder in het graaffschap Zutphen gelegen in het dorp Netterden het behoort tegenwoordig {zie 1173} aan Mevrouw Wildenburg.....

743 [SB] het dorp Netterden: teek. naar A. de Haan, 1731.

744 [SB] blank.

Nijkerk (Nieuwerkerk? ten Z. van Geldern, Deu.)

745 [SB] Nijkerk int quartier van Roermond: g.a.
onbel. tekst.

Nederasselt

746 [SB] het dorp Neder asselt: teek. naar C. Ponk, 1732.

[vW 7-209] Een dorp in Maas en Waal, dat bij de reeds vaker genoemde schatting van 1547, een som van 136 - 7 - 2½ moest opbrengen. Het is in het H. S. in 1732 geteekend door C. Pronk, het ligt aan de Maas tegenover de stad de Graaf (Grave).

In het kerkelijk is Over- en Nederasselt te samen gecombineert, doch in dit Nederasselt is maar één protestans huysgesin en geen kerk, maar wel een lage vierkante toorn, in welks onderste gedeelte een predikstoel nevens eenige banken sijn, en word aldaar om de veertien dagen de predikdienst verricht.

Niewaal (bij Zaltbommel)

747 [SB] Nijewaal: g.a.

een gelders dorp in de bommelerwaard

748 [SB] blank.

Niftrik (t.o. Ravesteyn)

749 [SB] Niftrik: g.a. onbel. tekst.

Nevelhorst (bij Didam)

* 750 [SB] 't huys Nevelhorst te didam: teek. naar A. de Haan, 1731

een heerenhuys in Gelderland in 't graaffschap Zutphen, een klyn uurtje Oostwaard van Zeventer (= Zevenaer) aan 't begin van het dorp Didam gelegen, hetselve is niet seer out blijkende sulx aan 't jaar Getal 1667 welke voor de gevel geplaatst is gelijk aan de boven staande tekening kan gesien worden 't heeft

echter oude grondslagen; in den jaare 1731 besat het eigendom en wert bewoont door den heer David versluys uyt Zeland sijnde drossart van didam.-

751 [SB]

blank.

Neerijnen

752 [SB]

het dorp Neerijne: teek. naar C. Pronk, 1727
verwarde tekst over drie dorpen met namen eindigende op 'ijne'.

753 [SB]

blank.

Neerbosch (bij Nijmegen)

754 [SB]

't dorp Neerbosch: teek. naar A. de Haan, 1731

[vW 7-208]

Een Geldersch dorp en leght in 't ryk van Nimwegen, een klyn uurtje van de stad van de kant van Boningen of Beuningen. Het is een schependom, het dorp Hees is daar dicht bij.

755 [SB]

blank.

Nijkerk

756 [SB]

Nijkerk: Niuwkerk: g.a.

* 757 [Bh]

A.S.: de school te Nieuwkerk in de Veenestraat, voor desen een klooster, 1731

* 758 [Bh]

A.d. Haan: de Vest Nieuwkerk, 1731

758-760[SB]

tekst et oude kasteel is int jaar 1458 op het aandrijven Garseel van Aller burgermeester van Arnhem gebout door hertog Arnout.

* 761 [SBh]

C. Pronk de haven van Nieuwkerk: teek. naar C. Pronk, 1731.
met tekst. [BB: logeerden in de herberg de Roskam]

Niersen (bij Vaasen)

762 [SB]

de buurt Nierssen op de veluwe bij 't loo: teek. van A.S., 1732;
onbel. tekst.

[vW 7-207]

In een buurt op de Veluwe gelegen, niet verre van Koningsloo, het lyd seer vermakelijk in 't geboompt en grasgewas, doch het is seer armelyk, de huysse staan hier en daar gans op geen ordre, gelijk het boven. (in 't H. S.) na 't leven getoont word.

N.B. Schoenm. heeft deze teekening zelf in 1732 gemaakt..

763 [SB]

blank.

Nergena (bij Bennekom)

** 764 [Bh]

C. Pronk: Mergenna in de Rijnse veenen, Anno 1731

764 [SB]

Is een lustplaaas met een heerenhuys gelegen in Gelderland bij de Rijnse Veenen en dus nae 't leven getekent door den tekenmeester C.Pronk hier om heen werd veel turf gemaakt welke van daar vervoert werd na de Grep en aldaar overgescheept zijnde in den Rijn in de omgelegen plaatsse vervoert. In de schijding der goederen tussen de broeders Arnout en Willem van Egmond soo zoude Willem zoo lang hun vader [zuster] leefden het huys Nergenna, dat bouwvallig was, hermaken en om sulx te doen soo zoude hij soo veel hout mogen kappen als hij daarvoor van doen hadde en met een ook soo veel brandhout als hij jaarlijks van noden hadde. des soo magh Hertog Arnout van Egmond na het overlijden van sijn vader het huys Nergenne weder eijssen mits betalende 3000 Rijnse goutguldens doch wanneer Arnout dit weder wilde eijssen soo was hij gehouden om aan sijn broeder Willem en sijn Erven een half jaar van te voren haar te moeten waarschouwen. Dit contract wierd gemaakt in den jaare 1429.

765-766[SB]

blank.

Loo of Brunshuijs (bij Doetinchem)

767 [SB]

op 't loo of brunshuys: teek. naar A. de Haan, 1731. [BB: voornaam met toren]

gelegen in Gelderland int graafschap Zutphen bij Dutecom in de buurschap genaampt Killer; het behoord tegenwoordig den heer N. Coenradi tot Emmerik.

Opgelder (ten O. van Wijhe)

768 [SB]

op gelder: g.a.

een heerenhuys gelegen in Gelderland tegenover de overisselse buurt herculo.-

769 [SB]

blank.

Oevelgunne (bij Gendringen)

770 [SB]

heerenhuys Oevelgunne: teek. naar A. de Haan, 1731.

.....het behoort heden in eigendom aan den heer van Kochenheim, de heer van Hardenburg en was ook aan de heer van den Mossel verhuurt, die aldaar op de zolders zijn tobax spinderij op hadde, doch woonde op 't huys Hardenberg.-

770 [BB]

te Gendringen bij de Kerk C.P. en A. de Haan volgens de tekst

Nijmegen

771-802[SB]

nimwegen, Valkhof: tekst met teek.ⁿ

771 [Bh]

Nieuwmegen

- 772 [Bh] Nieuwmegen, Poort
 776 [Bh] Nieuwmegen, Valkhof
 777 [Bh] Nieuwmegen, Valkhof
 781 [Bh] Nieuwmegen, Valkhof
 782 [Bh] Nieuwmegen, Valkhof [BB: A. de Haan 1729]
 789 [Bh] Nieuwmegen, Molenpoort
 790 [BB] C. Pronk 1732 Gierbrug over de Waal [volgens BB is dit 792]
 "als wij daar waren." "In den jaare 1711 was ik met mijn soon Gerrit op deze brug, wanneer dat de
 tijding quam dat den stadhouder van Vriesland bij het Strynse Sas verdronken was."
 791 [Bh] Nieuwmegen, Poorten
 792 [Bh] Nieuwmegen, Valkhof
 793 [Bh] Nieuwmegen, Marienburg
 795 [Bh] Nieuwmegen, Stadhuis, Markt, Kerk
 796 [Bh] Nieuwmegen, Belv'dSre, Valkhof
 797 [Bh] Nieuwmegen, Hertogspoort
 799 [Bh] Nieuwmegen, Poorten
 800 [Bh] Nieuwmegen, Burgpoort
 801 [Bh] Nieuwmegen, Molenpoort
 802 [Bh] Nieuwmegen, Belvedere

Knodsenburg schans (t.o. Nijmegen)

- 803 [SB] de schans Knotzeburg over de Waal voor Nimwegen 1585: teek. zonder naam en jaar.
 803-805[SB] tekst

Opijnen

- * 806 [SB] het dorp opijnen aan de waalkant: teek. zonder naam en jaar
 bij dit dorp is ook een slod gelegen.

Oosterbeek

- 807 [SB] 't dorp Oosterbeek in Gelderland: teek. van A.S. 1728
 met tekst.

Ouwenhorst (bij Scherpenzeel)

- 808 [SB] Ouwenhorst: g.a.
 een heerenhuys in Gelderland dicht bij het dorp Scharpenzeel ruym twee uren van de stad
 Amersfoort deze hofstede word te huur gevijlt om te aanvaarden tegens mej 1731 en is voorsien met een
 goed heerenhuys, koetshuys, stalling voor 6 paarden, een vrugtbare boomgaard, moestuynen, laanen en
 visrijke vijvers; deze lanen zullen van nimant gebruykt mogen worden voor en aler gebleken is betaalt te
 hebben hetgeen tot onderhoud der wegen daar toe gestelt is.

Ommeren

- 809 [SB] Ommeren: g.a.
 een gelders dorp.....
 809-810[SB] tekst.
 811 [SB] blank.

Oosterhuizen (bij Vaassen)

- * 812 [SB] Oosterhuysen: teek. naar C. Pronk, 1730.
 is gelegen in Gelderland ontrent een quartier uurs van het dorp Vaassen. Is een out heerenhuys; het
 werd nu gebruykt voor een Roomse kerk, omdat te voren den heer van Kannenburg een roomgesint heer
 kerk op sijn huys deed houden en hem sulx verboden is; het huys Kannenburg is niet verre van deze kerk
 of Oosterhuysen gelegen. Hetselve heeft in de roomse tijt een klooster geweest het heeft rondom sig een
 schoone landsdouwe en seer deftig koorngewas; doen ter tijde is een kopermoolen welke door 't water
 werd omgedreven, welke moolen behoort aan den koperslager N. Slicher behoord wonende tot Amsterdam
 op de cingel dus is het in den jaare 1730 als wij daar waren door cornelis pronk na 't leven getekent en is
 geheel anders als hiernevens verbeelt word {op folio 813} 't welk door Stellingwerf getekent is; het selve
 huys lijd geheel van de heere weg af.-
 * 813 [SB] 't Oosterhuys Bij 't loo: goede teek. zonder naam en jaar
 {blijkens tekst op fol. 812 door Stellingwerf}
 een heerenhuys gelegen in Gelderland op de veluwe. Is een oude Ridderhofstad tussen het dorp
 Vassen en Koningsloo in een vrugtbare oord van koorngewas.

Oene (bij Epe)

- 814 [SB] Oen: g.a.
een schoot weegs buyten het dorp daar heeft in de roomse tijt een klooster gestaan, waarvan er
 noch een gedeelte is en werd nu tot een brouwerij gebruykt alwaar wij ten tijde als het door pronk getekent
 wierd na 't leven gelijk hier verbeelt word {zie folio 815} met goed en smakelijk bier voor ons Gelt

getraceerd wierden, doch den hospes had geen scharpe schaar, als soo hij het heel redelijk maakte.....
815 [SB] het dorp Oen: teek. naar C. Pronk, 1732.
het gewesene klooster nu een Brouwerij te Oen: teek. naar C. Pronk, 1732

Ochten

* 816 [SB] Ogten: teek. zonder naam en jaar [BB: J.St.]
voorstellende alleen een heerenhuys.
de tekst gaat over het dorp.

Overasselt [zie 1118]

817 [SB] het dorp overasselt: teek. naar C. Pronk, 1731.
met tekst.

818 [SB] ruine van het klooster St. Walrig tot Overasselt: teek. naar C. Pronk, 1732.

* 818 [SB] het huys Nagelhorst te overasselt: teek. naar C. Pronk, 1732.
geen tekst.

819 [SB] blank.

Oosterhout (*bij Nijmegen*) [zie 824]

820 [SB] Oosterhold: g.a.
een dorp in Gelderland..... hier woont tegenwoordig Jonkheer van Voorst een broeder van den heer van den baerl te didam.

Deel V (O-T, 821-1024)

Oldebroek

821 [SB] het dorp Oldebroek: teek. naar C. Pronk, 1734.
onbel. tekst.

822 [SB] blank.

Oosterwolde (*bij Oldebroek*) [zie 820]

823 [SB] het dorp Oosterwolde: teek. naar C. Pronk, 1732
onbel. tekst.

823 [BB] "is dus na het leven getekent door den portretschilder en tekenmeester C. Pronk."

Oosterhout (*bij Nijmegen*) [zie 817]

824 [SB] Oosterhoud: g.a.
is een heerenhuys gelegen in de betuwe tussen de stede Ninwegen en Arnhem. 't Is een out
gebouw.-

825 [SB] blank.

Oldenhof (*bij Didam*)

* 826 [SB] Oldenhoff te didam: teek. naar A. de Haan, 1731 {teek.van een schuur}
geen tekst.

826 [BB] boerderijtje (niets bijz.)

827 [SB] blank.

Oijen (*aan de Maas t. N. van Oss NB*)

828 [SB] 't kasteel Oy: g.a. {bij Nijmegen} {zie 836} [onduidelijk wat SB bedoelt]

829 [SB] 't kasteel Oyen: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1732.

828^{vs0} [BB] in margine: aantekening van de Haan . !

"Oyen of t huys te Oyen is gelegen aan de Maas, en wel buytendijks tegenover Maasbommel tussen een groote krompte van de Maas tegenover Maasbommel. Het behoort onder Gelderland schoon het evenals Dieden op den Brabantse oever is gelegen. Het is een swaar gebouw, rondom met diepe watergragten. Hetselve is vrij hoog uyt het water opgetroecken. Het heeft een groote binnenplaats, ruyme saalen en diepe kelders. Behalven een klijn rond torentje met een uurwijser is er een sware vierkante toorn binnen in 't slod op de plaats gebout, welke met cirelijke kap gedeckt is, sijnde voorsien met een uurwijser, slaande klok. Dan is aan te merken, dat dit hoog adelijk slod, wiens heeren in de oude geschietschriften veeltijts met de eernaam van Graaf vermeld staan. Het was in vorige tijden van eenen seer groten omtrek, doch heden veel klijnder, want het overgeblevene is maar allenig het voorburg van het eygentlyke huys Oyen, welke vierkante grondslagen rondom met syne bragten noch heden ten dagen door sijn omwatering sighenbaar maakt, achter het tegenwoordig slod vertoont alleenlyk door een graft daarvan afgeschyden en over een vaste brug toegankelijk is, thans dinende tot moestuynen en ook syn de bouwhuysen van desen burgt daarop getimmert, gelijk den tegenwoordige besitter den heer N. Zweers heere van den Boelenham en schepen van s Hartogenbosch, mij sulx verhaalde en aantonden de ruymtens van dit vierkante plijn, hetselve wijst ook genoeg aan dat het daar op gestaan hebbende gebouw seer ruym en groot, ja vooral niet van enger omtrek als desselfs voorburg, synde het tegenwoordige slod, geweest sij.

830 Wat de geleghenthyt van dit slot belangt, hetselve is seer vermakelijk, vermits het rondom in 't geboomt en

teffens op den oever van de Maas gelegen is, twelk een aangenaam gesigt soo over het land als over de revier maakt, hoewel men tegens de winter en in 't voorjaar door het afkomende water, het overstromen van de Maas gelijk ook van de andere revieren mede onderworpen is, soo heeft men aldaar door een hooge aarde wal te leggen, soo veel sorg gedragen als het doenlijk is; welke dijk men rondom het slod geleght heeft. De Maasdijk die sig op de hoogte van dit huys en wijngig inwars draayt, is door den tegenwoordige besitter langs de gragt en burg van t kasteel hen geleght om daardoor van nabij het beschouwe van t rytuyg en wat dies meer is, te hebben. [BB: (tolhuis aan de Maas aldaar)]

831 [SB] blank.

832 [SB] Oyen: g.a. tekst {over het dorp in N.Brabant}

Oyen Li., ZW van Venlo)

833 [SB] Oye: g.a. in het quartier van Roermond.

Oerle of Oirlo (Li., bij Venlo)

834 [SB] Oerle: g.a. dorp onder het quart. van Roermond.

Ooij (bij Nijmegen)

835 [SB] het dorp Ooy: teek. naar C. Pronk, 1732. {bij Nijm.

836 [SB] 't huys den Oy bij Nimwegen: 2 teek" naar C. Pronk, 1732. {zie 828}

837 [SB] tekst.

838 [SB] blank.

Pannerden

839 [SB] Pannerden of Panderen: g.a.

839-840[SB] tekst.

Persingen

841 [SB] het dorp Persingen Int rijk van nimwegen: teek. naar C. Pronk, 1732

een dorp in Gelderland niet verre van het huys Weelderen {Welderen=Ubbergen?}

.....ten tijde als Karel van Egmond hertog van Gelder was besat den heer Hendirk van Apeltern. de heerlijkhijt van persingen welks huys hij quijt is geworden, doch den bovengenoemden hertog van Gelder gaf het hem weder op voorwaarden dat hij de werken die rondom het selve gemaakt waren om sijn vijanden te kennen weerstaan zoude moeten afbreeken en alles slegten doch het slod zoude hij behouden en na sijn genoeg en weder doen optimmeren.....

842 [SB] blank.

* 843 [SB] 't oude huys te persingen: teek. zonder naam en jaar. [BB: (denkelijk door C.P.)]

.....het slod te persingen is een stercke vesting geweest, doch is in den jaare 1505 gesleght.....

844 [SB] blank.

Park (bij Elst)

845 [SB] Park: g.a.

ook linde van der Park {?; was eigendom der van Lynden's} is een heerenhuys in Gelderland in de betuwe tussen de stede Arnhem en Nimwegen. 't verthoont zig al vrij out te zijn het lijt ontrent een quartier uurs van de heere of gemene wegh daar men door een deftige laan na toe gaat wijders lijt het in een genoeglijk geboompte omhijnt van wij- en zaaylanden.-

Polwijk (bij Gendt)

* 846 [SB] het slootje Polwijk: teek. naar C. Pronk, 1732.

een klijn slootje gelegen in Gelderland ten Westen van het heerenhuys van Gent het heeft een ouwerwetse vierkante toorn (als boven aangetoond word.....) gesterckt maar voor 't overige niet seer aansienlijk 't werd tegenwoordig bewoond door een heer genaampt Slingervoet: 't Kompt mij voor (sijt A. de Haan) als gebout te sijn ten tijde als het geslagt van Polwijk wel eer in Gelderland vermaart waren.-

Kellenarij of Kelderij (bij Putten)

** 847 [Bh] C. Pronk Kelderij te Putten 1731

848 [Bo] De Kelderij of kellenarij is een oud klooster der Roomsgesinde op welke tegenwoordig noch Roomse geestelijken wonen en is gelegen even buiten Putten in Gelderland, dese hujsinge lijt rondom in t water, en men gaat daar in met een vaste brugh en een civielijk hek daarvoor, de roomsgesinden houden hier ook hun kerk, den oversten hiervan wort den kellenaar genoempt en onderhout aldaar een priester, van voren is het geheel modern en heeft engelse glazen dese teekening is op de sijde na Putten te sien, rondom heeft men hier tabaxlanden en koornakkers zijnde een genoegelijke landouwe.

De kellenarije en kellenaar dat opsiender beteekend hebbende het opsicht wegens den abt van Paterborn over deszelfs goederen

In de vrede van Munster welke gesloten werd in den jare 1648 wierd er wegens dese kellenarij een artikel beraampt en vastgesteld dat de Gelderse rekenkamer en den voornoemden Abt ider sijn geregte deel daarvan soude hebben volgens ordre van den laatst overleden hertog van Gelder en deze verdeelin-ge daarvan gemaakt is als gesegt is door de vrede te Munster gesloten bevestigd. soo dat nu ider van de

partijen sijn aandeel weet en invordert.
849 [SB] blank.

Putten

850 [SB] Putten: teek. uitgeknipt.

850-851[SB] tekst.

* **852** [Bo] C pronk het huijs Putten Anno 1732

Het huijs Putten is een heerenhuijs gelegen in Gelderland ten noorden van de Stad Elburg niet verre van de Zuiderzee en aldus na 't leven geteekend door den meester C Pronk als wij daar in den jaare 1732 waren.

853 [SB] blank.

Plekenpol (bij Winterswijk)

854 [SB] Den Plekenpol: g.a.

ook graes genoempt een out en bijna vervallen heerenhuys.....de eijgenaars daarvan wonen tot Amsteldam in de warmoesstraat zijnde de heere Walien, doordien sij aan den Edelman die eijgenaar van dat huys was soo veel gelt verschoten dat het perceel door dien de uytgeschote som noch intressen niet betaalt wierden moeten houden den daarbij sijnde windmoolen is verkocht voor de som van f 11000.-.....daar sijn reeds twee huysen afgebroken, doch het oude Edelmanshuys staat noch.-

855 [SB] het oud adelijk huys Plekenpol: 2 teek." naar C. Pronk, 1729.

856 [SB] blank.

Presikhoven (bij Arnhem)

* **857** [Bo] c pronk de heerlijkhijt presikhoven Anno 1731 [BB: bij Arnhem]

Presickhoven een heerenhuijs gelegen in Gelderland in het Quartier van Arnhem een groot uur van die Stad bij Munnikhuijsen na Klaarenbeek in een zeer aangename landsdouwe bewesten de revier de IJssel en dus na t leven geteekent door C Pronk als wij daar waren.

858-859[SB] blank.

Poederoyen

* **860** [SB] het slod poederoyen in de bommelerwaard als 't was in 't jaar 1503. teek. naar A. de Haan.
met tekst.

861 [SB] 't huys te poederoyen in welstant: teek. zonder naam en jaar.

862-864[SB] tekst.

864^{vs} [BB] (Gesloopt 1672 zie Holl. Mercurius 1672 blz. 159)

865 [SB] het dorp poederoyen en de poort van het oud adelijk huys Mets: teek. naar C.Pronk, 1735
met tekst.

865 [BB] met oud adelijk huis Metz bij de kerk!

Padevoort (bij Zeddum)

** **866** [SB] 't huys genaempt padevoort: teek. naar A. de Haan, 1731.

een huys gelegen in 't graafschap Zutpen dicht na het Kleefs {e} bij het dorp Zeddum en niet verre van het huys diepsteegen tussen Dutecom en 's Heerenberg het huys is niet veel van aansien maar heeft rondom sig zeer deftige koorn en boekwijt ackers alsmede een genoegelijke lommerrijke bosschagie waardoor hetselve veel smaak aan den eijgenaar toebrengt te meer omdat het gelegen is tegens de gebergte van 's Heerenberg aghter Zeddum en is aldus na 't leven getekent in den jaare 1731 door C.Pronk en A. de Haan.-

867 [SB] blank.

De Plack (in Bemmelen)

868 [SB] de Plack: g.a.

een adelijk huys gelegen in Gelderland; dit oud adelijk huys is nieuw opgetimmert en voorsien met verschijde beneden en bove kamers, daar is ook een stal voor 30 paarden en een koetshuys, tuynen boomgaarden en verdere plantagie. ook sijn der deftige zoo wij als bouwlanden als mede twee boeren hofsteden en is te samen 30 morgen groot zijnde vrij allodiaal goed; deze heerlijkhijt is gelegen in het dorp bemmelen in den ampte van over betuwe.-

869 [SB] blank.

Puffelijck

870 [SB] het dorp Puffelijck: teek. naar C. Pronk, 1732.
onbel. tekst.

870 [BB] "Puffelyck, syt Abraham de Haan de Jonge in syn aantekening is een gering dorpje ..."

871 [SB] blank.

Pont (bij Geldern, Deu.)

872 [SB] Pont: g.a.

een heerlijkhijt in Gelderland in het drostampt van Gelder onder het quartier van Roermond is het

873 [SB] stamhuys der heeren van pont.....
tekst.

Posterholt (bij Roermond)

874 [SB] posterholt: g.a. onbel. tekst.

Puttesteijn (bij Elburg)

[875] [Bo] Puttesteijn

* [875] [Bo] puttesteijn op de regtersijde [BB: door J. St.]

Halma I.150

Puttesteijn een kasteel in Gelderland bij Elburg gelegen is een ongemeen sterk kasteel geweest in 1370 was heer van Herbertus van Puttesteijn die sich gans hoogmoedig tegen sijnen landheer den bisschop van Utrecht aanstelde maar die belegerde hem met hulp van die van Kampen in sijn Slodt vermeesterde de plaats nam hem gevangen en slechte Puttesteijn in 't geheel in den jaare 1375 tot den grond toe bij verdrag wierd herbertus weder losgelaten en aan hem de puijnhopen van t kasteel gegunt hij storf weinig jaren daarna latende eene dochter na Sligtenhorst p158
die sich veeltijds opt huijs te Putten ophield (bij Elburg) men had haar tot tot gemalin van den graaf van Holland geschikt, maar sij verliefde op een harer hovelingen genaamd pelgrom Vos van Steenwijk of Vollenhoven liet sich van hem beswangeren en nam hem toen ten huwelijk. dese daat behaagde den hertog van Gelder gans niet omdat sulke deftige en statelijke goederen doen over gongen aan een seer slechten stam.

877 [SB] 't huys puttesteijn: teek. naar C. Pronk, 1730; tekst.

Ravenswaaij

878 [SB] het dorp Raveswaay aan de lek of rijndijk over wijk bij duurstede, teek. van A.S. 1728.
tekst over het blokhuis.

Rheden

879 [SB] het dorp Reede {Rheden}: teek. van A.S. 1728.
onbel. tekst.

880 [SB] 't dorp Reede: goede teek. zonder naam en jaar. [BB: J.St.]
een teek. uitgescheurd.

881 [SB] blank.

Rossum (Gld)

882 [SB] Rossum: g.a. onbel. tekst.

Rumpt

883 [SB] Rumde: {Rumpt}: g.a. onbel. tekst.

Randwijk

884 [SB] Randwijk: {dorp} teek. van A.S. 1728 met tekst.

884 [BB] Steven v. Randwijk gr. 1731 wegens diensten congres v. Utrecht (vgl. Lynden!)]

Ray (bij Vaassen)

* [885] [SB] 't huys Ray bij 't loo: goede teek. zonder naam en jaar. [BB: door J.St.]

een heerenhuys of slodt gelegen op de veluwe dicht bij het dorp Vasen en den Kannenburg aan een waterstroomtje ontrent ander half uur van 't Koningsloo dit Raay is een ander raay dat een dorp is gelegen bij Roermond in 't drostampt van Kessel en is ook een dorp daarbij dit raay een heerenhuys is.

Raay (bij Roermond)

886 [SB] Raay: g.a. {bij Roermond} onbel. tekst.

887 [SB] blank.

Renkum

888 [SB] het dorp Rynkom: teek. naar C. Pronk, 1729.

889 [SB] Cortenburg, daar sijnde sagen we in het geboompt het heerlijk landhuys genaampt Cortenburg behorende den heer van Lawik hetselve huys lijt in een heerlijk landsdouwe soo van gras als korenlanden.-

890 [SB] het dorp Rijnkom: teek. van A.S. 1630.
een teek. uitgescheurd; geen tekst.

891-892[SB] tekst.

893 [SB] blank.

Rosande (bij Oosterbeek)

* [894] [SB] het huys Rosande op de Veluwe niet ver van Arnhem: teek. zonder naam en jaar

894 [BB] door J.St. (onderschrift als bij Rademaker !)

894-895[SB] tekst.

Rees (bij Brummen)

896 [SB] De Rees op de Veluwe: 2 goede teekⁿ zonder naam en jaar. [BB: door J.St.]
897 [SB] onbel. tekst.

Rijswijk en het huis Hoeckenburg [zie 374]

- * 898 [SB] het dorp Rijswijk en 't heerenhuys hoeckenburg, teek. naar C. Pronk, 1728. [BB: (met torentje)]
899 [SB] tekst.
900 [SB] blank.

Roermond

901 [SB] de helft van de stad Roermond:
de andere helft van de stad Roermond: 2 teekⁿ naar A. de Haan, 1730.
902 [SB] Roermond: 2 teekⁿ zonder naam en jaar.
903 [SB] Roermond: teek. zonder naam en jaar.
903-908[SB] tekst.
909 [SB] blank.

Rooden Toren (Driel bij Heteren)

- * 910 [SB] Den Roden toren: teek. naar C. Pronk, 1732.
910 [BB] (bijgebouw 1676 in ankers) bij het dorp Driel in de Bommelerwaard !
onbel. tekst.

Ravestein

911 [SB] 't kasteel te Ravesteijn: teek. naar C. Pronk, 1732.
.....het slod 't welk aan de Maas gelegen is, is rondom met een hooge muur omtrocken, behalven
aan die sijde, die na de stad leght, sijnde daardoor voor 't overstromen van de rivier beschut welke wal met
twee regelen linde boomen is beplant 't slod selve is een seer out gebouw en was wel eer met twee sware
vierkante torens gesterckt, waar af den eenen nu ten eenemaal vervallen leght dan de andere met een
achthoekig lijendak, draagt op sijn kruyn een doorlugtig koepeltje met een uurwijzer en klokkeslag sijnde
dit de eenige klokkeslag van 't geheele steedje; den drossaart van den lande van Ravesteijn houd sijn
woning op dit kasteel.....
912-913[SB] blank.

Ruurlo

- 914 [SB] Reurlo: teek. zonder naam, 1729; tekst [BB: dorp Ruurlo door A.S. 1729]
915 [SB] tekst.
916 [SB] het dorp Reurlo: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1732.
917 [SB] 't huys te Roerlo:
.....'t is een deftig gebouw en men was daar noch aan besig met timmeren om het volgens het genomen
bestek 't welk hier verthoont word vorder op te maken boven den ingang staat het wapenschild van lynden
het heeft een vaste brugh en staat rondom in 't water bij deze verandering zoo is daar ook een nieuwe stal en
tuynmanswoning gebout, wijders is het met lommer van sware boomen omset, daar loopt een beekje bij
heen.....
* 918 [SB] 't huys te Reurlo: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1732.
918 [BB] "als wij daar waren."

Roeroord of Ruhrort (Duisburg)

919 [SB] Roeroord {ruhrort}: platte grond zonder naam en jaar; tekst.
920 [SB] tekst.
921 [SB] blank. {er zijn twee folio's 921}

Rosendaal bij Velp

921 [SB] het jachthuys door ordre van Willem de derde koning van groot brittanje gebout aan of op de Veluw zoom
bij Rosendaal: teek. zonder naam en jaar.
de oude huysinge en toorn te Rosendaal: teek. zonder naam en jaar.
922 [SB] de oude en nieuwe herberg enz. teek. van A.S. 1728.
de nieuwe stal enz. teek. van A.S. 1728.
923 [SB] tekst. [BB: hij daar vaak geweest, ook 1719]
924 [SB] blank.
925 [SB] de heerlijkhijt Rosendaal: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1731
926-928[SB] tekst.
929 [SB] ontbreekt.
930-931[SB] blank.

Slangenburg (bij Doetinchem)

932 [SB] Slangenburg vijf uren van Zutfen: teek. zonder naam en jaar.

verwarde tekst.

933 [SB] blank.

Stralen (*Straelen, Deu., NO van Venlo*)

934 [SB] stralen: pl. grond zonder naam en jaar; tekst.

935 [SB] blank.

Schuylenburg (*bij Terborg*)

936 [SB] Schuylenburg: teek. naar A. de Haan, 1731. [BB: (Terborg) ... na t leven getekent in de jaare 1731...]

.....het is een out slodt met een dicke vierkante toren, het staat op een hoogte, mogelijk getimmerd op seer oude puynhoopen van een daar voor een gestaan hebbende huys, want na 't hem {de Haan} voor quam soo was dat slod van oude tijd veel grooter geweest en gelegen in zijn gragten hetselve behoort tegenwoordig aan de rekenkamer van Arnhem welke daar een rentmeester op heeft, die het bewoont,...

936 [BB] "... en het ampt van richter over de daaronder behorende landeryen waarneemt en bedient."

Schoonderbeek (*bij Putten*)

937 [SB] Schoonderbeek: g.a.

een heerenhuys in Gelderland ontrent een quartier uurs van het dorp putten gelegen ten noorden van het genoemde dorp het lijt in een ongemeen lommerrijk geboompte aan bijde sijden een vermakelijk bosch 't heeft een gragt om sig daar bij zijn veel puynhoopen ten teken dat dit Schoonderbeek in oude tijde een voortreffelijk huys moet zijn geweest, het is afkomstig van den hartog van Gelder sijnde dit huys hier ontrent het oudste monument dat men vind; het heeft nog heden de vrije jaght.

938 [SB] blank.

Staverden (*bij Elspeet*)

939 [SB] 't huys Staverde: teek. zonder naam en jaar.

939-940[SB] tekst.

939 [BB] wapen links Haersholte, rechts Pallandt

"Dit boven gestelde wapen stond in de gevel van t huys Staverde. Dit huys bevonden we een heel deftig huys te syn, wanneer wij daar in den jaare 1732 [waren], en door Pronk na 't leven getekent is in twee byzondere gesigten. Hetselve lijt rondom in een vijver en den opgang is met een deftige steene brugh van drie boogen, vier groote en ses klyne pilaren; den ingang eerst door een deftige laan die hiermede verbeelt wordt¹), en so door een grootte stenepoort, stallinge huysmanswoning, wijders lijt het rondom in een heerlijk geboompte+met verschyde laanen"¹) J.S.

941 [SB] de laan van Staverde: teek. zonder naam en jaar; tekst. [BB: door J.St.]

* 942 [Bh] de heerlijkhijt Staverden door C. Pronk. Anno 1732

* 942 [Bh] de heerlijkheijt Staverden in een ander gesigt

942 [BB] Was daar in 1732 met Pronk.

943-944 [SB] blank.

Silvolde

945 [SB] het dorp silvolde in 't graafschap Zutphen: teek. naar A. de Haan, 1731; tekst.

Sevenum (*bij Venlo*)

946 [SB] Sevenum: g.a. tekst.

Zetten

947 [SB] het dorp Setten in Gelderland: teek. zonder naam en jaar.

Swanepoel (*in Zevenaar*)

948 [SB] Swanepoel: g.a.

een adelijk huys in Gelderland gelegen tussen Arnhem en Emmerik {binnen Zevenaar} op welke huys verschijde goede vertrecken zijn een deftige boomgardt met schone vrught dragende bomen een moestuyn ende duyphuys nevens een groote vlught duyven en wat des meer is dat bij sulken huys behoort hetselve werd te huur gepresenteert nevens alle sijn voorrechten en privilegiën.-

Schouwenburg of Schotenburg (*bij Nunspeet*)

* 949 [SB] 't huys Schouwenburg: teek. naar C. Pronk, 1732

In de kaart staat Schotenbroek; een modern heerenhuys met sijn stallinge..... het huys lijd zeer vermakelijk met vrughtbare koorenlanden en geboompt omvangen.

949 [BB] bij Elburg-Harderw. "als wij daar waren."

Terschuur (*bij Barneveld*)

* 950 [SB] ter schuur: teek. naar C. Pronk, 1730.

* 950 [SB] 't Slod ter schuur: teek. zonder naam en jaar. {ook naar C. Pronk.}

950 [BB] deftige boerenwoning tusschen Hoevelaken en Voorthuizen aan de weg en 't slot t. Sch. Hoevelaken op de driesprong Hoevelaken - slot t. Sch. - Voorthuizen.

951 [SB] 't huys ter Schuur: g.a.

hier agter {op folio 952, dat echter blank is} verbeelt is gelegen even in Gelderland tussen hoeflaken en voorthuysen aan de heere wegh even ter sijden in 't hout het is tegenwoordig een deftige boere woning, doch is een ander huys terschuur als het slod ter schuren hier boven {hierboven staat geen afbeelding} verbeelt, en ook nevens {op folio 950} 't welk tersijde hoeflaken gelegen is, in de kaart bekent te leggen in een driesprong als hoeflaken, 't slod ter schuren en voorthuysen; het oude stichtse huys Stoutenburg is niet verre van daar gelegen.-

952 [SB] blank.

Scherpenzeel *dorp en huis*

* 953 [Bh] C. Pronk het dorp Scherpenzeel 1731

* 954 [Bh] C. Pronk het huijs Scherpenzeel van achteren 1731

954 [SB] Den ingang of poort van dit huys komt in de straat of dorp Scherpenzeel uyt het huys ligt rondom in 't water en is een out gebouw en dewijl daar de hand niet werd aan gehouden, zoo begint het hier en daar al te vervallen, het heeft een vaste brugh en rondom geboomt dat heel vermakelijk is om te sien; en daar buyten sijn de boomgaarde van het huys.....

955 [SB] tekst.

* 956 [SB] het adelijk huys te Scherpenzeel: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1731

* 956 [SB]

Zennewijnen *(bij Tiel)*

957 [SB] Sendwenen, in de kaart Zenoven: g.a. tekst. {Zennewijnen}

Sandt *(quartier van Roermond)*

958 [SB] Sandt of 't Sandt: g.a. {in quartier Roermond}
onbel. tekst.

Steenderen

959 [SB] Steenre: g.a. tekst.

960 [SB] het dorp Steenre: een teek. naar C. Pronk, 1731,
een teek. van A.S. 1729.

Zelhem

961 [SB] Sellem, Selhem, Zeelhem: g.a.
{verwarde tekst over Geldersch en duitsch Zelhem; ten slotte verwart hij Zelhem met Zuilichem}

Spankeren

962 [SB] Spankeren: een teek. van A.S. 1728,
een zonder naam, 1732.

963 [SB] tekst

Swanenburg *(bij Gendringen)*

* 964 [SB] 't huys Swanenburg: teek. naar A. de Haan, 1731. [BB: door C.P. en A. de Haan!]

.....dit slod 't welk genoegsaam een Roofnest was in den jaare 1425 waardoor die van Arnhem en Nimwegen veel quamen te lijden dit verdroot den hertog Arnold geweldig en dewijl het slod op den voet van den ouden Issel gelegen was zoo was het niet alleen door natuur sterck maar daar en boven was het noch met andere werken versterckt den vorst van Gelder dezen hoogmoet niet langer kennende verdragen sloeg het beleg daar voor en dwong de bezettingen om haar binnen de aght dagen tijt aan den hertog van Gelder te onderwerpen.-

965 [SB] Swanenburg: 2 teekⁿ naar A. de Haan 1731

Spreeuwenburg *(bij Rosmalen)*

* 966 [SB] 't huys Spreeuwenburg: {onder Rosmalen} teek. naar A. de Haan jr. 1730.
een heerenhuys door Abraham de Haan de jonge in den jaare 1730 dus na 't leven getekent.

Soeren *(Hoog Soeren)*

967 [SB] Soeren: g.a. dorp op de veluwe.

Stevensweert *(bij Maastricht)*

968 [SB] Stevenswaart: pl. grond der schans zonder naam en jaar.

969 [SB] Stevenswaart: pl. grond der schans zonder naam en jaar.

970 [SB] tekst.

971 [SB] blank.

Schenkenschanz *(bij Kleve)* [zie 1000 - 1003]

973 [Bh] Schenkenschans

975 [Bh] Schenkenschans

- 979 [Bh] Schenkenschans [BB: A. de Haan 1631 lees 1731]
980 [Bh] Schenkenschans
972-980[SB] Schenkenschans: tekst met teekⁿ

Sterkenburg (bij Wamel)

- * 981 [SB] 't huys Starckenburg: teek. naar C. Pronk, 1732. {zie 1129}
Een heerenhuys in Gelderland aan de waalstroom bij tiel tussen wamel en drumel gelegen in de
koorenlanden 't is niet seer out noch ook niet heel aansienlijk het behoord tegenwoordig aan Mevrouw de
breest.-

Zuilichem

- 982 [SB] 't huys suylichem: 2 goede teek.ⁿ van J.S. van achteren en van vooren 1669.
983 [SB] tekst.
984 [SB] 't huys Zuylichem: teek. zonder naam en jaar. {van J.S.}
985 [SB] blank.
986 [SB] blank.

Slimslijp of Schoonenburg (bij Overasselt)

- * 987 [SB] het heerenhuys slimsijp of schoonenburg: teek. naar C. Pronk, 1732; onbel. tekst. [BB: te Overasselt]

Schadewijk (bij Didam)

- * 988 [SB] 't Schadewijk bij didam: teek. naar A. de Haan, 1731
onbel. tekst.
989 [SB] ontbreekt.
990 [SB] blank.
991 [SB] blank.

Zoelen huis en kerk

- 992 [SB] 't huys Zoelen: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1728
993 [SB] de kerk tot Soelen: teek. naar C. Pronk, 1728.
993-995[SB] tekst.

Swolgen (bij Meerlo, L.)

- 996 [SB] swolgen: g.a. onbel. tekst.

Schaffelen (bij Barneveld)

- 997 [Bo] Schaffelen zonder afbeelding
Schaffelen is een heerenhuijs in Gelderland bij Barneveldt gelegen rondom int hout en is in de kaart
niet bekend de eijgenaer van deze plaas is den Heer Hendrik Jan van Essen woutjagermeester het huys
heeft vrije jacht, t wapen is Essen
998 [SB] blank.

Swalmen (bij Roermond)

- 999 [SB] Swanen: g.a. {Swalmen} onbel. tekst.

Schenkenschanz (bij Kleve) [zie 973-980]

- 1000 [Bh] Schenkenschans, Tolhuis [BB: 't tolhuis aldaar (ruine) door A. de H. 1731]
1001 [Bh] Schenkenschans, Tolhuis [BB: (m.i. = Rademaker - Lobith!) vgl. 1002]
1002 [Bh] Schenkenschans
1000-03[SB] Tolhuys: teekⁿ en tekst.
1004-06[SB] blank.

Thrienden niet gevonden

- 1007 [SB] thrienden: g.a. {dorp, onbekende ligging}

Tuil

- * 1008 [SB] tuyl, tule: teek. zonder naam en jaar. {afbeelding van een kasteel, tekst over 't dorp}
1009 [SB] blank.

Tiel

- 1010-23[SB] tiel: tekst met teek.ⁿ o.a. 1023: ambtmanshuis teek. naar C. Pronk, 1732. [BB: 1022 en 1023 C. Pronk]
1012 [Bh] Tiel, de Kerk
1014 [Bh] Tiel, de Kerk, 't Ruim
1022 [Bh] Tiel, Poort
1024 [SB] blank.

deel VI (T-Z, 1025-1230)

Tarthorst (bij Wageningen)

** 1025 [Bh] C. Pronk Tarthorst 1731

1025-16[SB] tekst ... In den jaare 1731 was ik met mijn geseltschap tot wageningen, daar ik vernam waar dit Gelderse kasteel tarthorst gestaan hadde den kastelijn waar wij gelogeert waren gaf ons een kneght mede die ons ter plaatse braght daar tarthorst gestaan hadde wij bevonden het nu een vermakelijke en wel een deftige boere woning te zijn daar den eijgenaer een kamer hield voor zijn plijsier: alsoo het hier ongemeen aangenaam was door het deftige geboompte dat men daar om heen vond maar het oude gebouw konde ik niet mercken dat daar van iets meer overigh was dan een stuck van een oude dicke muur

1025 [BB] ... Den konstbeminnaer C. Pronk heeft het daar nu staande huys dus na t leven getekent."

Vredenburg (bij Westervoort) [zie 1061a]

* 1027 [SB] 't huys genaampt Vredenburg: teek. naar C. Pronk, 1731. [BB: (ubi?)]

een heerenhuys gelegen in het graafschap Zutphen {onder Westervoort} {zie 1061^a} hier over werd gedisputeert of het adelijke goederen zijn of niet, immers is het tegenwoordig vrij van alle schattinge of belastinge gelijk de adelijke huysen zijn.

1028 [SB] den ouden tempel: teek. naar C. Pronk, 1732. [BB: bij Beuningen; "als wij daar waren"]

..... hetselve behoord tegenwoordig aan den heer Majoor Vilatis { } heere van Gent.

1029 [SB] blank.

Vaassen [zie 1091]

1030-31[SB] Vaassen: g.a.

1030 [BB] A.S. 1730 te Vaassen.

Vredesteijn (bij Ravenswaaij)

1032 [SB] het adelijk huys Vreedesteijn: 2 teekⁿ naar C. Pronk, 1728.

van vooren en van achteren.

1033 [SB] 't huys Vredesteijn in Gelderland van vooren a^o 1630. teek. zonder naam.

is gelegen in Gelderland onder Ravesway is een zeer vermakelijke plaats ontrent 100 treden van de lek en nabij het dorp Soelmont sijnde aldaar een grote vaar Utrecht in de omgelege plaatzen deze plaats lijd rondom in zijn gragten en is voorsien met wel behange kamers en deftige keuken, kelders en zolders wijders alles dat tot een gemakelijk huys vereijst word wijders stallinge voor 20 paarden koets en tuynmanswooning visvijvers met een voordelig duyhuys mistgaders schone tuynen vrugt dragende boomen Blom en grasparterres seer fraye laanen en wandelingen een starrebosch van over de 12 morgen het lijt ontrent een uur gaans van de steedjes Cuylenburg en Wijk te Duurstede en buuren dese hofstede wert te huur gevijlt om tegens mej des jaars 1731 te kennen aangevaart worden.

1034 [SB] blank.

Voorst, het dorp [zie 1053 e.v.]

1035 [SB] het dorp Voorst onder 't quartier van Arnhem: teek: naar C. Pronk, 1729; met tekst.

1036 [SB] het dorp Voorst: teek. naar C. Pronk, 1730.

daaronder een pas begonnen teek.

1037 [SB] tekst {o.a. over hooge rekeningen}

1037 [BB] hij daar met P. uit A'dam

Veenhuis (bij Twello)

1038 [SB] het huys genaampt Veenhuys: teek. naar C. Pronk, 1730.

Veenhuys of Veenhuysen is een Edelmanshuys gelegen in Gelderland niet verre van het dorp twello en welp, een groot uur van Deventer. 't Is aldaar seer vermakelijk 't is wel eer bewoont geweest door een predikant brant genaampt die dit huys merkelijk vernieuwt en verbetert heeft: hij nam de predikdienst in het dorp twello waar den tegenwoordigen predikant aldaar is N. de Ruyter welke dit bovengenoemde huys nu door aankoop in eijgendom toekompt heeft daar zijn woning op; het huys staat rondom in 't water en heeft een vaste brugh wijders soo is het met seer swaar geboompt omringt en belommert 't heeft rondom schoone koorenlanden en dus na 't leven afgetekent door C. Pronk.

1039 [SB] blank.

Velden of Het Velde (bij Warnsveld) [zie 1069]

1040 [SB] 't huys te Velden bij {de} Voorst in 't graafschap Zutphen: teek. naar A. de Haan zonder jaar.

1041 [SB] blank.

Viert (bij Roermond)

1042 [SB] Viert: g.a.
een dorp onder Roermond; onbel. tekst.

Vierhouten (bij Nunspeet)

1043 [SB] Vier foreesten anders Vierhouten: g.a.

Verwolde (bij Laren Gld.)

1044 [SB] Verwolden: g.a. tekst,.

1045 [SB] blank.

Telgshuis (bij Tiel)

1046 [SB] Telgshuys of Velgasse: g.a.

word deze plaas liggende op de regter oever van de waal een wijng boven de stadt tiel en was nu ter tijd telsghuys genoemd het selve is in den jaare 850 door gift van jonkheer balderik aan de kerk te Utrecht opgedragen. Velgasse siet men getekent in de kaart van den heer alting een wijng boven tiel in de VI tabel men soude mogen gissen dat deze benaming in de hoogduitse taal gevormpt is want in de selve een gas gasse straat betekent. -

Viersen (bij Mönchengladbach)

1047 [SB] Viersen: g.a.

een dorp in Gelderland onder het drostamp van Kriekenbeek

Ubbergen huis en dorp

1048 [SB] Ruine van het kasteel te Ubergen buyten Nimwegen voor den jaare 1582
teek. zonder naam en jaar

de ruinen hierboven vertoont zijn heden alle wegh en daar is een nieuw huys op gebout dat seer groot en deftige is en is dicht bij het dorp van die naam gelegen behorende aan den heer baron van Welderen burggraaf van Nimwegen

1049 [SB] huys te Ubbergen zoo het nu is van vooren:

huys te Ubbergen uyt de oy te sien: 2 teekn zonder naam en jaar.

1049 [BB] afgebroken door Bⁿ v. Welderen 1712 en nieuw geb.

1050 [SB] 't dorp ubbergen bij Nimwegen: teek. zonder naam en jaar.

Varsseveld

1051-52[SB] varssevelt: g.a. tekst.

Voorst, de lustplaats [zie 1035 e.v.]

1053-59[SB] de Voorst, de heerlijke lustplaats van den Graaf van Albemarle is gelegen ontrent een half uur van de stad Zutphen; werd genaamt van de bouw kenners het netste landhuys te zijn dat in de geuniëerde provintiën is soo van konst als goede bouwordre het lijd seer gemakelijk en heeft ongemeen aan komen door een deftige laan. Voor den jaare 1702 als koning Willem noch leefde, heeft dien Graaf sig daar rondom heen bizonder uyt gebrijd, daar den landman daar om heen gelegen geweldig over klaagde als mede wegens het afsnijden van 't water want achter het huys wierd ten dien tijde een fontijn gemaakt verbeeldend den godt neptunus met zijn drietant welke in een schulp zoude staan zijnde het beelt wel 12 of 14 voeten hoog van mijn gedachten als ik 't sag; het land en laanen waren beset met paalen op welke des graafs wapen stonden en was soo als men mij toen sijde, veel land dat de boeren toebehoorden, dat den graaf maar na hem had genomen of met wijng gelt gekocht tegen den wil van den eijenaar; hoe 't was na de dood des Konings Willem heb ik gesien in 't jaar 1703 dat met ellendige [BB: dat niet alleen dese] merkpalen waren om verre gegooyt, maar verschijde toegangen na het lusthuys loopende, waren opgegraven en het water dat tot de fontijn hoorde of zoude gebruykt worden was afgesneden soo dat het groote fontijn werk achterwege geblevan is.

In den jaare 1713 wanneer ik met mijn geselstchap een zomertocht na 't land van Kleef deden, soo quamen in 't wederkeeren ook dit heerlijk lusthuys besigtigen den graaf van de jacht gekomen sijnde geraakten met onsen voorman in een praatje en wij onderwijlen het huys besigtigende wilde het dat de gravin ons siende vroeg van waar wij quamen. Klaas bruynt antwoorde dat we van Amsteldam quamen om de heerlijkheden soo van dat gewest als deze plaas te besien, 't geen haar na 't ons scheen wel behaagde gerakende ik verder in de praat, vroeg de gravin of wij nog ongetrouwt waren; 't antwoord was niet alle; en waarom wij de vrouwe op sulken tijt niet mede hadde genomen, antwoorde ik dat dine sijde of in't lietje van dina stond:

quade beenen en goede vrouwen
en moeten niet uythuysig sijn.

waarop zij soetjens lagte en gebood aan een der dinaren om ons in de wijnkelder te brengen en daar ons genoeg en daar te drinken, dat geschiede ook en vonden daar seer keurelijke wijnen; hoord nu wat onse broeder Klaas bruynd daarvan sijt in de kleefse arkadia {volgt een hoogdravend gedicht}

- 1054 [Bh] Voorst, Van, het Huis
1056 [Bh] Voorst, Van, het Huis
1058 [Bh] Voorst, Van, het Huis

Valburg

- 1060 [SB] Valburg: g.a. onbel. tekst.

Varik

- 1061 [SB] Varik: g.a. onbel. tekst.

Vredenburg (te Westervoort) [zie 1027]

- * 1061^a [SB] Vredenburg te Westervoort: 2 teek.ⁿ naar A. de Haan, 1731;
geen tekst. {zie 1027} [BB: (zelfde huis als door Pronk fol. 1027)]

Veessen

- 1062 [SB] de kerk te veessen: teek. naar C. Pronk, 1732; tekst.

Vorchten

- 1063 [SB] het dorp Vorchten: teek. naar C. Pronk, 1732.
1064-65[SB] blank.

Vosbergen (bij Heerde)

- 1066 [SB] het huys genaamt vosbergen: teek. naar C. Pronk, 1730.
..... In de kaart vind men de naam krijt en geen vosbergen welke kaart bij Mens {zie 590}
gedrukt is want ten dien tijd woonde der eenen Jonkheer Krijt op en nu eenen vosbergen daar het de
naam van ontleent heeft. -
1066 [BB] vroeger Krijt. als wij daar waren!

Vanenburg (bij Putten)

- 1067 [SB] Vanenburg: g.a.
Een deftig Edelmanshuys gelegen in Gelderland tussen Nijkerk en putten na de kant van de Zuyder
Zee 't is van vooren met een bordes of opgaande stoep rondom staat het in 't water met een vaste steene
brugh het heeft twee vleugels zoo voor de stallinge als tuynmanswoning daar en boven heeft het een
heerlijke cingel de aankomst van dit huys is seer vermakelijk met een ongemeen deftige lange laan aan
bijde sijde met hooge boomen beplant den eigenaar van 't selve is een swager van lubbert turk heer van
Rosendaal den heer zijn naam is lucas van essen zijnde opperjagermeester van de veluwe de wapens staan
aan de poort en aan 't huys het jaartal MDCLXV en dus getekent in den jaare 1731.
Ik vind de naam van Philip van Essen heer tot Vanenburg Colonel onder de garden van sijn hooghijt ...
* 1068 [Bh] A.S. Voorpoort van de ridderhofstad Veenenburg [sic] 1731
** 1068 [Bh] A. d. Haan de Ridderhofstad Vaanenburg 1731 Vanenburg
1068 [BB] met jaart. 1665 in huis en wapen v. Essen in poort.

Velden of Het Velde (bij Warnsveld) [zie 1040]

- 1069 [SB] 't huys te Velden bij Zutphen:
't huys te Velden van achteren uyt de laan: 2 goede teekn zonder naam en jaar [BB: door J.St.]

Venlo

- 1070-74[SB] Venloo: tekst met 2 teek.ⁿ

Vorden, dorp en huis

- 1075 [SB] het dorp Voorden: teek. naar C. Pronk, 1729.
onbel. tekst.
1076 [SB] Vorden toebehoort hebbende d'Graaf van Albemarle: teek. zonder naam en jaar; geen tekst.
{is afb. van 't Velde, zie 1040 en 1069} onderste teek. uitgescheurd.
1077 [SB] tekst over Vorden.
1078 [SB] blank.

Ulft

- * 1079 [SB] De Ridderhofstad Ulft van achteren aan den ouden Issel
De Ridderhofstad Ulft in een ander gesicht. 2 teek.ⁿ naar A. de Haan 1731
* 1080 [SB] De Ridderhofstad Ulft
De Ridderhofstad Ulft in een ander gesicht. 2 teek.ⁿ naar A. de Haan 1731.
1081 [SB] tekst.
1082-83[SB] blank.
1084 [SB] het binnenplijn van 't slod Ulft: teek. naar A. de Haan, 1731; geen tekst.

Vuren (bij Gorinchem)

- * **1085** [SB] het huys en kerkje te Vuyren: teek. naar A. de Haan 1734

Vuyren is een heerlijkhijt gelegen in de tilerweert aan den Dalemse dijk een groot uur van dalem daar is een heerenhuys met een klijn kerkje gelegen binnendijs het huys is een oud gebouw van seer wijng aansien hier wierden wij seer vriendelijk ingenodigt door den heer Jan Ring Rentmeester van vuyren en dalem dat wij dan ook deden en laafden ons met goet bier en thee onder presentatie op een seer vriendelijke manier tot Eeten, franse en rinse wijnen, ja wat meer was goed logement voor ons en onze paarden dit huys wierd van ouds genoemd het huys te haar 't heeft in vroeger jaaren een groote besitting van landerijen gehad welke tot dicht aan vianen sig uytstreckte dat het groot is geweest is af te meten wegens de som die vuyren moest opbrengen in de groote schatting van den jaarde 1574

1086 [SB] het dorp Vueren in de tilerwaart 1609:

het dorp Vueren in het verschiet: 2 goede teekⁿ zonder naam en jaar. [BB: door J.St.]

1087-88[SB] koop konditiën van de heerlijkhijt van Vuyren.

Vernehuysen (bij Lienden)

- * **1089** [SB] Ruine van Vernehuysen in de betuw in een ander gesicht: [BB: bij Rhenen; door J.St.]
goede teek. zonder naam en jaar.

1090 [SB] Vernehuysen gelegen in de betuwe of neder betuwe niet verre van het dorp lynden en ommeren tussen den Rijn en linge dit Vernehuysen is een Ruine gelijk uijt de aftekening daar van sijnde te sien is aan de rijndijk ontrent over reenen. -

Vaassen [zie 1030]

1091 [SB] de kerk te Vassen: 2 teekⁿ van A.S. 1730, geen tekst.

Voorthuizen dorp en herberg de Roskam

- * **1092** [Bh] A S. Voorthuysen Anno 1726
* **1092** [Bh] C Pronk Voorthuysen in een ander gesigt Anno 1732
1093 [Bo]

Beschr v. t Utr. bisd 3 Dl p 134

Voorthuysen een dorp in de Veluwe is voornaamlijk aanmerkingswaardig door zijn wadde of ondiepe overtocht waervan het zijnen naem ook gekregen heeft.

Otto de Groote in zijn brief van t jaar DCCCLXX behelzende de vereeringe aen de Abdeije van Elten gedaen maekt ook gewag van Voorthuysen, doch in een brief van Otto de 3^e van 't jaer 990. staat voor Voorthuysen verkeerdelijk houthuysen, gelijk in een brief van Keizer Lotharius de 2de van t jaer MCXXXIV verkeerdelijk staat Werthuysen. Dit blijkt noch klaarder uit een parkementen brief der Uterse kerke, alwaer de schrijver die een tijdgenoot van Otto I bisschop van Utrecht is geweest dese woorden gebruikt "Otto de eerste bisschop van Utrecht is te Voorthuysen dicht bij Albenus (misschien) Altenas door een zware koortse aangetast en heeft er den schuldige plicht van alle vlees betaalt in 't jaar des Heeren MCCXV

Hieruit blijkt het middagklaer dat er bij Beka en bij Heda die Beka alhier uitgeschreven heeft verkeerdelijk te lesen staat Vorthusen

Het dorp Voorthuysen is tegenwoordig noch in wesen den bisschop Otto sullende den rijs na voren aennemen, en van Utrecht na Elten gaande kan sijnen weg genomen hebben over Voorthuysen, echter is het soo dicht bij Elten niet gelegen als Otto de Groote en die den perkamenten brief der Uterse kerke geschreven heeft schijnen te kennen te geven want van Elten is het 5000 en van Utrecht 34000 schreden gelegen.

Halma's woordenboek 2 deel p 261

Voorthuisen siet men geteekend in de kaerte van den Heer Alting op de Veluwe digt bij Fernoe of Fernou: Keizer Otto de Groote teld in sijnen giftbrief van den jare 970, waarbij de Abdeije van Elten van hem begiftigd word ook op Voorthuysen waervoor in de giftbrief van Otto III van het jaer 996. door versinning staet houthuysen en in die van Keijzer Lotharius de II van het jaer 1134 Werthuysen.

Klaerder vind men in het parkemente boek van Utrecht wiens schrijver in dienzelfde tijt geleefd heeft aldus schrijvende van de dood van bisschop Otto "Otto de eerste bisschop van Utrecht door een zware koorse aangetast zijnde bij Voorthuysen digt bij Elten is den weg van alle vlees gegaan in t jaar 1215 Hieruit blijkt dat het bij Beka en vervolgens bij Heda die het uit hem heeft een misslag is als men daar leest Vorthusen.

Daer is nu ter tijt een dorp in t quartier van de Veluwe met name Voorthuysen insonderheid aenmerkelijk door deszelfs lange en waterige weg of straat, waer van 't dien naem gekregen heeft en waer langs de bisschop de rijs schijnt genomen te hebben van Utrecht trekkende naar Elten (dat daer al een goed eind van daen is) om voort naar Romen te gaen alhoewel het niet soo digt bij Elten is als Otto de Groote en de schrijver van het perkamenten boek schijnen te kennen te geven, dewijl het noch wel 12 gemene duytsche mylen en een halve daarvandaen is en acht en een halve mijl van Utrecht.

Voorthuysen dit dorp siet men geteekend in de kaarten van den Heer Alting op de Veluwe digt bij Fernoe of Fernou: het is gelegen aan de voet van de Veluwse bergen aen de ordinaire weg die van Amersfoort door Hoeflaken na t Loo Deventer, Zutphen en die weg heen, daer is een herberg daer de Roskam uijthangt en hiernevens te sien door Pronk na 't leven geteekend als wij daar eens pleijsterde, hier is een goede intree voor den Rijsiger: dese herberg staet het uysterste huys van het dorp Voorthuysen

Ik vinde hier sulk eene laagte niet als hier voorn vermeld is doch kan ook wel seën wanneer het regenachtig weer is dat dan het water van de Veluwbergen nae de laagte is sackende, echter kan het sich

wel ontlasten

Dit Dorp en Garderen staen onder het gerecht van Barnevelt dat tersijde van dit dorp is afgelegen.

- * **1094** [Bh] C. Pronk herberg de Roskam te Voorthuijsen 1729

Voorn schans (bij Heerewaarden)

- * **1095** [SB] de schans Voorn gelegen aan de waal: teek. zonder naam en jaar.

1095-97[SB] tekst.

1098 [SB] blank.

Velp (bij Arnhem)

1099 [SB] het dorp Velp bij Roosendaal: 1 teek. van A.S. 1726, 1 teek. naar C. Pronk, 1731.

1099 [BB] C. Pronk aldaar 1731

1100 [SB] tekst.

Voorstonden

1101 [SB] Verstonden: g.a. onbel. tekst.

Velp (bij Grave NBr.)

1102 [SB] Velp, Welpe, Vellepe: een gelders dorp dicht aan den graaf {Grave} gelegen,

1103 [SB] blank.

Waardenburg

1104 [SB] Waardenburg: 2 teek.ⁿ. zonder naam en jaar.

1105-07[SB] tekst.

Weurt

1108 [SB] Weurt: teek. naar C. Pronk, 1732, onbel. tekst.

1108 [BB] C.P. te Weurt 1732

Wissel (bij Epe)

1109 [SB] 't kerspel wissel in Gelderland: teek. zonder naam en jaar.

Wildenborch (bij Vorden)

1110 [SB] Wildenburg: g.a. tekst.

1111 [SB] blank.

Wassenberg (Deu, ten O. van Roermond)

1112 [SB] Wassenburg: g.a.

een gelderse stad of steedje in het westerdeel van 't Hartogdom Gulik

Wesenthorst (bij Gendringen)

1113 [SB] het heerenhuys Wesenthorst: teek. naar A. de Haan, 1731

een heerenhuis onder 't hartogdom Gelder in 't graafschap Zutphen aan de uiterste grenzen gelegen en dat wel achter in 't veld tussen Anhold en burg, het voornaamste van dat huys is wegh doch daar staat noch een oude poort en een huys met een seer laag dack gelijk men bove sien kan en getekent na 't leven door C. Pronk en A. de Haan hetselve behoort aan den baron van Renesse van der Aa die tot der Aa zijn woning hout, welke wegens dit havesaat in eigendom en besitting is van het recht om tot Gendring een koster aan te stellen. -

1114 [SB] blank.

Wilt (bij Gendringen)

- * **1115** [SB] Wilt of de Wilt: teek. naar A. de Haan, 1731.

een heerenhuys in Gelderland in 't graafschap Zutphen niet verre van Anhold gelegen en maar ontrent een quartier uur gaans ten Zuyden van Gending bij de koormolen het huys heeft rondom een vervuylde en begroeide gragt en was voor een groot gedeelte vervallen uitgesondert een poort en een ses kante toorn met pannen gedeckt 't werd tegenwoordig door een boer bewoont doch den eijgenaer is eenen Colonell de bruyen genaampt sijnde in dienste der hoogmogende staten Generaal der Vereenigde Nederlanden. -

1116 [SB] blank.

Westerburg (bij Brummen)

- * **1117** [SB] 't huys Westerburg: teek. naar C. Pronk, 1732 [BB: (onder Brummen)]

een oud heerenhuys in Gelderland en is in 't graafschap Zutphen gelegen ten Zuyt Westen van Zutphen na de Veluw zijde is in de hollandse kaart bij visser gedrukt bekend. 't heeft voor dezen gehoord aan den heer Dirk van Raasveld doch den tegenwoordigen heer en eijgenaer is den heer N. van der Sloot burgermeester tot Zutphen dit huys was al in de jaare 1450 bekend.

Walrick (bij Overaaselt)

[zie 818]

1118 [SB] Walrick: g.a. {ruine bij Over asselt}
1119-20[SB] blank.

Twello

1121 [SB] 't dorp twello: teek. naar C. Pronk, 1729; met tekst.
1122 [SB] blank.

Westervoort

1123 [SB] het dorp Westervoort: teek. naar C. Pronk, 1731.
1123-24[SB] tekst.

Terwolde

1124^a [SB] het dorp terwolde: teek. naar C. Pronk, 1727; tekst.
1124^a [BB] "als wij daar waren"
1125 [SB] blank.

Wamel (bij Tiel)

1126 [SB] het dorp wamel: teek. naar C. Pronk, 1733.
ruine van 't klooster te wamel: teek. naar C. Pronk, 1733.
geen tekst.

Pollesteijn (te Wamel)

- * **1127** [SB] Pollesteijn of spijker te Wamel: teek. naar C. Pronk, 1732. [BB: door P. en de H.]
1128 [SB] Pollesteijn hier voor verbeelt werd in de wandeling ook de spijker genoemd leght tussen de hofstad lakenburg en de kerk van wamel het is tegenwoordig maar een klijn vierkant huys met Riet gedeckt staande in een diepen doch klijne vijver en 't werd heeden door een boer bewoont hetselve is van alle jurisdictiën en voorrechten ontbloot en daarvan is geen deminste beschijden uyt te vinden doch 't is eger een gebouw dat veele jaaren gestaan heeft en het is soo men te wamel voor geeft in een seer vroege tijt onder de ridderlijke havesaten mede getelt geweest. -

Sterkenburg (te Wamel)

- * **1129** [SB] het huys Sterkenburg te Wamel: teek. naar A. de Haan, 1732. {zie 981}
een heerenhuys bij wameling in het koorland gelegen, hetselve is niet seer oud, noch ook niet seer aansienlijk het behoort tegenwoordig aan een mevrouwe de brost genaampt. -

Wanssum (bij Venray)

1130 [SB] Wanssum: g.a. in 't dropsampt Kessel {onbel. tekst}

Wankum (Deu, bij Venlo)

1131 [SB] Wankum: g.a. in 't drostampt kriekenbeek. {onbel. tekst}

Walbeck (bij Geldern, Deu)

1132 [SB] Walbeck: g.a. een heerlijkhijt in het quartier van Roermond. {onbel. tekst}
1133 [SB] blank.

Wageningen

- 1134-45[SB] Wageningen: tekst met teek.ⁿ o.a. het kasteel op 1140 en 1141.
* **1136** [Bh] Wageningen
1144 [Bh] Wageningen [BB: C. Pronk 1731]
* **1145** [Bh] Wageningen

Wilp en 't huys leeuwenburg

- 1146 [SB] het dorp Wilp:
het dorp Wilp en 't huys leeuwenburg: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1730. [BB: (bij de kerk)]
1147 [SB] het dorp Welp in Gelderland: teek. van A.S. 1730.
1148 [SB] 't slod Welp: teek. naar C. Pronk, 1730.
..... het pronkt altans met twee, en eenen geweldigen vierkante toorn en twee ronde voor hoven, gesterckt met vaste poorten en drie dubbelde gragten, alleszins vertoonde 't een hogen ouderdom
1148^{vso} [BB] " wanneer wij op onse rys na Bentem waren in den jaare 1729 tekende mijn vriend Pronk dit huys mede af ... ".
* **1149** [SB] het slod Wilp in een ander gesicht: teek. naar C. Pronk, 1730.
1149 [BB] (zie Cronijk v. Deventer en Goudhoeven blz. 590)

Wijchen huis en dorp

1150 [SB] het huys te Wichen: teek. naar C. Pronk, 1732.
een havesaat te Wichen: " " " "
geen tekst.
1151 [SB] 't huys te Wichen: teek. naar A. de Haan, 1732.

met tekst.

volgens folio uit geknipt.

- 1152 [SB] te Wichen ligt noch een heerenhuys 't welk men een havesaat noempt en soo men wil een Riddermatige hofstede is, welke havesaat behoord aan den heer van Scherpenzeel, heere van den teusacker, welke heer het slod van Wichen bewoond. Ik vond er (sijt Abraham de Haan) het wapen van Elderen boven de deur uytgebeelt, wesende vijf hooge en smalle aan malkanderen gevoegde Ruyten van zilver neffens den andere op een Rij staande in een rood veld. -
- 1153 [SB] het dorp Wichen: teek. naar A. de Haan, 1732. met tekst.

Worth (bij Rheden)

- * 1154 [SB] 't huys Wortre op de Veluwe: teek. zonder naam en jaar.
gelegen in Gelderland op de Veluwe tussen de steede doesburg en arnhem dicht aan den Issel bij het huys Rede beoosten de heerlijkheit Roosendaal. -

Wadenoyen kerk en huis

- * 1155 [SB] kerk te Wadenoyen: teek. naar C. Pronk, 1728.
Een Gelders dorp met een deftig heerenhuys
- * 1156 [SB] 't huys te Wadenoyen: teek. naar C. Pronk, 1728.
't is gelegen in de tielerwaard tussen Capel Avesaat en tiel ten westen
- 1157 [SB] blank.

Well dorp en huis (bij Ammerzoden)

- 1158 [SB] het dorp Wel: teek. naar A. de Haan; 1729; onbel. tekst.
- 1159 [SB] het huys te Wiel: g.a.
is gelegen in Gelderland en wel in de betuwe aan de Rijndijk schuyns over Amerongen 't is een nieuw gebouw het oude huys dat er gestaan heeft is voor wijinig jaaren door de vlamme verteert daar is een deftige plantagie bij met jonge karsseboomen beplant dat seer net stond wijders soo is daar seer deftig koorland.
- 1160 [SB] het slod Well: g.a.
- 1160-61[SB] tekst.

Wayenstein (bij Herwijnen)

- 1162 [SB] 't oud adelijk huys Wayesteijn: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1735, onbel. tekst.
- 1162 [BB] groot in Tielerwaard tusschen Vuren en Herwijnen
- 1163 [SB] blank.

Wagtendonk (Deu, ten O. van Venlo)

- 1164-69[SB] Wagtendonk: 4 teek.ⁿ zonder naam en jaar met tekst.

Warnsveld

- 1170 [SB] het dorp Warnsveld bij Zutphen: teek. naar C. Pronk, 1729.
- 1171 [SB] tekst.
- 1172 [SB] het dorp Warnsveld:
het dorp Warnsveld in een ander gesigt: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1732.
{op de onderste teek. staat de oude Pastorie.}

Woldenburg (bij Netterden)

- 1173 [SB] Woldenburg: g.a. {zie 742}
een heerenhuys in Gelderland onder het graafschap Zutphen en is gelegen tussen Zeventer en doesburgh. -

Winssen dorp en huis (bij Ewijk)

- 1174 [SB] het adelijk huys te Winssen:
het dorp Winssen: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1732.
- 1175 [SB] het dorp Winsen: teek. van A.S. 1731.
- 1176 [SB] 't huys te Winsen: teek. naar A. de Haan, 1732.
is een heerenhuys gelegen in Gelderland aan de Waaldijk twee uren beneden Nimwegen het is een oud slod en een stuk weegs landwaart in gelegen in een seer lommerijk geboompte en deftige laanen 't selve is met een diepe gragt omvangen en wijders isser {geen} nader bericht of omstandighede van dit huys voorgekomen.
- 1176 [BB] "door den konstbeminnaar A. de Haan junior"
- 1177 [SB] blank.

Welsum (t.o. Olst)

- 1178 [SB] Welsum: teek. naar C. Pronk, 1732; tekst.
- 1178 [BB] "hier op den Isseldijk synde bevonden we dat er iets aan onse wagen brak, dus moest mijn geselstchap tot aan het dorp Oen wandelen. Ik bleef alleen stil op de wagen sitten tot dat wy te Oen quamen, daar de wagen weder herstelt wierd."

Wittensteijn (bij Elburg)

1179 [SB] Wittensteijn: g.a.

Is een Edelmanshuys in Gelderland dit huys ligt aan een watertje genaamt de gelderse graft ontrent twee uuren van kampen en een half uur van Elburg welke gelderse graft aan de rivier den Eyssel uitkomt door welk middel men daar seer gemackelijk met vaartuygen aan kan komen, het behoort den hoogwelgeboren heer benting {Bentinck} heer van Witgenstijn. -

1180 [SB] blank.

Wisch (Terborg)

1181-84[SB] de hooghijt Wisch: g.a. tekst.

1185 [SB] blank.

Winterswijk

1186-91[SB] Wenterswik: tekst met 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1729 op fol. 1188.

Waliën (Huppel bij Winterswijk)

1192 [SB] het oud adelijk huis Waliën: teek. naar C. Pronk, 1729

..... dit huys vervalt genoegsaam alsoo het ledig staat en geen hand aan werd gehouden en dewijl dat het swaarder beleent is als de waard{e} daarvan soude sijn soo is dat de reden dat er geen hand aan werd gehouden, de bogaard is geheel wild en ruyg bewassen een boer woont er op die alles seer slordig hout van binnen is het niet beter als het sig van buyten vertoont. -

1192 [BB] (van mij) als wij daar samen waren.

* 1193 [SB] het oud adelijk huis Waliën: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1729. [BB: (van mij)] [aanh]

* 1193 [SB] het oud adelijk huis Waliën

1193 [BB] (van mij)

* 1194 [SB] het huys Waliën, anno 1685: teek. zonder naam, geen tekst.

't Walfort (bij Aalten)

1195 [SB] Walvoort: g.a.

een heerenhuys in Gelderland in het graafschap Zutphen aan een beekje zuydwaarts van brevoort.

IJzendoorn [zie 552]

1196 [SB] Ysendoorn: Yseldoorn: g.a.

tekst over het dorp.

Zeeburg (bij Harderwijk)

1197 [SB] Zeeburg: g.a.

is een heerenhuys in Gelderland en is niet verre van Harderwijk en wel dicht aan de Zuyder Zee. het is een modern huys met Engelse glazen daar is een droge gragt om heen met een vaste brugh boven den ingang staat Zeeburg MDCCX in de gevel wert een neptunis beelt daar is een brave stal en een groot duyvenhuys en daar bij een deftige boerenwooning, den heer van wijnbergen is eygenaar van dit huys hij is capitijn geweest onderwijken kreeg hij sin om te trouwen en maakt {e} seer groote gedachten slaande sijn oog op een dame van Rang 't welk hem mislukte. dit wierd van hem soo na genomen dat hem in de harsenen is geslagen waardoor dat men hem in een beeterhuys gebraght heeft. door dit ongeval soo vervalt ook dit huys het is daar om heen ongemeen vermackelijk van hout en graan gewas en seer bequaam voor de jacht.

Zeddam

1198 [SB] het dorp Zeddam: een teek. naar A. de Haan, 1731 en een teek. naar C. Pronk, 1730.

1199 [SB] tekst.

Zwaluwenburg (bij Elburg)

1200 [SB] het heerenhuys Zwaluwenburg: teek. naar C. Pronk, 1732.

een modern heerenhuys gelegen in Gelderland ten Zuyt Oosten van Elburg in een ongemeen vermackelijke landstreek en is dus na 't leven getekent door den tekenmeester C. Pronk.

Zutphen

1201-22[SB] Zutphen: tekst met teek.ⁿ waaronder op fol. 1295 [moet zijn 1215] een vogelvlucht teek. waarop voorkomt 's Gravenhuis of -hof.

1201 [Bh] Zutphen

1205 [Bh] Zutphen

1206 [Bh] Zutphen, Raadhuis

1209 [Bh] Walburg

1209 [Bh] Zutphen, Walburgkerk, Berkel [BB: Walburgskerk te Zutphen door J.St. 1717 ook Berkelruine.]

1210 [Bh] Zutphen, Vergaderkamer [BB: en vergaderkamer der Gedep. gebouwd 1716]

1217 [Bh] Zutphen, Toren en Kerk

1221 [Bh] Zutphen, Abtstoren [BB: Droogenapstoren - C. Pronk 1730]

- * [1222](#) [Bh] Zutphen, Klooster [Galileeën]
1223 [SB] blank.

Zantwijk (bij Tiel)

- 1224 [SB] Zantwijk: g.a.
wel eer een tamelijk dorp en nu alleenig sodanig een buurt, gelegen buyten de stad tiel in de tilerwaart is in 's lands historieboeken seer berucht wegens een predikheeren klooster van Westeroyen genoemd.
1225 [SB] tekst.
1226 [SB] blank.

Zwanenburg (bij Vorchten)

- 1227 [SB] 't huys Zwanenburg: 2 teek.ⁿ naar C. Pronk, 1732.
1228 [SB] Is een out en deftig heerenhuys aan het dorp vorchten gelegen en ten dien tijde als wij daar waren door C. Pronk geteken[t] en is gelijk het hier vertoont werd. In de kerk van Vorchten hangen 14 wapenborden van dit oud adelijk geslaght alsmede van hedwig Anne van Isendoorn, vrouwe tot Stucken{?}, Kannenburg, Zwanenburg etc. Anna 1650. Den tegenwoordigen heer van Zwanenburg is frederik heer van Zwanenburg etc. -
1227 [BB] met jaart. 1612 in 2^{den} gevel. (eerste veel ouder.)

Zinderen (bij Voorst)

- 1229 [SB] het huys Zinderen: teek. naar C. Pronk, 1732.
1230 [SB] Zindert of Zinderen, een edelmans huys in Gelderland tussen de steden deventer en Zutphen niet verre van den Issel en nabij de heerlijkhijt hoenkoop {bedoeld is
't Is een oud gebouw gelijk hier nevens word afgebeeld en word als wij dat in den jaare 1730 {moet zijn 1732} tekenden bewoond door een edelman wiens naam Remen {van Rhemen} was.